

รายงานการวิจัย
เรื่อง

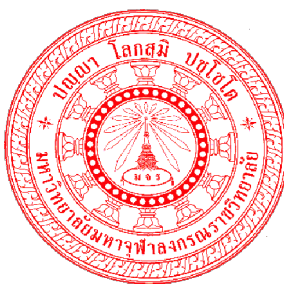
การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
The sustainable development of village fund
in Chaiya Phum province

โดย

พ.ต.ท.ชุมพล เฟ็งศิริ
นางสาววีร์สุดา พันธุ์โสภณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
พ.ศ. ๒๕๖๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610762049

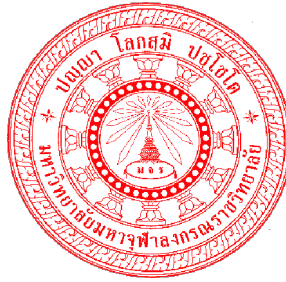
รายงานการวิจัย
เรื่อง

การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
The sustainable development of village fund
in Chaiyaphum province

โดย

พ.ต.ท.ชุมพล เฟ็งศิริ
นางสาววีร์สุดา พันธุ์โสภณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
พ.ศ. ๒๕๖๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610762049
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The sustainable development of village fund
in Chaiya Phum province

BY

Pol.Lt.Col. Chumpol Pengsiri

Miss Veesuda Phansophon

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Chaiyaphum Buddhist College

B.E. 2019

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610762049

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
ผู้วิจัย:	พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ และนางสาววีร์สุดา พันธุ์โสภณ
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาสงฆ์ชัยภูมิ
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๒
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓๙๕ คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๓๖ รูป/คน และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการประชุม กลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๙ เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๓ ด้านการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๙ และด้านการปรับปรุงงาน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๖

๒) มีการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ คือ ๑) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน ๒) มีส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในอาชีพ ๓) ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก และ ๔) ทำให้เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน

๓) รูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหารกองทุน โดยปฏิบัติตามกฎและระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติข้อบังคับของกองทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน ๒) ด้านการมีส่วนร่วม โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แก่กองทุนอื่นๆ ๓) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยเป็นแหล่งในการให้ความรู้ในการพัฒนาด้านอาชีพ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

Research Title: The sustainable development of village fund in Chaiya phum province.

Researchers: Pol.Lt.Col. Chumpol pengsiri and Miss Veesuda Phansophon

Department: Mahachulalongkornrajavidyala University

Fiscal year: 2562/2019

Researcher Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyala University

ABSTRACT

The research aimed 1) to study the management of village funds in Chaiya Phum Province. 2) To develop a sustainable village fund in Chaiya Phum Province And 3) to present a model for sustainable village fund development in Chaiya Phum Province. It was a mixed method research. The sample group consisted of 395 people, 36 key informants included Buddhist monks, academic, local leaders. Committee and member of village fund in Chaiya phum province and 15 key informants in focus group discussion the tools for data collection were questionnaire, In-depth interview form, survey form and focus group discussion data form. Data were analyzed using statistics such as percentage, mean, and standard deviation and analyzed qualitative data using content analysis methods.

The research found that

1) People have opinions on village fund management in Chaiya Phum Province. Overall it is at a high level ($\bar{X} = 3.99$). When considering each aspect, it was found to be at a high level in every aspect. The averages can be arranged from highest to lowest as follows: Planning aspect ($\bar{X} = 4.09$), Operational aspect ($\bar{X} = 4.03$), Inspection aspect ($\bar{X} = 3.99$), and Improvement aspect ($\bar{X} = 3.86$)

2) There is promotion and development of sustainable management of village funds in Chaiya Phum Province, namely 1) as a source of revolving funds for investment 2) there is promotion and development of career capability 3) helping to stimulate economy at the grassroots level and 4) create the potential/strength of the people in the village.

3) The model for sustainable village fund development in Chaiya Phum Province consists of 1) Fund Administration be compliance with the rules and regulations of the fund

for members to comply with the fund's regulations to achieve the objectives of the fund 2) Participation by organizing a forum to exchange knowledge Detach lessons to develop learning for other funds. 3) Management development by Developing it as a source of financial support and providing knowledge for professional development. Reduce expenses and increase income for the people.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ได้อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัย และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขให้งานวิจัยฉบับนี้ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ร่วมวิจัยทุกท่านที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ และผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในพื้นที่อื่น ๆต่อไป

พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ

๓ ธันวาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๓
๑.๓ คำถามการวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	๑๖
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	๓๑
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๑
๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๔๖
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๔๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๗
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๔๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๔๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๕๓
๔.๑ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ.....	๕๓
๔.๒ การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ.....	๖๖
๔.๓ การนำเสนอรูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ....	๙๗
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๐๒
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๐๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๐๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๐
บรรณานุกรม.....	๑๑๒
ภาคผนวก.....	๑๑๖
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก.....	๑๑๗
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๒๘
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมการวิจัย.....	๑๓๐
ภาคผนวก ง หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากการวิจัย.....	๑๔๒
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๔๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	๔๘
ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล.....	๕๓
ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการ ในภาพรวม.....	๕๕
ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการวางแผน.....	๕๖
ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปฏิบัติงาน.....	๕๗
ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการตรวจสอบ.....	๕๘
ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปรับปรุงงาน.....	๕๙
ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนา กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ในภาพรวม.....	๗๘
ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนา กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับ การลงทุน.....	๗๙
ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนา กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ.....	๘๐
ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนา กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง.....	๘๑
ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนา กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนด้านกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก.....	๘๒
ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนา กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนด้านเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชน ในหมู่บ้าน.....	๘๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๔๖
๔.๑ การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน.....	๙๑
๔.๒ การส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ.....	๙๒
๔.๓ การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง.....	๙๓
๔.๔ กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก.....	๙๔
๔.๕ การเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน.....	๙๕
๔.๖ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๐๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับการผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการตั้งเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีการจัดแผนปฏิบัติงานและงบประมาณในการดำเนินงานจนสามารถผลักดันให้มีการโอนเงินกองทุนหมู่บ้านไปให้หมู่บ้านต่างๆ ทั่วประเทศ^๑ ซึ่งนโยบายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแหล่งเงินทุนหมุนเวียน การลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉิน ส่งเสริมการพัฒนาในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างการเรียนรู้ การพึ่งพาตนเอง และสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ โดยการคัดเลือกกันเองจากสมาชิก ส่วนข้าราชการจะทำหน้าที่คอยสนับสนุนการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน หัวใจสำคัญของการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการกองทุนจะต้องมีบทบาทในการบริหารจัดการการเงินกองทุนให้เกิดประโยชน์ ไม่ให้เกิดการทุจริตเสียหาย โดยรัฐบาลได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และ ตลอดจนจัดทำคู่มือการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านขึ้นเพื่อให้ ประชาชนและภาครัฐได้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานโดยสรุปการดำเนินงานของภาครัฐ เริ่มตั้งแต่การอบรมให้ความรู้ การให้ความช่วยเหลือแนะนำวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การให้ทุนนักเรียนนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทำให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สำหรับผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในปี ๒๕๕๖ พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพลดลง และมีผลการประเมินต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยเงินทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการกู้ยืมแสดงถึงความยั่งยืนของกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินงานของกองทุนที่ผ่านมาว่ามีความยั่งยืนในระยะยาวลดลง โดยพบประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและบริหาร

^๑ยงยุทธ เจริญรัตน์, การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : ศึกษาการเมืองของกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

จัดการของกองทุนหมู่บ้านคือ กองทุนหมู่บ้านมีหนี้ค้างชำระและเงินขาดบัญชีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๔.๗๔ ในปี ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๒๒.๗ ในปี ๒๕๕๓ แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ที่ลดลงของลูกหนี้ซึ่งมีหลายกองทุนหยุดดำเนินกิจกรรมหรือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่สามารถบริหารจัดการ ใด ๆ ได้มีปัญหาด้านกระบวนการ (Process) เนื่องจากไม่มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการติดตามควบคุมดูแลโครงการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีจุดอ่อนในการจัดทำหลักฐานทางการเงินและบัญชีที่ไม่ได้มาตรฐาน มีการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานและงบการเงิน^๒ และจากศึกษาสภาพปัญหาความเป็นจริง พบว่าสมาชิกกองทุนไม่สามารถขยายองค์ความรู้ไปยังสมาชิกอื่นได้ ขาดเครือข่ายสมาชิกต้นแบบ มีปัญหาหนี้ค้างจนไม่สามารถหมุนเวียนเงินกองทุนอย่างเพียงพอ ทำให้กองทุนขาดโอกาสบริหารเงินให้เกิดรายได้ต่อกองทุน ประชาชนขาดโอกาสในการนำเงินกองทุนไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ จนเกิดการกักหนึ้นนอกระบบในชุมชนเพิ่มขึ้น คณะกรรมการขาดการพัฒนาตนเอง กลุ่มคนรุ่นใหม่ขาดความสนใจสถาบันการศึกษาไม่เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และขาดระเบียบวินัยในการปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้ จึงทำให้การบริหารขาดประสิทธิภาพ ตลอดจนถึงขาดประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ^๓

จากการบริหารงานตามนโยบายของรัฐบาลโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของจังหวัดชัยภูมิในช่วงระยะเวลา ๑๑ ปีที่ผ่านมาได้มีการประเมินผลการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการจัดตั้งกองทุน โดยใช้ข้อมูลการประเมินของ ๔ หน่วยงาน คือ กรมการพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับ ๑ (AAA) ระดับ ๒ (AA) ระดับ ๓ (A) ผลการประเมิน พบว่า การจัดทำมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนของอำเภอคอนสวรรค์ ตำบลห้วยไร่ ตำบลโคกมิ่งงอย และอำเภอจัตุรัส ตำบลกุดน้ำใส และตำบลบ้านกอก อยู่ในระดับ ๒ (AA) จำนวน ๗ กองทุน ระดับ ๓ (A) จำนวน ๓ กองทุน^๔ ข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ยังมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ ๒ (AA) ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

^๒ ขวัญใจ รุจิเรข และอรัญญา คัมภีรานนท์, สถาบันการเงินชุมชนแหล่งเงินทุนระดับรากหญ้า, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓.

^๓ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสาขา ๑๐, ฐานข้อมูลสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสาขา ๑๐. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๔๓.

^๔ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ, คู่มือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, (ชัยภูมิ : กิจเจริญ, ๒๕๖๐), หน้า ๔๘.

ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงมีต้องการวิจัยว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร มีแนวทางการพัฒนาที่การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างไร และจะมีรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยนี้ นำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาให้กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับสร้างงาน สร้างอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อน สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจของหมู่บ้านอย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

- ๑.๒.๑ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างไร
- ๑.๒.๒ แนวทางการพัฒนาที่การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างไร
- ๑.๒.๓ รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๓.๒ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเรื่อง “การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ” ได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ แผนพัฒนา และฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นงานวิจัย (Data sources) เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ดังนี้

๑. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารจัดการ ๒) ด้านการปฏิบัติงาน ๓) ด้านการตรวจสอบ ๔) ด้านการปรับปรุงงาน

๒. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ๕ ประเด็น ได้แก่ ๑. ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน ๒) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ ๓) ด้านเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง ๔. ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก และ ๕) การก่อให้เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน

๑.๔.๓. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๓๒,๗๕๑ คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างสำหรับแจกแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๕ คน

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนที่มอบหมายให้ดูแลกองทุน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๓๖ รูป/คน นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๑๕ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัยไว้ที่จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ๑) กองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส ตำบลกุดน้ำใส อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ๒) กองทุนหมู่บ้าน กอก ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ๓) กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และ ๔) กองทุนหมู่บ้านห้วยไร่ ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัยตลอดปีงบประมาณ ๒๕๖๒

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านบ้านในจังหวัดชัยภูมิให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และการปฏิบัติตามหลักกรรม การวางแผน การ ปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงงาน

๑) การวางแผน หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การวางแผนการจัดสรรเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน การวางแผนเพื่อเตรียมรับการตรวจสอบ รวมถึงการวางแผน

เพื่อคัดเลือก บุคคลเป็นกรรมการกองทุนฯ และการวางแผนเพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิก

๒) การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างต่อเนื่องอย่างยาวนานไม่เบี่ยงเบนการปฏิบัติงานด้วยความสม่ำเสมอการปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมายการปฏิบัติที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและไม่ท้อท้งานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้งและปฏิบัติงานด้วยความอดทน ไม่ละท้งาน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ

๓) การตรวจสอบ หมายถึง การไต่ตรองหาข้อดีข้อด้อยในการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป ไต่ตรองคิดค้นแนวทางการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุและผล มีการตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจนโดยมีการค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน

๔) การปรับปรุงงาน หมายถึง การประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและนำผลการประเมินมาปรับใช้ในการดำเนินงาน การวางแผนปรับปรุง และร่วมปรับปรุงในงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน การเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน รวมทั้งการดำเนินงานปรับปรุงงานที่ได้รับการตรวจสอบแล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมและการเสนอแนะแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง เงินกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้ง ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน แก่คนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะยืมเงินไปประกอบอาชีพ

การพัฒนากองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การบริหารกองทุนหมู่บ้าน ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการกู้ยืมและการชำระหนี้ ด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการติดตามและประเมินผล

การบริหารกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เกิดความยั่งยืนโดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการชำระหนี้ตรงต่อเวลา ไม่ก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น นำเงินจากกองทุนหมู่บ้านไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และมีเงินออมเพิ่มขึ้น

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานกองทุนด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การประเมินความพร้อม การจัดสรรกองทุน และการอนุมัติเงินยืมแก่สมาชิก

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๒ ได้ทราบผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๓ ได้ทราบถึงรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาให้กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับสร้างงาน สร้างอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อน สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจของหมู่บ้านอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและแสดงแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารงานไว้หลากหลาย ดังนี้

จันทรานี สวงวนนาม กล่าวว่า การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีหลักการกฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม^๕

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสียกฤษฎ์ กล่าวว่า การบริหารงานเป็นการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^๖

^๕จันทรานี สวงวนนาม, เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^๖สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสียกฤษฎ์, หลักการบริหารเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า การบริหารงานเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนและวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้และในขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์กรให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^๗

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ซึ่งนักบริหารมีหน้าที่ในการวางแผน จัดองค์กรอำนวยการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) แม้ว่าหน้าที่ของนักบริหารทั้ง ๕ ประการ จะถูกกำหนดโดยวิชาการสมัยใหม่ก็ตาม แต่เมื่อก่อนทางปฏิบัติแล้ว คนไทยเราก็กินบ้านเมืองแบบนี้มานานแล้วหน้าที่ของนักบริหารปรากฏชัดเจนในการปฏิบัติขององค์การตั้งแต่สมัยโบราณ^๘

๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

เครื่องมือที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จหรือล้มเหลวควมมีประสิทธิภาพหรือไร้ประสิทธิภาพขององค์กร เรียกว่า “การบริหารงาน” ซึ่งเป็นการวางแผนงานในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในด้านต่างๆ และการใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยทั่วไปการบริหารงานมักจะมีลักษณะที่เป็นขั้นเป็นตอนในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่ง ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องกำหนดลำดับขั้นตอนและกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่เอาไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลสูงสุด

๑) ความหมายของการบริหารโดยทั่วไป

คำว่า การบริหาร (adminisration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยการ (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ การบริหารงานเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของทุกองค์กร ทั้งนี้เพราะการบริหารงานสามารถบ่งชี้ให้เห็นได้ว่าองค์กรนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด การบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ที่ดีนั้น ผู้บริหาร

^๗ธงชัย สันติวงษ์, องค์กรและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^๘พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), คุณธรรมสำหรับนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๒-๓.

องค์กรจะต้องมีความสามารถในการวางแผนให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัย ทางด้านสิ่งแวดล้อมใน รูปแบบต่าง ๆ ร่วมด้วย ซึ่งการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ และ ความสามารถของตัวผู้บริหารเอง

ส่วนคำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมี วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (profits) หรือกำไรสูงสุด (maximum profits) แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองคำนี้ก็อาจใช้แทนกันได้ ซึ่งหมายถึงการบริหาร

๒) ทฤษฎีการบริหารองค์กรแบบระบบราชการ ของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)^๙ ได้เสนอความคิดเรื่องการจัดองค์การแบบระบบ ราชการ หรือ Bureaucracy ขึ้นมา โดยมีสาระสำคัญ คือ การจัดระบบงานแบบระบบราชการ เป็น วิธีการจัดองค์การที่สามารถทำให้การดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการอื่นๆ การที่ จะให้การบริหารงานของรัฐมีประสิทธิภาพสูงสุดได้จะต้องมีการจัดระบบการบริหารงานภายใน หน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระบบราชการ

ฐานความคิดของเวเบอร์มีอยู่ว่า การที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะสามารถทำการปกครอง และบริหารกิจการของกลุ่มคนได้นั้น ผู้นำจะต้องมีสิ่งสำคัญสองสิ่ง คือ อำนาจ (Authority) และ กลไกทางการบริหาร (Administrative Apparatus)

อำนาจ (Authority) หมายถึง ความสามารถของบุคคลคนหนึ่งในการที่จะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนอื่นๆ ให้เป็นไปตามต้องการ การที่บุคคลใดจะปกครองคนอื่นได้ ก็ ต่อเมื่อเขามีอำนาจปกครองอยู่และอำนาจนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนที่อยู่ใต้อำนาจปกครอง ด้วย (Legitimation of Power) นอกจากอำนาจแล้ว กลไกทางการบริหาร (Administrative Apparatus) ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยทำให้การใช้อำนาจปกครองดำเนินไปได้ด้วยดี ในสังคม หนึ่งๆ การที่ผู้นำจะใช้อำนาจปกครองบังคับบัญชาคนหมู่มากได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ ควบคุมอย่างหนึ่งมาเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้นำกับมวลชนที่ถูกควบคุม กลไกอันนี้เรียกว่า กลไกทางการ บริหาร ซึ่งอาจมีรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม และขึ้นอยู่กับแบบอำนาจในแต่ละ สังคม เพราะในสังคมหนึ่งๆ จะมีผู้นำที่ใช้อำนาจในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม กับรูปแบบแห่งอำนาจด้วย

^๙ แมกซ์ เวเบอร์, "The Study of Administration" อ้างใน ศิริพงษ์ อดาว์ลีย์ ณ ออยุธยา. ทฤษฎีและ แนวความคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์. (เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๒). ๓๐-๓๔.

การจัดองค์การแบบระบบราชการตามแนวความคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะพื้นฐานทางโครงสร้างที่สำคัญอยู่ ๗ ประการ คือ^{๑๐}

๑. หลักลำดับชั้นตอน (Hierarchy) การจัดองค์การแบบระบบราชการตามแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ จะต้องประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดลำดับการบังคับบัญชา ทั้งนี้เพราะลำดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นลักษณะทางโครงสร้างที่แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งใดหรือ หน่วยงานใดอยู่ในลำดับชั้นใดในองค์กร ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ลดหลั่นกันลงไปตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชาด้วย ดังนั้น ในการจัดองค์การแบบระบบราชการจะต้องมีการกำหนดตำแหน่งงานและมีการจัดแบ่งหมวดหมู่เป็นชั้นๆ ตามลำดับชั้น โดยมีผู้บังคับบัญชาสูงสุดอยู่เบื้องบนและตามด้วยผู้บังคับบัญชาที่ดำรงตำแหน่งในระดับรองๆ ลงมาตามลำดับชั้นจนถึงผู้ปฏิบัติงานในระดับต่ำสุดขององค์กร โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงจะทำหน้าที่บังคับบัญชาผู้ที่ดำรงตำแหน่งในระดับรองๆ ลงมาตามลำดับชั้น การทำงานทุกอย่างต้องเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา

นอกจากนี้ การจัดลำดับชั้นการบังคับบัญชายังช่วยทำให้เกิดความเป็นระเบียบในการทำงานของหน่วยงานย่อยๆ ในองค์กรด้วย เพราะหน่วยงานที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกันต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และบรรทัดฐาน ที่องค์การกำหนดไว้อย่างเดียวกันหมด ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจและเป็นหลักประกันได้ว่า การปฏิบัติงานต่างๆ เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระเบียบ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ และยังเป็นหลักประกันความมั่นคงแก่ผู้ปฏิบัติงานและอาจก่อให้เกิดความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานย่อยๆ ในองค์กรอีกด้วย

๒. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ถือว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบราชการตามแนวความคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ อีกประการหนึ่ง ซึ่งเขาหมายความว่า เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความสำนึกในความรับผิดชอบ คือการกระทำของตนซึ่งความรับผิดชอบนี้ หมายรวมถึง ความพร้อมที่จะยอมให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นอยู่ตลอดเวลาด้วย ทั้งนี้เพราะอำนาจของสมาชิกขององค์กรมาจากอำนาจและตำแหน่ง ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการกำหนดตำแหน่งงานต่าง ๆ แล้วจะต้องมีการกำหนดถึงอำนาจ หน้าที่ ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งต่าง ๆ ขึ้นมาไว้ด้วย ดังนั้นสมาชิกขององค์กรจึงมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ แม้มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งไปเป็นใครก็ตาม อำนาจหน้าที่ ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งนั้นยังเหมือนเดิม

นอกจากนี้ เวเบอร์ ยังเน้นถึงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระบบราชการว่าจะต้องรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาตามสายการบังคับบัญชาของตนโดยตรง ทั้งนี้ เพราะ

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗.

การสรรหาคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้ง บุคคลให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ในระบบราชการ จะทำโดยผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในตำแหน่งสูงกว่าตามสายการบังคับบัญชา ไม่ใช่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเหมือนกับตำแหน่งในทางการเมืองต่างๆ ดังนั้น ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในระบบราชการจึงไม่ใช่รับผิดชอบโดยตรงต่อประชาชน แต่รับผิดชอบโดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาตามสายการบังคับบัญชาจนถึงตำแหน่งสูงสุด ทั้งนี้ เพราะอำนาจการแต่งตั้ง ถอดถอนและการให้คุณโทษต่อผู้ปฏิบัติงานเป็นสิทธิขาดของผู้บังคับบัญชา ไม่ใช่เป็นอำนาจของนักการเมืองหรือประชาชน

๓. ความสมเหตุสมผล (Rationality) หมายถึง ความเหมาะสมและความถูกต้องของแนวทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง กล่าวอีกอย่างคือ ความมีประสิทธิภาพของการบริหารนั้นเอง คำว่า สมเหตุสมผล นี้ มีความหมายแตกต่างจากคำว่า ความมีเหตุผล โดยเวเบอร์มีความเห็นว่า ความสมเหตุสมผลในการปฏิบัติงานขององค์กรแบบระบบราชการจะเกิดขึ้นได้ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ คือ

๓.๑ เมื่อมีการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นขึ้นมาไว้อย่างชัดเจน และการปฏิบัติงานต่างๆ ก็จะต้องกระทำภายในขอบเขตของระเบียบ วิธีปฏิบัติ หรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย

๓.๒ จะต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก่อนที่จะมอบหมายภาระหน้าที่ให้ทำงานให้ทำ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีปฏิบัติ มีทัศนคติที่ดี และมีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการมีความเข้าใจกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

๓.๓ ต้องมีการแยกทรัพย์สินส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานออกจากทรัพย์สินขององค์กรอย่างเด็ดขาด โดยเจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินเหล่านั้นได้ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ขององค์กรเท่านั้น

๓.๔ ตำแหน่งงานบางอย่างที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความยุติธรรมในสังคม และต้องการความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน เช่น ตำแหน่งผู้พิพากษาจะต้องไม่มีการกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทนไว้อย่างแน่นอนตายตัว และจะต้องไม่บรรจุบุคคลที่เข้ามาทำงานเพื่อหวังผลประโยชน์หรือผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญเข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าว

๓.๕ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ หรือการกระทำใดๆ ทางการบริหารจะต้องกำหนดขึ้นและจัดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และจะต้องกระทำสิ่งต่างๆ อย่างมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย เว้นแต่มีข้อระบุยกเว้นให้ทำด้วยวาจาได้ นอกจากนี้จะต้องมีการจัดระบบการเก็บรักษาเอกสารไว้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยค้นคว้าอ้างอิงได้ในโอกาสต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นแบบฉบับเดียวกัน และเพื่อให้การกระทำต่าง ๆ ของระบบราชการมีลักษณะเป็นพิธีการ หรือการเป็นทางการนั่นเอง

ซึ่งหลักการปฏิบัติต่างๆ ที่กล่าวมาในข้อนี้ มีผู้วิจารณ์ว่าน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารงานมากกว่าเพราะเป็นข้อกำหนดยึดมั่นในระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ มากเกินไป ทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัว ล้าช้าและมีปัญหา

๔.การมุ่งสู่ผลสำเร็จ (Achievement Orientation) หลักการข้อนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับหลักของการสมเหตุสมผล ทั้งนี้ เพราะการปฏิบัติงานใดๆ ของระบบราชการ นอกจากจะต้องมีความสมเหตุสมผลแล้ว ยังต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือมีประสิทธิผลด้วยนั่นเอง

๔.๑ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีหลักการและวิธีการในการตัดสินใจเลือกหนทางปฏิบัติให้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อจะก่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างสูงสุดนั่นเอง เช่น หลักของควมมีประสิทธิภาพ มีหลักการว่า ในระหว่างทางเลือกหลายทางที่จะต้องใช้จ่ายเงินเท่ากันควรเลือกทางเลือกที่สามารถก่อให้เกิดประสิทธิผลให้มากที่สุด และถ้ามีทางเลือกที่สามารถก่อให้เกิดประสิทธิผลได้เท่ากันหลายทางเลือก ก็ต้องเลือกทางที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด หรือใช้ทรัพยากรต่างๆ น้อยที่สุด มาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานนั้น เป็นต้น

๔.๒ ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และความพึงพอใจที่ไม่เท่าเทียมกันและไม่เหมือนกัน ดังนั้น เมื่อจะมอบหมายตำแหน่งหน้าที่การงานใดให้กับบุคคลใด ก็ควรพิจารณาถึงคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสมและความถูกต้องเป็นสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันว่า บุคคลนั้นจะสามารถใช้ความรู้ ความสามารถของเขา ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

๔.๓ การบริหารงานจะได้รับผลประโยชน์สูงสุด ต่อเมื่อมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและเหมาะสมด้วย ทั้งนี้ เพราะวิธีการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอาจจะถูกต้องเหมาะสมและก่อให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด สำหรับงานชนิดหนึ่งของหน่วยงานหนึ่ง ในสถานที่หนึ่งและในช่วงเวลาหนึ่งแต่อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับงานอีกลักษณะหนึ่งของอีกองค์กรหนึ่งหรือในช่วงเวลาที่แตกต่างกันก็ได้ ดังนั้น ถ้าต้องการให้การบริการงานเกิดประสิทธิผลสูงสุดแล้ว ก็จะต้องมีการค้นหาวิธีการปฏิบัติให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับ ลักษณะของงาน สถานที่ โอกาส และเวลาด้วย

๕.หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือการมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Departmentation or Specialization) หลักการข้อนี้แสดงถึงลักษณะทางโครงสร้างของระบบราชการที่สามารถเห็นได้จากการแบ่งแผนกงานหรือการจัดส่วนงาน (Departmentation) ออกเป็นส่วนๆ โดยในแต่ละส่วนงานจะมีการกำหนดถึงภาระหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกันออกไป โดยคำนึงถึงความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละส่วนงานเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในเรื่องการจัดส่วนงานหรือการแบ่งงานนี้ สามารถยึดถือแนวทางหรือหลักการในการจัดองค์การได้หลายรูปแบบด้วยกัน คือ

๕.๑ การแบ่งส่วนงานตามพื้นที่หรืออาณาเขตของประเทศเป็นหลัก เช่น การแบ่งส่วนราชการบริหารงานส่วนภูมิภาคของไทย ซึ่งแบ่งออกเป็นจังหวัด อำเภอ การแบ่งส่วนราชการบริหารงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งออกเป็นตำบล หรือแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบ

การจัดองค์การในลักษณะนี้ เป็นการแบ่งส่วนงานโดยยึดถือว่า บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาทำงานจะต้องเป็นผู้ที่มีความความรู้ ความสามารถ ความรอบรู้ ในพื้นที่นั้นๆ เป็นอย่างดี และมีประสบการณ์ทำงานสูงด้วย

๕.๒ การแบ่งสายงานตามหน้าที่ หรือ ภารกิจ เป็นการแบ่งส่วนงาน โดยจำแนกประเภทของงานที่องค์จะต้องทำออกเป็นหน้าที่ต่างๆ เช่น การแบ่งส่วนราชการการบริหารส่วนกลางของไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะจัดตั้งเป็นกระทรวงต่างๆ ซึ่งแต่ละกระทรวงก็จะมีภาระหน้าที่การงาน อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไป

๕.๓ การแบ่งส่วนงานตามลูกค้าหรือผู้รับบริการเป็นการแบ่งส่วนงาน โดยคำนึงถึงประเภทของลูกค้า หรือ ผู้มารับบริการเป็นเกณฑ์ ซึ่งผู้รับบริการอาจมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น ในด้านเพศ วัย อาชีพ หรือคุณลักษณะอื่นๆ การแบ่งโรงพยาบาลของรัฐออกเป็นโรงพยาบาลสงฆ์ โรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลหญิง โรงพยาบาลทหารผ่านศึก เป็นต้น

๕.๔ การแบ่งส่วนงานตามขั้นตอน หรือ กระบวนการของงาน เป็นการแบ่งสายงานโดยคำนึงว่างานอย่างหนึ่งที่ต้องทำนั้น สามารถแบ่งขั้นตอนของการทำงานนั้นออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ได้กี่ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนจะต้องทำอย่างไรบ้าง ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนจบกระบวนการของงานหลังจากนั้น จึงกำหนดส่วนงานขึ้นมารองรับงานแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เมื่อส่วนงานหนึ่งทำงานขั้นนั้นเสร็จก็จะส่งต่อไปให้ส่วนงานอื่นที่จะต้องรับผิดชอบขั้นต่อไปทำต่อ เมื่อเสร็จก็ส่งต่อไปจนกระทั่งงานจบสิ้น

๕.๕ การแบ่งส่วนงานตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน เช่น งานที่จะต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอด ๒๔ ชั่วโมง ก็อาจแบ่งออกเป็นกะ กะละ ๘ ชั่วโมง

๖. วัฏจักรระเบียบวินัย (Discipline) ระเบียบวินัยถือว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานอีกประการหนึ่งของระบบราชการ ทั้งนี้ เพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันจำนวนมากในองค์การ ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับการออกคำสั่ง การรับคำสั่ง ดังนั้น เพื่อเป็นการประกันว่า คำสั่งต่างๆ ที่ผู้บังคับบัญชาสั่งไปจะได้รับการยอมรับและถูกนำไปปฏิบัติให้บรรลุได้อย่างจริงจัง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนด ระเบียบวินัย มาเป็นกลไกการควบคุมความประพฤติของสมาชิกทุกคนในองค์การ เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการที่ข้าราชการทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นอาจจะถูกพิจารณาลงโทษทางวินัยได้

๗.ความเป็นวิชาชีพ (Professionalization) ถือเป็นลักษณะพื้นฐานทางโครงสร้างของระบบราชการประการสุดท้ายตามทรรศนะของ เวเบอร์ โดยเวเบอร์เห็นว่า ลักษณะความเป็นวิชาชีพของระบบราชการนี้ ทำให้องค์การแบบระบบราชการมีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากองค์การอื่นโดยทั่วไป

ความเป็นวิชาชีพในที่นี้ มีความหมาย ๒ อย่าง คือ ประการแรกหมายถึง การทำงานในระบบราชการถือว่าเป็นงานอาชีพอย่างหนึ่งที่ต้องปฏิบัติงานจะต้องทำงานประจำเต็มเวลาไม่ใช่ทำเป็นงานอดิเรกหรืองานนอกเวลา เพราะองค์การในระบบราชการจึงต้องมีการกำหนดเวลาทำงานเต็มเวลาไว้อย่างแน่นอนชัดเจนด้วย ประการต่อมาคือ ลักษณะความเป็นวิชาชีพยังมีความหมายที่กว้างขวางครอบคลุมไปถึงผู้ปฏิบัติงานในระบบราชการอีกด้วยนั่น คือ ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในระบบราชการจะได้รับการยอมรับความเป็นวิชาชีพ “รับราชการ” เพราะว่าคุณคนเหล่านั้นจะได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้พิเศษเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนวิธีปฏิบัติงานต่างๆ ในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และข้าราชการจะต้องทำงานตามกฎ ระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ข้าราชการยังต้องวางตัวเป็นกลางต้องไม่ทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว พรรคพวก เพื่อนพ้อง หรือ ธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ต้องทำงานโดยปราศจากอคติต่าง ๆ ทำงานโดยสุจริต ยุติธรรม เป็นต้น

๓) ทฤษฎีการบริหารจัดการ ของปีเตอร์ เอฟ. ดรึคเกอร์ (Peter F. Drucker)

ปีเตอร์ เอฟ. ดรึคเกอร์ (Peter F. Drucker) เป็นนักคิดที่บุกเบิกแนวคิดด้านการบริหารจัดการขององค์กรธุรกิจสมัยใหม่ ดรึคเกอร์มีแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการองค์กรที่แตกต่างอย่างมาก จากนักคิดด้านการบริหารรุ่นใหม่ๆ ที่การนำเสนอแนวคิดการบริหารธุรกิจ จะมีหลักวิชาการรองรับและมีวิธีคิดที่เป็นระบบแบบแผน แต่แนวคิดที่เป็นจุดเด่นของดรึคเกอร์คือ ความพยายามที่จะเข้าใจความซับซ้อนต่างๆ ของสังคม และพยายามถอดสรุปสิ่งที่เข้าใจออกมาเป็นแนวคิดที่ได้มาจากประสบการณ์ด้านการปฏิบัติ นอกจากนี้ ดรึคเกอร์ได้กล่าวว่า “การบริหาร คือ ศิลปะในการทำให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาทำงานร่วมกันในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการออกจำหน่าย และตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๑๑}

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

^{๑๑} Peter F. Drucker, “ Managing in the Next Society ” ,อ้างใน สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาการพิมพ์, 2526) หน้า 4.

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดหน้าที่การงานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไรและดำเนินการเมื่อไร เพื่อให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ การวางแผนต้องครอบคลุมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการมอบหมายงานให้บุคลากรในแผนกหรือฝ่ายได้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ เมื่อแผนกหรือฝ่ายประสบความสำเร็จก็จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จไปด้วย

๓. การนำ (Leading) เป็นการจูงใจ การชักนำ การกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่การบรรลุเป้าหมาย โดยการเพิ่มผลผลิตและเน้นมนุษยสัมพันธ์ทำให้เกิดระดับผลผลิตในระยะยาวที่สูงกว่าภาวะงาน เพราะคนมักไม่ค่อยชอบภาวะงาน

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะต้อง รวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลดำเนินงาน เปรียบเทียบผลงานปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ทำการตัดสินใจไปตามเกณฑ์หรือไม่^{๑๖}

๔) ทฤษฎีการบริหารจัดการ ของลูเธอร์ เอช. กุลลิค และ ลินดอลล์ เออร์วิกค์ (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick)

ลูเธอร์ เอช. กุลลิค และ ลินดอลล์ เออร์วิกค์ (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick) นำเสนอกระบวนการบริหารงาน ๗ ประการ เรียกโดยย่อว่า “POSDCoRB” โดยมีกระบวนการบริหารงาน^{๑๗} คือ

๑.การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนทางในการปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

๒.การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว

๓. การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงานและการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร

๔. การอำนวยความสะดวก (Direction) หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วนต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

^{๑๖}อ้างแล้ว, หน้า ๗.

^{๑๗}Luther Gulick and Lyndall Urwick, *Papers on the Science of Administration*, (New York : Institute of Public Administration, 1937), pp. 37-38.

๕. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน

๖. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายในหน่วยงาน

๗. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี

จากความหมายของการบริหารจัดการข้างต้น สามารถกำหนดความหมายการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง โดยมีปัจจัยหลายประการเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน เป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ มีการวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจ การควบคุม และการกระทำที่ก่อให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

๒.๒.๑ ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

แม้คำว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” จะเริ่มเป็นที่คุ้นหูของประชาชนในฐานะที่เป็นนโยบายเร่งด่วนที่จัดตั้งขึ้นครั้งแรกในสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และเสริมรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก เป็นการสร้างกระบวนการกลุ่มให้ เกิดขึ้นในชุมชน โดยใช้ แนวความคิดเชิงระบบ ซึ่งแบ่งแนวคิดออกเป็น ๒ หน่วยระบบ คือ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ แต่ละราย ทั้งนี้กลไกการจัดตั้งกองทุนได้ ยึดหลัก ๔ ประการคือ(๑) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง(๒) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน (๓)การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (๔) การติดตามและประเมินผล แต่จากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารย้อนหลังไปหลาย ๆ ปี พบว่าแท้ที่จริงแล้ว แนวคิดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเริ่มมีมาในสังคมไทยอย่างยาวนาน เป็นแนวคิดที่ มาจากปัญหาพื้นฐานของความยากจน ช่องว่างของการ พัฒนาระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ โอกาสในการเข้าถึงทุนของคนในสังคม การกระจายสินค้าที่กระจุกตัวทำให้คนจนและคนชนบทบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนของสถาบันการเงินในระบบของรัฐ เนื่องจากคนจนและคนในชนบทของไทยส่วนใหญ่มีอาชีพที่ต้องอาศัยฤดูกาล รายได้ ไม่แน่นอน ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน ทำให้

ชาวบ้านเกิดการรวมกลุ่มเช่น เล่นแชร์ หรือรวมกลุ่มกันในชุมชน ซึ่งจากหลักฐานลายลักษณ์อักษร บันทึกพบว่า องค์กรการเงินชุมชนเริ่มต้นครั้งแรกที่ หมู่บ้านสระคูณ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๘ ขณะเดียวกันชาวคริสต์ก็มีการจัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนศูนย์กลางเทวา ในเขตชุมชนเมืองระแวกดินแดงและห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร และขยายไปสู่หลายพื้นที่ในชนบท ปัจจุบันกลายเป็นเครือข่ายชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน แห่งประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทยได้ทำการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตขึ้นในเขตชนบท และในขณะเดียวกันก็มีองค์กรการเงินของชาวบ้านในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้น ทั้งที่มาจาก การริเริ่มของชาวบ้านเองและการ สนับสนุนของรัฐ เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เกิดกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรี วงและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต บ้านน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มีการจัดตั้งกองทุนชาวประมงชายฝั่ง บ้านปากบาง อำเภोजะนะ จังหวัด สงขลา ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มีกองทุนชะกาด บ้านควนไต่ะหลง จังหวัดสตูล ซึ่งจัดตั้งโดยปราชญ์ ชาวบ้านที่ มองเห็นปัญหาการเงินของชุมชนและในปีเดียวกัน “องค์กรนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา” หรือ “พอดเตอร์” ได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ ในชุมชนต่างๆมากกว่า๔๐ กลุ่ม ส่วนในชนบทมูลนิธิต่างๆ เช่น มูลนิธิพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ มูลนิธิพัฒนาอีสาน มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย เป็นต้น ได้ เข้าไปส่งเสริมเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น ธนาคารข้าว กลุ่มสมุนไพรมูลนิธิ เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ธนาคารหมู่บ้านตามพระราชดำริของรัชกาลที่ ๙ ได้ถือกำเนิดขึ้นโดยการส่งเสริมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จนปัจจุบันมีธนาคารหมู่บ้านมากกว่า ๑๕๐๐ กลุ่ม มีสมาชิกประมาณ ๑๓๓,๐๐๐ คน มีเงินออมประมาณ ๒๑๐ ล้านบาท จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๕๓๓ พระสุบินปณีโต ได้จัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อการพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตขึ้นครั้งแรกที่วัดไผ่ ล้อม จังหวัดตราด ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐบาลโดยการนำของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติ เงินจำนวน ๑,๒๕๐ ล้านบาทเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาคนจนในเมือง โดยการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) ขึ้น เป็นหน่วยงานพิเศษสังกัดการเคหะแห่งชาติ โดยใช้ การออมทรัพย์และสินเชื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยส่งเสริมให้ คนจนในเมืองมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในชุมชน แต่แล้วในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เกิดภาวะฟองสบู่ กลุ่มออมทรัพย์ ในชุมชนแออัดได้ร่วมมือประสานตัวกันเป็นเครือข่าย มีคณะกรรมการเครือข่ายให้ การสนับสนุน จนกระทั่งมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทำให้องค์กรการเงินมีการ เชื่อมโยงกันระหว่างเมืองกับชนบทอย่างเป็นทางการ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ให้ความสำคัญและถือเป็นนโยบายเร่งด่วนในการแก้ ปัญหาเศรษฐกิจและคนว่างงาน ในภาวะที่ ประเทศประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ได้ส่งผลต่อประชาชนโดยทั่วไป ทั้งในพื้นที่ ชนบทและชุมชนในเมืองนโยบายที่เกิดขึ้นเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า

มุ่งเน้นการลดค่าใช้จ่ายของประชาชนและมุ่งการให้โอกาสแก่ภาคประชาชนโดยเฉพาะคนจนที่ จะมีโอกาสเข้าหาแหล่งเงิน เข้าหาแหล่งความรู้ ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาจะมุ่งเน้นเรื่องของรูปแบบมากเกินไป แต่ในความเป็นจริงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ควรเป็นของประชาชน ด้วยการกระจายอำนาจ และการกระจายอำนาจไม่ใช่การมุ่งเน้นในรูปแบบ แต่เป็นความอิสระและใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการบริหาร จัดการหมู่บ้านและชุมชนนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงไม่ได้ตั้งขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการกระจายเม็ดเงินไปยังหมู่บ้านและชุมชนอย่างไม่มีทิศทาง แต่เป็นนโยบายที่มุ่งเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อสร้างสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น และจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างการพัฒนาความคิดริเริ่มให้ ประชาชนในชุมชนกำหนดอนาคตด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ซึ่งจะแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยวิวัฒนาการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีการพัฒนาในหลายด้าน ทั้งการบริหารจัดการองค์การการเงินของชุมชนด้วยภูมิปัญญาของตนเองจนทำให้ กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสร้างอาชีพ สร้างงาน และสร้างรายได้ ของประชาชนในชุมชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินทางการเงิน มีการส่งเสริมการออมให้ ประชาชนมั่นคงในรากฐานของชีวิต มีการจัดระบบสวัสดิภาพและสวัสดิการของหมู่บ้านและชุมชน จนสามารถทำให้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นแหล่งเรียนรู้ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่มีความพร้อมและต้องการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อยกระดับ เป็นสถาบันการเงินชุมชนอย่างไร้ ก็ตามในช่วงแรกของการเกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้าน นักวิชาการหลายฝ่ายเห็นว่ายังไม่ประสบความสำเร็จทั้งนี้ อาจเนื่องจากเป็นระยะแรกของการเริ่มต้นจัดระบบการเงินชุมชน แต่ในความเป็นจริงแล้ว กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายสำคัญอีกนโยบายหนึ่งที่ เป็นสาเหตุสำคัญทำให้ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้รับเลือกตั้งเป็นรัฐบาลมากกว่าสองสมัย จนกระทั่งสามารถตราเป็นพระราชบัญญัติ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ต่อมารัฐบาลโดยการนำของฯ พณฯ นายกรัฐมนตรี(นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ได้ แถลงต่อรัฐบาลเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ กำหนดให้ งานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอยู่ในนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต กลุ่มสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยจะสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ในระดับชุมชนให้มี กลไกที่ โปร่งใสมีประสิทธิภาพ และให้ชุมชนสามารถตัดสินใจและนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนได้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอยู่ ๒ ประเด็น คือ(๑) สร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน ให้มี กลไกที่ โปร่งใสและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (๒) ให้กองทุนหมู่บ้านเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนโดยการตัดสินใจของชุมชนเอง

๒.๒.๒ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้^{๑๔}

๑. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพสวัสดิการหรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

๒. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนสำหรับประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

๓. รับฝากเงินจากสมาชิกและจัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์

๔. ให้อุปถัมภ์เงินแก่กองทุนหมู่บ้านอื่น เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

๕. กระทำการใด ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต สวัสดิภาพ และสวัสดิการของสมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด

๒.๒.๓ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๑.๑ นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง^{๑๕} ตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ ๑ ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจน บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนในหมู่บ้าน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเอง เสริมสร้างความสามารถในการจัดการระบบและบริหารการจัดการ เพื่อให้เกิดการ พัฒนาการด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๑.๒ หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๔ ประการ คือ

^{๑๔} สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และศูนย์ปรึกษาทางการเงินสำหรับรัฐวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและประชาชน, คู่มือการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒

^{๑๕} กระทรวงมหาดไทย, นโยบายการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๐), หน้า ๑-๓.

๑.๒.๑ ความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งความพร้อมของคน/ครอบครัว การควบคุม กันเองในหมู่บ้าน/ชุมชน ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของกองทุน/ชุมชน เช่นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ เป็นต้น

๑.๒.๒ การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งเพื่อให้ออกกองทุน ดังกล่าว มีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูล

๑.๒.๓ การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เป็นหน้าที่ของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุน ในหลักวิชาการและการจัดการกองทุน

๑.๒.๔ การติดตามประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และการพึ่งตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

๑.๓ ลักษณะของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดย รัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็น แหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ

๑.๓.๑ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

๑.๓.๒ กองทุนหมู่บ้าน คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้าน/ชุมชนละ ๑ ล้านบาท เพื่อไปบริหารจัดการให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ภูมียึดตามประเภทในอัตราดอกเบี้ยต่ำตาม หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

๑.๔ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๑.๔.๑ เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง

๑.๔.๒ ส่งเสริมและพัฒนาให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

๑.๔.๓ เพื่อให้โอกาสหมู่บ้าน/ชุมชน สร้างแหล่งเงินทุนหมุนเวียนอย่างยั่งยืนในหมู่บ้าน/ชุมชน สำหรับการลงทุนเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากการสร้างงาน พัฒนาอุตสาหกรรม

ในครัวเรือน การลงทุนร่วมกันในลักษณะวิสาหกิจชุมชน และสวัสดิการที่ดีแก่ ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๔.๔ กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานล่าง เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อ การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

๑.๔.๕ เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันวิกฤติเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

๑.๕ แหล่งที่มาของเงินทุน

๑.๕.๑ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- ๑) เงินทุนที่รัฐบาลจัดสรรให้หรือเงินที่ได้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- ๒) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้แก่กองทุน
- ๓) ดอกหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินกองทุน
- ๔) เงินอื่นใดนอกจาก ข้อ ๑.๑ ถึง ๑.๓ ที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใดๆ

๑.๕.๒ แหล่งเงินทุนเบื้องต้น

๑) เงินงบประมาณจากการปรับปรุงงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๔๔ รวมทั้งงบประมาณเพิ่มเติม ปี ๒๕๔๕

๒) เงินกู้จากแหล่งเงินกู้ต่างประเทศที่ยังไม่ได้เบิกจ่าย และมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม

๓) เงินกู้จากธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจหรือสถาบันการเงินอื่น โดยใช้หลักค้ำประกันของกระทรวงการคลัง

๔) แหล่งอื่นๆ

๕) การจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนดังกล่าวให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน

๑.๖ กลไกในการบริหารกองทุน

๑.๖.๑ ระดับชาติ

๑) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงาน

๒) สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการของคณะกรรมการ

๓) คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ส่วนกลาง ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมี สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรพัฒนา เอกชน และตัวแทนประชาชน เป็นองค์ประกอบ มีหน้าที่ในการปฏิรูประบบราชการ บูรณาการ ทำงานร่วมกัน

เพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน และระดับจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

๔) คณะกรรมการที่เกี่ยวกับการเตรียมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีองค์ประกอบ ๓ ฝ่าย คือ ภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการนำแนวนโยบายของคณะกรรมการไปจัดทำเป็นแนวทางปฏิบัติรวมทั้งกฎหมาย และระเบียบที่กำหนด

๑.๖.๒ ระดับจังหวัดมีคณะกรรมการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดประกอบด้วย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัด สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และตัวแทนประชาชน ทำหน้าที่ในการประเมิน และเตรียมความพร้อม ติดตาม ตรวจสอบ สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน

๑.๖.๓ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่ม และองค์กรประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งได้มาโดยวิธีคัดเลือกจากการประชาคมหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน หัวหน้าครัวเรือน จำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน และมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบฯ ข้อ ๑๗ จำนวน กองทุนละ ๙-๑๕ คน

พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการ

๑. หมู่บ้านทั่วประเทศ ๗๐,๘๖๕ หมู่บ้าน
 ๒. ชุมชนเมืองทั่วประเทศ ๘,๘๘๙ หมู่บ้าน
 - ๒.๑ ในเขตเทศบาล ๗,๒๒๗ ชุมชน
 - ๒.๒ พัทยา ๑๖ ชุมชน
 - ๒.๓ กรุงเทพมหานคร ๑,๕๙๖ ชุมชน
- รวมทั้งสิ้น ๗๙,๗๕๔ หมู่บ้าน/ชุมชน

๒.๒.๔ แนวทางการจัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

๑. จัดสรรตามความพร้อมของหมู่บ้าน
๒. ขั้นตอนการจัดสรร มีดังนี้
 - ๒.๑ จัดตั้งคณะกรรมการกองทุน/ชุมชน
 - ๒.๒ ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกองทุน/ชุมชน
 - ๒.๓ ประเมินความพร้อม
 - ๒.๔ จัดสรรให้กลุ่มที่มีความพร้อมก่อน
 - ๒.๕ เตรียมความพร้อมในกลุ่มที่ยังไม่ผ่านการประเมิน
 - ๒.๖ จัดสรรเพิ่มเติมในส่วนที่ผ่านการเตรียมความพร้อมแล้ว

๓. การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน การขึ้นทะเบียนหมู่บ้าน/ชุมชนและการประเมินความพร้อม ให้เป็นไปตามระเบียบ คำสั่ง แนวทาง ระเบียบปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

๔. วงเงินการจัดสรรแก่องทุน/ชุมชน ที่มีความพร้อม กองทุนละ ๑ ล้านบาท

๕. การกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๑ ผู้มีสิทธิกู้ยืม

๕.๑.๑ สมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๑.๒ บัณฑิตบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๑.๓ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแบบฟอร์มที่คณะกรรมการ กองทุน

หมู่บ้านกำหนด ภายใต้กรอบเกณฑ์เงื่อนไขของคณะกรรมการ

๕.๒ ประเภทการให้กู้ยืม

๕.๒.๑ พัฒนาอาชีพ

๕.๒.๒ สร้างงาน

๕.๒.๓ สร้างงานและหรือเพิ่มรายได้

๕.๒.๔ ลดรายจ่าย

๕.๒.๕ อุตสาหกรรม และหรือวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

๕.๒.๖ เพื่อการฉุกเฉิน

๕.๓ ลักษณะการกู้ยืมเพื่อการฉุกเฉินไม่ควรเกิน ร้อยละ ๑๐ ส่วนประเภทอื่นๆให้

เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกำหนด

๕.๔ ลักษณะการกู้ยืมมี ๒ ลักษณะ คือ

๕.๔.๑ กู้ยืมภายในหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๔.๒ กู้ยืมภายในเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๕ ขั้นตอนในการให้กู้ยืม ๕.๕.๑ ยื่นคำขอกู้ยืมต่อคณะกรรมการ

๕.๕.๒ คณะกรรมการกองทุนดำเนินการพิจารณา

๕.๕.๓ อนุมัติ

๕.๕.๔ ทำสัญญา

๕.๕.๕ เปิดบัญชีออมทรัพย์

๕.๕.๖ โอนเงินเข้าบัญชี

การจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

๑. การจัดทำระเบียบข้อบังคับชุมชน ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๒ ประการ คือ ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน และประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนให้บรรลุตามนโยบาย วัตถุประสงค์

๒. เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว คณะกรรมการจะกำหนดกรอบระเบียบข้อบังคับเป็นกรอบแนวทางหลักการต่าง ๆ เพื่อให้หมู่บ้านและชุมชน กำหนดรายละเอียดของระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

๓. กรอบระเบียบข้อบังคับตามข้อ ๒ (ประเภทการให้กู้) ได้แก่

๓.๑ ประเภท สัดส่วน และระยะเวลาการให้กู้ยืม

๓.๒ การพิจารณาและอนุมัติเงินกู้

๓.๓ เงื่อนไขการส่งเสริมการออม

๓.๔ การคืนเงินต้นและดอกเบี้ย

๓.๕ อัตราดอกเบี้ย

๓.๖ การสมทบกองทุน

๓.๗ การบัญชี

๔. คณะกรรมการกองทุนชุมชน จะต้องกำหนดระเบียบข้อบังคับภายใต้กรอบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของสมาชิก

๕. การบัญชี

๕.๑ การบัญชีของกองทุนให้จัดตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

๕.๒ ให้คณะกรรมการกองทุนชุมชนจัดทำรายงาน งบการเงินส่งคณะกรรมการติดตามและสนับสนุนกองทุนชุมชนระดับจังหวัด ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นบัญชีทุกปี ในทุก รอบปี เพื่อสอบบัญชีตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๖. การสมทบกองทุน

๖.๑ เพื่อสนับสนุนให้หมู่บ้าน/ชุมชน ผสมผสานกองทุนต่างๆในหมู่บ้านกับกองทุนกลุ่ม องค์กรที่มีกองทุนชาวบ้านและมีความประสงค์จะรวมกองทุนกับกองทุนชุมชนให้สามารถดำเนินการได้ตามระเบียบสมทบกองทุน ตามที่คณะกรรมการกำหนด

๖.๒ สำหรับกองทุนของรัฐ ให้หน่วยงานรับผิดชอบปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับ เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่ม องค์กร ในชุมชนสามารถรวบรวมกองทุนกับกองทุนชุมชนได้ตาม วัตถุประสงค์

๖.๓ ในพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ควรบรรจุอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการเกี่ยวกับการพิจารณากลับกรองของรัฐตามแผนงาน/โครงการใหม่ของ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

๗. ระบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

๗.๑ ระบบติดตาม/ตรวจสอบภายใน

๗.๑.๑ ระบบการติดตาม/ตรวจสอบภายใน จัดให้มีกลไกเพื่อทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบโดยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน/ชุมชน ผู้แทนกลุ่มและองค์กรที่เป็นสมาชิกกองทุน/ชุมชนและผู้นำท้องถิ่น

๗.๑.๒ การติดตามตรวจสอบ มี ๒ ลักษณะ คือ

๗.๑.๒.๑ ติดตามตรวจสอบการบริหารจัดการกองทุนและบัญชี

๗.๑.๒.๒ ติดตามตรวจสอบสมาชิกผู้กู้ยืม

๗.๑.๓ คณะกรรมการกองทุน/ชุมชน จะต้องจัดประชุมสมาชิก เพื่อรายงานผล การติดตามตรวจสอบตามข้อ ๒ ทุกเดือน

๗.๒ ระบบการติดตามตรวจสอบ

๗.๒.๑ ให้เป็นบทบาทของคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด และหรือคณะทำงาน ของคณะอนุกรรมการจังหวัด

๗.๒.๒ ประเด็นการติดตามตรวจสอบ

๗.๒.๒.๑ การจัดองค์กรและแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน ชุมชน

๗.๒.๒.๒ ความโปร่งใสในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

๗.๒.๒.๓ ปัญหาด้านวิชาการและการจัดการ

๗.๒.๓ ให้การติดตาม/ตรวจสอบ และรายงานคณะกรรมการเป็นรายไตรมาส

๗.๓ การประเมิน

๗.๓.๑ ให้เป็นบทบาทขององค์กรอิสระ ได้แก่ สถาบันการศึกษา และหรือภาคเอกชนและหรือองค์กรพัฒนาชุมชน

๗.๓.๒ ประเด็นการประเมินผล

๗.๓.๒.๑ การใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์

๗.๓.๒.๒ การบริหารจัดการ การจัดการองค์การชุมชน การจัดทำบัญชีการ กระจายของผู้ใช้ประโยชน์จากกองทุนตามหลักเกณฑ์/เงื่อนไข

๗.๓.๒.๓ ผลการดำเนินการ

๗.๓.๒.๔ ผลการวิเคราะห์

๗.๓.๒.๕ ข้อเสนอแนะ

๗.๓.๓ การรายงาน การประเมินผล โดยรายงานให้คณะกรรมการและ คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด โดยให้รายงาน ๖ เดือน ๑๒ เดือน และทุก ๑๒ เดือน

๒.๓.๕ แนวคิดการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การบริหารโครงการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการศึกษา รายละเอียดให้ชัดเจนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนดังนี้^{๑๖} ชั้นที่ ๑ ศึกษาและทำความเข้าใจโครงการกองทุนหมู่บ้าน รัฐบาลได้กำหนดนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีหลักการ สำคัญดังนี้

๑. เพื่อเป็นแหล่งเงินในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมรายได้
 ๒. เป็นแหล่งเงินทุนของหมู่บ้านที่เป็นลักษณะเงินทุนหมุนเวียน
 ๓. เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ที่จะคิดเอง ทำเอง แก้ไขปัญหาเอง โดยที่ภาคราชการเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการเท่านั้น
 ๔. เป็นการพัฒนาสังคมที่จะนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน สามารถถึงตนเองได้ในระยะต่อไป
- ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ
๑. เสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
 ๒. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิ ปัญญาของตนเอง
 ๓. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
 ๔. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้กันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาคม
 ๕. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
- วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
๑. เป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อ พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจํา เป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือ ชุมชน
 ๒. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการ จัดการระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
 ๓. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการ เรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริม เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
 ๔. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

^{๑๖} กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือการบริหารกองทุนหมู่บ้าน, (กรุงเทพมหานคร : ธันวาคม, ๒๕๔๗), หน้า ๖๕.

การเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านจะต้องร่วมมือกันเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน หมู่บ้านตามขั้นตอน ดังนี้

๑. สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

๑.๑ สร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชน ในการเป็นเจ้าของทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการ โดยประชาชน เพื่อประชาชนของหมู่บ้าน

๑.๒ สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไกแนวทางการ บริหารจัดการกองทุนของตนเอง

๑.๓ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินการและบริหาร จัดการกองทุน เริ่มจากการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบร่วมรับ ผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

๒. เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน จัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุน จำนวนไม่น้อยกว่า ๙ คน แต่ไม่เกิน ๑๕ คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ หมายถึงมี จำนวนเท่ากันหรือใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับเวทีชาวบ้านที่เกี่ยวกับจำนวนและวิธีการเลือกสรร คณะกรรมการกองทุน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

๓. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประชาชนร่วมกันคัดเลือกคนดี และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการกองทุนเพื่อบริหารกองทุนของประชาชน

๓.๑ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า ๒ ปี

๓.๒ เป็นผู้ที่มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์

๓.๓ เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของหมู่บ้านไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึด มั่นระบอบประชาธิปไตย

๓.๔ ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือไร้ความสามารถ

๓.๕ ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท

๓.๖ ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่เคย กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

๓.๗ ไม่เคยถูกไล่ออกหรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

๓.๘ ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

๓.๙ ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการ หรือมติของสมาชิก

๔. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน

๔.๑ บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบกำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

๔.๒ ออกระเบียบ ข้อบังคับหลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

๔.๓ รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคล หมู่บ้านหรือชุมชน

๔.๔ สืบค้นและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

๔.๕ พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

๔.๖ ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการ กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพัน ของกองทุน

๔.๗ จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนด หรือได้ตกลงกันหรือตามที่ สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ลงลายมือชื่อ ทำหนังสือร้องและ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

๔.๘ จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทนหรือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ คืนให้แก่กองทุนหมู่บ้านให้ครบตาม จำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุน ไม่เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับ ที่กองทุนกำหนด

๔.๙ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย ชั้นที่ ๓ การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน เมื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ

หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกองทุน (กตিকা) โดยมี แนวทางดังนี้

๑. ต้องไม่ขัดแย้งกับระเบียบ ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติกำหนด

๒. กำหนดสาระสำคัญที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติอย่างครบถ้วนและชัดเจน เช่น อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาให้กู้ยืม การค้ำประกันวงเงินสูงสุด หลักเกณฑ์ ข้อยกเว้นต่างๆ

๓. คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

๔. เป็นประชาธิปไตย

๕. เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมและเข้าถึงได้

๖. เกื้อกูลต่อผู้ด้อยโอกาสและประโยชน์ต่อกิจกรรมอื่นๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน
 ๗. สอดคล้องกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
- ขั้นตอนการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน
๑. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำร่างระเบียบข้อบังคับตามหลักการ
 ๒. นำร่างข้อบังคับเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อให้สมาชิกที่ประชุมพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติม และให้ความเห็นชอบ
 ๓. ประกาศใช้เป็นข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน
 ๔. ปรับปรุง แก้ไข ตามสถานการณ์ในอนาคต
 ๕. การรับสมัครสมาชิก โดยรับสมัครจากบุคคลธรรมดา กลุ่ม องค์กร ชุมชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น และเมื่อรับสมัครแล้วให้จัดทำทะเบียนสมาชิกไว้
๖. การระดมทุน โดยการส่งเสริมให้สมาชิกถือหุ้น หรือเงินฝากสัจจะ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออม และมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ มีโอกาสได้พบปะกันบ่อยขึ้น
- การกั๊ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน มีหลักการพิจารณา ดังนี้
๑. การเขียนโครงการเพื่อขอกู้
 - ๑.๑ สมาชิกที่จะกู้เงินยื่นแบบคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน
 - ๑.๒ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจพิจารณาอนุมัติรายละไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ถ้ารายได้ขอกู้เกิน รายละ ๕๐,๐๐๐ บาท การอนุมัติเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนที่กำหนด
 ๒. หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาเงินกู้ ควรพิจารณาอย่างน้อย ๓ ด้าน ดังนี้
 - ๒.๑ ความเป็นไปได้ของโครงการที่ขอกู้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของโครงการ วงเงินที่ขอกู้ยืม ระยะเวลาในการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับระยะเวลาในการชำระคืน สัญญาหรือไม่
 - ๒.๒ ด้านตัวบุคคล โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในการดำเนินโครงการ ประวัติผู้ขอกู้ ความมั่นคงของผู้ขอกู้ และความสามารถในการชำระหนี้
 - ๒.๓ หลักค้ำประกันเงินกู้ ขึ้นอยู่กับระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามควรมีหลักพิจารณา คือ ถ้าเป็นบุคคลค้ำประกันต้องดูว่าผู้ค้ำมีคุณสมบัติเหมือนกับผู้กู้ โดยบุคคลหนึ่งไม่ควรค้ำประกันเกิน ๒ คน ถ้าใช้ทรัพย์สินค้ำประกันก็ให้พิจารณาจากมูลค่าของทรัพย์สิน
- การจัดทำระบบบัญชี การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน มีบัญชีหลักที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
๑. ทะเบียนต่างๆ ประกอบด้วย ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมคำขอกู้ ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะของสมาชิก ทะเบียนคุมทรัพย์สิน
 ๒. บัญชีรายวัน ประกอบด้วย บัญชีเงินสด - เงินฝากธนาคาร บัญชีรายวันรับ บัญชีรายวันจ่าย

๓. งบกำไรขาดทุน หรือ รายงานรายได้ ค่าใช้จ่าย

๔. งบดุล

การติดตามหลังกู้ยืมเงินของสมาชิก เมื่อสมาชิกได้รับเงินกู้และนำเงินกู้ไปดำเนินงานตามวัตถุประสงค์แล้ว คณะกรรมการกองทุนควรมีการติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำการดำเนินงานของสมาชิกอย่าง ต่อเนื่องตามแนวทางดังนี้

๑. ติดตาม ตรวจสอบการใช้เงินกู้ เพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงินของสมาชิกให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในคำขอกู้ อีกทั้งติดตามเยี่ยมเยียนเพื่อให้คำแนะนำ ปรึกษาอุปสรรค เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานและเป็นข้อมูลในการประกอบการพิจารณา ผัดผ่อน เรียกคืนเงินกู้ หรือเป็นข้อมูลในการพิจารณาให้กู้ในครั้งต่อไป

๒. การแจ้งและเร่งรัดหนี้เงินกู้เป็นการเตือนให้สมาชิกได้ทราบว่าต้องเตรียม ชำระเงินคืนเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด และต้องใช้หลักฐานอะไรบ้าง

๓. การติดตามหนี้เงินกู้ เมื่อสมาชิกไม่ชำระหนี้ตามกำหนด ต้องมีการติดตาม สมาชิก รายนั้น เพื่อให้ทราบสาเหตุที่ไม่ชำระว่าเกิดจากสาเหตุใด แล้วกำหนดมาตรการกับสมาชิก รายนั้น ตามแต่เหตุ

การประเมินผล การประเมินผลเป็นกระบวนการ เพื่อให้ทราบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปนั้น มีจุดดี จุดที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขส่วนใดบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้ทราบและดำเนินการ แก้ไขให้ทันท่วงที อันจะส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลตาม วัตถุประสงค์ของโครงการอย่างแท้จริง โดยมีขั้นตอนการประเมินผล ดังนี้

๑. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตัดสินใจร่วมกันว่าจะประเมินผลเรื่องอะไร เช่น ประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิก ประเมินผล การมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นต้น

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

๓. เลือกเกณฑ์ชี้วัด เลือกผู้ประสานการประเมิน และวิธีการประเมิน

๔. วางแผนการประเมิน และดำเนินการตามแผน

๕. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมิน

๖. เสนอผลการประเมินให้ที่ประชุมทราบ ตลอดจนแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึง ผลการประเมิน

๗. ตัดสินใจที่จะใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน เพื่อพัฒนาการดำเนินโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

การสร้างเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน การสร้างเครือข่ายมีขั้นตอนหลักๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมที่จะเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

๒. ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย เป็นขั้นตอนการติดต่อสัมพันธ์เพื่อ ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน โดยการรวมเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรที่มี ความต้องการเหมือนกัน

๓. ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน เป็นการสร้างความผูกพันร่วมกันซึ่ง หมายถึงการตกลงในความสัมพันธ์ต่อกันในขั้นนี้องค์กรเข้าสู่การตกลงที่จะทำงานร่วมกัน

๔. ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่สร้างเครือข่ายปรากฏผลงานที่เป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนของการเริ่มทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งเริ่มต้นด้วยการ กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กำหนดกิจกรรมจัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของ สมาชิก รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม

๕. หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ จนนำไปสู่การทำงานร่วมกันแล้ว เมื่อผลงานเป็นที่ปรากฏชัดเจนองค์กรเครือข่ายรู้สึกว่าคุณได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ความ เป็นเครือข่ายจะแน่นแฟ้นขึ้น พร้อมกับการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๓.๑ ความหมายของการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรืออาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่า คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง ภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้น การดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็น กระบวนการระยะยาว และจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้หลายท่าน ดังนี้ ส่วน **ราชบัณฑิตยสถาน** ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต หรือก้าวหน้า^{๑๗} ในขณะที่เดียวกัน **ยุวัฒน์ วุฒิเมธี** ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การ

^{๑๗}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔๕.

กระทำให้ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๑๘} อย่างไรก็ตาม **จิตยา สุวรรณชฎ** ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ^{๑๙} ในขณะที่ **สมศักดิ์ ศรีสันติสุข** ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น^{๒๐} สำหรับ **พระราชวรมนี (ป.อ.ปยุตโต)** ได้ให้ความหมายและอธิบายไว้ว่า การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาดน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น^{๒๑} ทางด้าน **สนธยา พลศรี** กล่าวว่า เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่ง และหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน และอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเตรียมการไว้ล่วงหน้า

^{๑๘}ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^{๑๙}จิตยา สุวรรณชฎ, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

^{๒๐}สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^{๒๑}พระราชวรมนี (ป.อ.ปยุตโต), **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๘.

๕) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช้การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง นั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ^{๒๒}

นอกจากนี้ **สนธยา พลศรี** ยังได้สรุปแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนาไปใช้อธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคต อันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

^{๒๒}สนธยา พลศรี, *กระบวนการพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผน ปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา^{๒๓}

ในขณะที่ โฆสิต ปันเปียมรัชฎ์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามที่คณะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึงเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่ และในการพัฒนาก็ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควร หมายถึง ความเป็นธรรม อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้น การพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย^{๒๔}

^{๒๓}สนธยา พลศรี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๒๔}โฆสิต ปันเปียมรัชฎ์, การพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น และต้องการมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒.๓.๒ แนวคิดการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการพัฒนาทั้งในส่วนของสังคม และตัวมนุษย์ แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้ว ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง เป้าหมายของการพัฒนา คือการปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจอันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งของบุคคลและสังคม ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนาประการหนึ่งหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องพัฒนาทำให้เจริญทำให้เป็นใหม่ขึ้น มีกอบรม คือ ภาวนา มี ๔ ประการ คือ

๑) กายภาวนา หมายถึง การเจริญ การพัฒนากาย การฝึกกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ ไม่ให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒) สีลภาวนา หมายถึง การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

๓) จิตตภาวนา หมายถึง การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อุตหน มีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา^{๒๕}

การพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเริ่มที่ตัวบุคคล หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคม ควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ทั้ง ๔ ด้าน คือ ทางด้านกาย ทางด้านหลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทางสังคม คือ อปริหานิยธรรม หรือวัชชือปริหานิยธรรม ได้แก่ ธรรมไม่ทำให้เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ ประการ คือ

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

^{๒๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๘๑-๘๒.

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
 ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ถือปฏิบัติมั่นตามวัชซีกรรม
 ตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชซี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่าน
 ว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดาภคินีภคานีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยไม่ถูกข่มเหงหรือหุดคร่าชื่นใจ

๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ของวัชซีทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิก
 พลีที่เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรมานไป

๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครองป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลายตั้งใจว่า
 ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นผาสุก

อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่เจ้าวัชซีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดย
 ระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชซียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการ
 รบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือทำให้เกิดความแตกสามัคคีกันภายในกลุ่มของวัชซีจึงจะมี
 สิทธิชนะ จะเห็นได้ว่า อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ มีสามัคคีธรรม เป็นคุณธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้
 การปฏิบัติตามนั้นเกิดเป็นผลจริง ฉะนั้น หลักสามัคคีธรรม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้การพัฒนาสังคม
 เป็นไปตามแนวทางที่ชุมชนหรือสังคมตั้งเป้าหมายเอาไว้ ได้แก่ ความมีคุณภาพชีวิตที่^{๒๖}ส่วน
สมบูรณ์ สุขสำราญ ได้กล่าวไว้ว่า สารสำคัญของความคิดเกี่ยวกับการพัฒนานั้น เนื่องมาจาก
 ปรัชญาพื้นฐานของพุทธศาสนาที่ปรารถนาชี้ทางหลุดพ้นจากความทุกข์และชี้ทางสู่ความสุขให้แก่
 มนุษย์ตามหลักคำสอนนี้ พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะพระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสัตว์
 อื่นๆ ให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น การช่วยเหลือ
 ซึ่งกันและกันให้พ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา ด้อยการศึกษาความสำคัญของการพัฒนา โดยการ
 ช่วยเหลือกัน ทั้งการอบรมในศาสนธรรม และประสบการณ์มีอิทธิพลสำคัญต่อการก่อรูปแนวความคิด
 เกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์^{๒๗} ในขณะเดียวกัน บัวย อังภากรณ ได้เสนอแนวคิดบทบาทของ
 พระพุทธศาสนาที่มีต่อการพัฒนาประเทศไว้ว่า ถ้าปราศจากศีลธรรมเสียแล้ว การพัฒนาประเทศไม่ว่า
 จะพัฒนาไปทำนองใด ย่อมจะบกพร่องและไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพัฒนาไปในด้าน
 เป้าหมายซึ่งจะผิด ผลสุดท้าย อาจจะไปทำนองที่จะเห็นความเจริญทางวัตถุซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ
 ยิ่งกว่าเรื่องที่สำคัญแท้ๆ คือ ความเจริญในทางปัญญาและในทางศีลธรรม การขาดจากศีลธรรมนั้น

^{๒๖}อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘.

^{๒๗}สมบูรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาชนบทตามแนววิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด,
 ๒๕๓๐), หน้า ๕๓.

จะทำให้โลกเสื่อมโทรม พระพุทธศาสนาจะช่วยเหลือในการพัฒนาชาติได้ดั่งนั้น ย่อมอาศัยพระธรรม และพระสงฆ์เป็นสื่อสำหรับสืบพระศาสนาและการที่พุทธศาสนาจะช่วยให้มีการพัฒนาชาติได้ดีจริง ๆ ก็คือ อาศัยหลักเกณฑ์บางประการ ดังนี้

๑) ความเชื่อในพุทธศาสนา ต้องเป็นความเชื่อที่บริสุทธิ์ไม่เจือปนความเชื่อถือโชคลาง ทางไสยศาสตร์ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “คนโง่นั้นมัวแต่พิเคราะห์ดวงดาว” ฉะนั้น ในการที่จะทำให้นุชนของโลกมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านวัตถุและสติปัญญา ก็ควรที่จะพัฒนาศาสนาใหม่ให้เกิดความบริสุทธิ์

๒) ความเชื่อในพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่มีมูลฐาน ตั้งอยู่ในเหตุผลและวิชา ไม่ใช่ตั้งอยู่ในความเชื่อโดยมงายอย่างเดียว หรืออวิชา พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “ท่านทั้งหลาย อย่าฟังเชื่อสิ่งใดเพียงเพราะที่ได้ฟังตามๆ กันมา หรือ เพราะเคยเห็นเช่นนั้นๆ ต่อมา ฯลฯ ท่านจงเอาข้อที่ได้เห็นได้ฟัง ได้ตรึกตรองดูด้วยเหตุผลจนเกิดความชัดเจนแล้วจึงค่อยเชื่อ

๓) การที่จะนำเอาคำสอนของพุทธศาสนามาประยุกต์กับสภาพปัจจุบัน ซึ่งลักษณะของสังคมได้ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง วิธีการประยุกต์พระธรรม ซึ่งเป็นอมตะอยู่แล้ว มาใช้กับสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะต้องมีการศึกษาและวิจัยอย่างถ่องแท้

๔) การพัฒนานั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ทางโลกและทางธรรม เพราะฉะนั้น ทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ดี ทางฝ่ายบ้านเมืองก็ดีต้องร่วมมือกันอย่างมาก มีหลายกรณีที่ฝ่ายบ้านเมืองเพิกเฉยต่อความสำคัญของวัดในชนบทและในเมืองและเพิกเฉยต่อความสำคัญของการเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในหมู่บ้าน ถ้าความร่วมมือทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาสดำเนินไปด้วยดี ก็จะเป็นประโยชน์ทั้ง ๒ เปลี่ยนแปลงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตนั้นมีความสำคัญกับทุกคน ถ้าทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข^{๒๘} อย่างไรก็ตาม พระไพศาล วิสาโล อธิบายว่า การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรม จะต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวให้เป็นไปด้วยดี โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเกณฑ์ พร้อมกันนั้น การพัฒนาจะต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐาน อำนวยให้เกิดคุณค่าในทางมนุษยธรรม เมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความยุติธรรม^{๒๙} ในขณะที่ **จ้านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์** อธิบายว่า ตามพระพุทธศาสนาของการพัฒนาตรงกับคำว่า “ภาวนา” ซึ่งหมายถึง การทำให้เจริญงอกงาม (ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development) หากพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า

^{๒๘} บัญย อึ้งภากรณ์, ศาสนธรรมกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑-๖๕.

^{๒๙} พระไพศาล วิสาโล, พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓), หน้า ๑๘-๑๙.

พัฒนามาจากภาษาบาลีว่า วัฒนะ หรือ วัฒนา คำนี้หมายถึงความเจริญก้าวหน้า หรือภาวะยืนยาวนาน เช่น คำว่า อายุวัฒนะ หมายถึง ทำให้อายุยืนนาน อันหมายรวมถึง ความเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน และนอกจากนี้ คำว่า วัฒนะ หมายถึงรกรุงรัง ไม่มีระเบียบเลยก็ได้ เช่น คำว่า โลกวัฒโน หมายถึง เป็นคนรกรกโลก เป็นสิ่ง/เป็นคนที่โลกไม่ต้องการ อย่างไรก็ตาม คำว่า การพัฒนาในที่นี้เป็นคำที่กำหนดให้มีคุณค่า และตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน ๔ ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือ การพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจและการพัฒนาทางด้านปัญญา นอกจากนี้พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการพยายามที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง รักษา สิ่งที่ดีให้คงอยู่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงฟื้นฟู และปรับปรุงทั้งตนเอง และสังคมากรอบข้างให้ดีขึ้นและมีความหมายมากยิ่งขึ้น แต่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในกระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับบุคคลเป็นส่วนสำคัญ^{๓๐}

๒.๓.๓ การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) สืบเนื่องจากการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ หรือกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกลไกการตลาด ได้ก่อให้เกิดความเจริญ การเติบโต การผลิต และการบริโภคและการใช้ประโยชน์ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมทั้งชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืชพรรณ อย่างฉับพลันหรือต่อเนื่องสืบเนื่องต่อไป ประกอบกับความล้มเหลวของการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่ผ่านมา ที่เน้นการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ไม่คุ้มค่า โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกที่มีอยู่อย่างจำกัด การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำลายสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืชพรรณแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศ ได้สร้างปัญหาให้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมหาศาล เนื่องจากบางรัฐบาลไม่รับผิดชอบ ไม่ฉับไวต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน อีกทั้งระบบราชการมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ขาดประสิทธิภาพ และไม่มีความโปร่งใสหรือขาดการควบคุมตรวจสอบมากเท่าที่ควร

ดังนั้น การที่มนุษย์ยังคงใช้แนวทางพัฒนาแบบเดิมดังกล่าว ต่อไปในอนาคต เมื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะนำมาบริโภคหรือใช้ประโยชน์ร่อยหรอ เสื่อมคุณภาพ เสื่อมสลาย หรือหมดสิ้นไป อาจทำให้ชีวิตบนโลกต้องดำรงอยู่ด้วยความลำบากหรือจบสิ้นไป การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้โลกต้องเดินทางไปสู่จุดจบ นานาชาติจึงได้ประชุม

^{๓๐}จางจัน อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๗-๑๑๘

ร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวคิดที่เป็นกลางที่สุดมาเยียวยาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ผลสรุปที่ได้คือ ทั่วโลกควรปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนา โดยจะต้องยกเลิกการพัฒนาแบบเดิมซึ่งรัฐเป็นผู้ชี้แนะและออกคำสั่งแต่เพียงฝ่ายเดียว ในลักษณะ รัฐชาติ หรือ รัฐประชาชาติ (Nation State) แล้วปรับเปลี่ยนเป็น ประชารัฐ (Civil State) ซึ่งเป็น “ความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับประชาชนในลักษณะที่เป็นประชาสังคม (Civil Society)” คำว่า ประชาคมนั้น หมายถึง การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความริเริ่มของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยทุกฝ่ายในสังคมต่างให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ส่วนคำว่า **ประชารัฐ** นั้นหมายถึง รัฐซึ่งมีรัฐบาล เอกชน และประชาชนร่วมมือกันในทุกเรื่องที่เป็นสาธารณะ

เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้หรือไม่ ทุกประเทศควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ที่สำคัญคือ รัฐบาลของประเทศควรปรับเปลี่ยนมุมมองและการบริหารจัดการใหม่ จากที่รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน สามารถควบคุมและครอบงำประชาชนให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้ มาเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในระดับการร่วมรับรู้การตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐ และในระดับการร่วมตัดสินใจ อีกทั้งควรตกลงกันให้ชัดเจนด้วยว่า สัดส่วนของบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนานั้นควรจะเป็นลักษณะใดด้วย

เพื่อให้การพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถแทรกเข้าไปในทุกส่วนของสังคมโลก เมื่อเริ่มต้น ทศวรรษที่ ๑๙๘๐ (หรือประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นมา) องค์การสหประชาชาติ จึงเสนอให้ประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบความล้มเหลวในการพัฒนาตามที่กล่าวมาข้างต้น เร่งปฏิรูประบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเมือง การบริหาร การศึกษา การจัดและลดความยากจน การส่งเสริมให้มีการบูรณาการทางการผลิต ทางานเกษตร การสร้างงาน ที่พอเพียงกับการเติบโตของประชากร การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการลดอัตราการขยายตัวของประชากร เป็นต้น โดยนำระบบการจัดการที่ดี ที่เรียกว่า Good Governance หรือธรรมาภิบาล หรือธรรมรัฐ หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (ในปี ๒๕๔๖ ประเทศไทยเรียกว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี) มาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา สำหรับประเทศไทยต่อมาได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องบริหารราชการ โดยยึดหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การพัฒนาตามหลักดังกล่าวนี้ ให้ความสำคัญกับ ๖ หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม (rule of laws) หลักคุณธรรม (ethics) หลักความโปร่งใส (transparency) หลักความมีส่วนร่วม (participation) หลักความรับผิดชอบ (accountability) และหลักความคุ้มค่า (value for money)

สำหรับความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น เห็นอย่างชัดเจนเมื่อ คณะกรรมการหรือสมัชชาสิ่งแวดล้อมของโลก (World Commission on Environment) ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ให้

ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าหมายถึง รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป กล่าวคือ ผลของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน จะต้องไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไปในอนาคตสำหรับประเทศไทย การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็น บูรณาการหรือผสมผสาน (integrated) เป็นองค์รวม (holistic) และมีดุลยภาพ (balance) หรือการพัฒนาที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ขยายความได้ว่า หมายถึง การพัฒนาที่มีลักษณะผสมผสาน คือ มีกิจกรรมพัฒนารวมทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นส่วนรวมหรือมหภาค และเมื่อใดที่กิจกรรมพัฒนานั้นส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมในมิติใดที่หนึ่ง ก็จะต้องเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมในที่อื่นชดเชยเพื่อให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมในภาพรวมคงอยู่ได้ คำว่า การผสมผสาน ยังหมายความรวมถึงการผสมผสานแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ นิเวศวิทยา และสังคมวิทยา เข้ากับการปฏิบัติงานพัฒนาโดยควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือมุ่งตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน อันจะทำให้มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ควบคู่กันไปโดยสันติสุขสงบและยั่งยืน

นอกจากนี้แล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืน ยังหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจ การศึกษา และการเมือง ในหลายมิติ รวมถึงตลอดถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทศนคติ หรือระบบคุณค่า อันเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเชิงปริมาณไปสู่เชิงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ปลอดภัยจากระบบผูกขาดทางเศรษฐกิจและการผูกขาดอำนาจทางการเมือง ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเอื้ออำนวยต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาที่สามารถเพิ่มผลผลิตอย่างมีดุลยภาพหรือมีความสมดุลระหว่างคนกับ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี พร้อมกับมีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม และสร้างความเสมอภาคทางโอกาส

กล่าวได้ว่า แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มเข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาสังคมโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เริ่มตั้งแต่สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (human environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่ใช่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ สหประชาชาติได้จัดตั้งสมัชชาสิ่งแวดล้อมโลกและการพัฒนาของโลก (World Commission on Environment and Development หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า Brundtland Commission) โดยเรียกร้องให้ประชาชนทั่วโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติ รวมทั้งได้เสนอว่ามนุษยชาติสามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมาได้ การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development หรือ UNCED) หรือการ

ประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งผลการประชุมนี้ ผู้แทนของ ๑๗๘ ประเทศรวมทั้งไทยได้ร่วมลงนามรับรอง แผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda ๒๑) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก จากแผนปฏิบัติการ ๒๑ ข้างต้น ประเทศไทยได้รับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามา เช่น บรรลุแนวคิดนี้ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) โดยไม่เพียงเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นชุมชนเข้มแข็งแล้ว ยังเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชญาณ์นันท์ ณ์ชภัคปฐมภพ และคณะ^{๓๑} ได้ศึกษาวิจัย “แนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า การเกิดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเริ่มมาจากนโยบายทางการเมืองและได้มีรูปแบบการบริหารจัดการ แบ่งโครงสร้างออกเป็น ๔ ระดับ อันได้แก่ ระดับประเทศ หน่วยงานรับผิดชอบ ระดับอำเภอ และกองทุน ความคาดหวังของกองทุน ส่วนใหญ่นั้น คือ การเพิ่มทุนให้กับชาวบ้านเพื่อการประกอบอาชีพ (ร้อยละ ๙๗) รองลงมาคือ เป็น แหล่งพึ่งพาเงินทุนของชาวบ้านในยามฉุกเฉิน (ร้อยละ ๙๑) และสวัสดิการชุมชน (ร้อยละ ๙๑) ตามลำดับ นอกจากนี้มุมมองของผู้เชี่ยวชาญถึงแนวทางการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ให้ความสำคัญผู้นำ และคณะกรรมการ ยังเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการกองทุนให้ประสบผลสำเร็จ และกลไกการมีส่วนร่วมเป็นกลไกที่ส่งผลให้การกองทุนมีประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดความยั่งยืนของกองทุน

บุญคลอง เรืองแสน และคณะ^{๓๒} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านในเขตอำเภอคำ

^{๓๑} ชญาณ์นันท์ ณ์ชภัคปฐมภพ และคณะ, “แนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์”, วารสารการจัดการสมัยใหม่ Journal of Modern Management Science, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๙๓-๑๐๑

^{๓๒} บุญคลอง เรืองแสน และคณะ, “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารการเมืองการปกครอง การบริหารการจัดการ-การบริหารทรัพยากรมนุษย์-นโยบาย, ปี ที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๘-กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙): ๙๓-๑๐๑.

ม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลและเป็นที่ปรึกษากองทุนหมู่บ้าน มีการสร้างโครงสร้างการบริหารงานกองทุนที่ชัดเจนและมีการประสานงานกันระหว่างกรรมการกองทุนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยดูแลและช่วยแก้ไขปัญหา เช่น การทวงเงินสมาชิกที่ไม่ชำระเงินคืน ถ้ากรรมการกองทุนมีหนังสือเตือนแล้ว ยังไม่ยอมชำระเงิน นายอำเภอก็จะไปช่วยแก้ไขปัญหา ด้านการวางแผนพบว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องการช่วยเหลือ ประชาชนผู้ยากจนอย่างแท้จริง และคิดว่าสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจระดับบรากหญ้าได้ บุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานจะเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งชุมชนเลือกกันเอง กรรมการกองทุน หมู่บ้านระดับอำเภอ มีความสามารถ ตั้งใจทำงาน เหน็ดเหนื่อยมีความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์และเคยทำงานที่กองทุนนี้ สามารถดำเนินการได้ดี ด้านการจัดองค์กร พบว่า การพิจารณารับสมัคร การพิจารณาการกู้ยืม การชำระเงินคืน การทำบัญชีและการตรวจสอบเงินกองทุน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ พบว่า กรรมการกองทุน ทราบกระบวนการดำเนินการเป็นอย่างดีแล้ว แต่ทางอำเภอจะจัดอบรมพัฒนากรรมการกองทุนอยู่เสมอ ในเรื่องการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ชาวบ้านมักจะใช้เงินผิดประเภท ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เงินในกรณีการช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ จึงยังไม่ชัดเจน อาจเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ไม่เพียงพอ วิธีแก้ไขคือขณะนี้ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยฝึกอบรมอาชีพให้ชาวบ้านเพิ่มเติมแล้ว ด้านการควบคุม พบว่า การพิจารณารับสมัคร เป็นไปตามข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนครบ ๑ ปี แต่ถ้าเป็นสมาชิกแล้วลาออก จะมาสมัครสมาชิกใหม่อีก ต้องลาออกไปแล้วครบ ๒ ปี ข้อบังคับนี้จะอ่านให้สมาชิกฟังทุกข้อการพิจารณาการกู้ยืม กรรมการกองทุนจะพิจารณาการกู้ยืมเงิน โดยจะพิจารณาวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม และจะให้ความเป็นธรรม เพราะกรรมการกองทุนรู้จักสมาชิกทุกคนดี เนื่องจากชุมชนนี้ไม่ใช่ชุมชนอุตสาหกรรม ดังนั้นจะอยู่กันแบบญาติพี่น้องจะพยายามช่วยเหลือให้สร้างอาชีพการชำระเงินคืน กำหนดให้ชำระเงินคืนโดยคณะกรรมการกองทุน จะกำหนดระยะเวลาคืนเงินตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เงิน ถ้ากู้เพื่อไปทำการค้าขายจะกำหนดให้ชำระทุกเดือน เพราะมีเงินหมุนเวียน

ประไพ จุ้ยอ่วม และคณะ^{๓๓} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นสถาบันการเงินชุมชน : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า

^{๓๓} ประไพ จุ้ยอ่วม และคณะ, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นสถาบันการเงินชุมชน : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๑): ๒๔๙-๒๕๐.

๑) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน ปัจจัยด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านนโยบายการส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกของกองทุน มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมของกองทุน เป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยมีผลกระทบเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน ปัจจัยด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านนโยบายการส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกของกองทุน มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ปัจจัยด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านนโยบายการส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกของกองทุน มีความสัมพันธ์ต่อความหลากหลายของบริการทางการเงินแก่ชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน ปัจจัยด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน ปัจจัยด้านนโยบายเงินปันผล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านนโยบายการส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกของกองทุนมีความสัมพันธ์ต่อการขยายโอกาสการเข้าถึงและให้บริการทางการเงินแก่คนจน

๒) ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอยู่ในระดับมาก

๓) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน คือ ขาดทุนจากผลการดำเนินงานในการ บริหารงานของกองทุน สมาชิกภายในกลุ่มหรือกองทุนมีรายได้ น้อย และยังไม่เป็นสถาบันการเงินที่มั่นคง ข้อเสนอแนะเพื่อให้การส่งเสริมยกระดับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชนนั้น รัฐบาลควรรับฟังความคิดเห็นของประธาน กองทุน หมู่บ้าน และให้การสนับสนุนให้ประธานกองทุนหมู่บ้านมีบทบาท สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนให้เกิดในชุมชน ส่งเสริมให้สมาชิกของกองทุนมีส่วนร่วมกับการกองทุนใน ทุก ๆ ด้าน และให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น ธนาคารที่เกี่ยวข้องพัฒนาการชุมชนอำเภอเข้าไป ส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ไพรรินทร์ พฤตินอก^{๓๔} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กองทุนหมู่บ้าน : ทูทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านโนนสังข์” ผลการวิจัยพบว่า กองทุนหมู่บ้านโนนสังข์สมาชิก ส่วนใหญ่กู้ยืมเพื่อการลงทุนทางด้านประกอบอาชีพ ได้แก่ การเกษตร ค่าขาย และเป็นค่าใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน ผู้ไม่ได้เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ คือ ผู้มีรายได้ดี ไม่มีเหตุจำเป็นที่ต้องกู้ยืม และไม่ยากเป็นหนังกองทุนหมู่บ้านนี้สามารถขับเคลื่อนไปได้โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ทุน

^{๓๔} ไพรรินทร์ พฤตินอก, “กองทุนหมู่บ้าน: ทูทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนกองทุน หมู่บ้านโนนสังข์”, Veridian E-Journal, SU กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, Vol. 5 No. 3 (September - December 2012): ๑๒๖.

ด้านความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณีที่เชื่อมร้อยจิตใจคนในชุมชนผ่านกิจกรรมความเชื่อต่าง ๆ ให้เกิดความรัก สามัคคี อยู่กันแบบพี่น้อง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทุนด้านความสัมพันธ์ทางเครือญาติ พบว่า ชุมชนมีความเป็นเครือญาติกันสูง ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปโดยไม่มี ความซับซ้อน คนที่เข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม คือ การเป็นผู้ค้า ประกันให้แก่กัน ส่วนใหญ่ผู้ค้าประกันอยู่ในสายตระกูลเดียวกันทำให้เกิดการเกาะเกี่ยวกันระหว่าง บุคคลที่ต้องขับเคลื่อนให้กองทุนหมู่บ้านบริหารจัดการไปได้ภายใต้ปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหา ด้านรายได้ ปัญหาด้านภัยพิบัติ ปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น ทุนด้านการประกอบอาชีพ พบว่า ชาวบ้านทุกครัวเรือนประกอบอาชีพทำนาซึ่งมีความสัมพันธ์กับรายได้ และการสงฆ์เงินยืมกองทุน หมู่บ้านในแต่ละปี คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย กองทุนหมู่บ้านให้สามารถเอื้อกับบริบทของชุมชน ซึ่งในแนวคิดของ ปีแอร์ บูดีเยอร์ สะท้อนให้เห็นว่า ทุนทางสังคมมีฐานะเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สามารถสร้างมูลค่าระดับปัจเจก ที่ มุ่งหวังในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยมีผลประโยชน์เป็นปัจจัยพื้นฐานทำ ให้เกิดเครือข่ายทางสังคม ในขณะที่แนวคิดของ โรเบิร์ต พุทนาม สะท้อนให้เห็นว่าทุนทางสังคมมี ฐานะเป็นระบบคิดและค่านิยม หรือเป็นวัฒนธรรมของสังคมมีพื้นฐานอยู่บนความไว้วางใจและมี บรรทัดฐานที่เป็นกรอบร่วมกัน ในการทำให้เกิดความร่วมมือ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ไม่เกี่ยวกับ ผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ บัณฑิตพัฒนา^{๓๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

๑) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้ ๑.๑) ด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการไม่มีความรู้และความสามารถในการจัดทำงบการเงิน ส่งผลให้การจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีต้องใช้เวลาในการจัดทำนาน และ ๑.๒) ด้านสมาชิก พบว่า การนัดประชุมสมาชิก กองทุนหมู่บ้านเข้าประชุมไม่ครบทุกคน และสมาชิกกองทุนทุกคนต้อง สมัครมาปฏิบัติงานเพื่อเป็นหลัก ค้ำประกันของผู้ยืมเงิน

๒) รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้าน ไทรปวน มีขั้นตอนดังนี้ ๒.๑) การสร้าง จิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนร่วมกัน ๒.๒) การเลือกสรรคนดีมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เป็นคณะกรรมการ ๒.๓) การจัดทำระเบียบข้อบังคับ โดย

^{๓๔} ยุทธศาสตร์ บัณฑิตพัฒนา, รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอ กระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๕๖๑ , (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๖๑.), หน้า ๙๗๐-๙๗๘.

คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนของตนเอง ๒.๔) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะต้องร่วมกันดำเนินการ ตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ ๒.๕) การขอรับเงินจากรัฐบาลเพื่อปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ๒.๖) การจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิก สำหรับสมาชิกที่ผ่านการตรวจสอบเอกสารที่มีความ สมบูรณ์ครบถ้วน ๒.๗) รับชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจากสมาชิกพร้อมทั้งนำส่งธนาคาร ๒.๘) จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี และ ๒.๙) คณะกรรมการจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปี

วิลาวรรณ วงศ์สุวรรณ^{๓๖} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาลของ กองทุนหมู่บ้านในอำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้ง ๖ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการบริหารกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา ด้านหลักคุณธรรม ด้าน หลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และ ด้านหลักความคุ้มค่าตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอคีรีรัฐ นิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า สถานภาพ รายได้ และตำแหน่งโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพไม่แตกต่างกัน แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมีกระบวนการทำงานที่สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ สร้างความเข้าใจให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึกให้สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีการตอบสนองความต้องการของสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีกระบวนการทำงานตามวัตถุประสงค์ของภารกิจ มีการจัดการและควบคุมการใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสอดคล้องกับลักษณะของการบริหารจัดการที่ดี

สำราญ มีแจ่ม และไพศาล วรคำ^{๓๗} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดศักยภาพการ จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดศักยภาพการ จัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มี ๖ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านภาวะ

^{๓๖} วิลาวรรณ วงศ์สุวรรณ, “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุน หมู่บ้าน ในอำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA, Vol. 10 No.2 (July–December 2016): ๒๔๓-๒๔๔

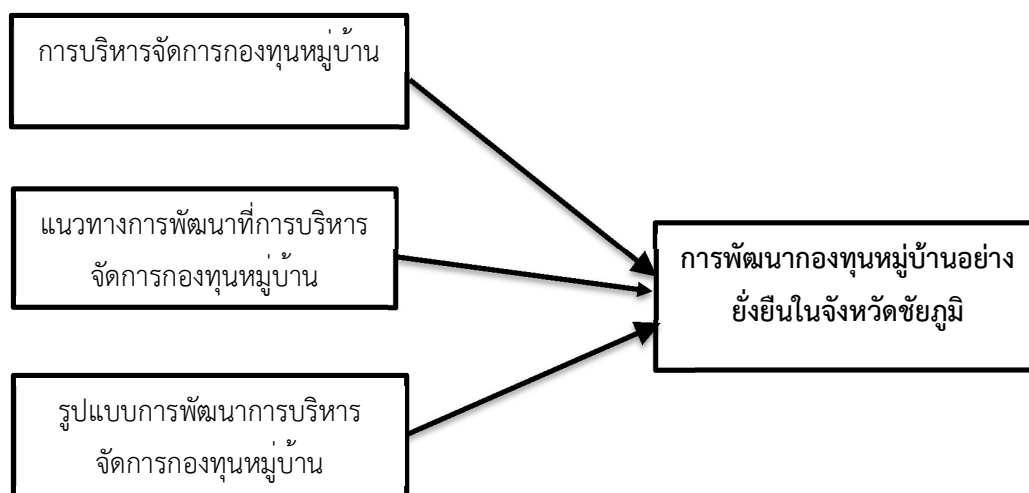
^{๓๗} สำราญ มีแจ่ม และไพศาล วรคำ “การพัฒนาตัวชี้วัดศักยภาพการ จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง” บทความวิจัย, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๕๑ หน้า ๑๕-๓๒.

ผู้นำของประธาน ด้านคุณภาพของคณะกรรมการกองทุนด้านคุณภาพของสมาชิกกองทุน ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านการได้รับการสนับสนุนของกองทุน โดยองค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนในศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ถึงร้อยละ ๖๘.๒๒

หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ กฤษณา ปลั่งเจริญศรี และบัณฑิต ผังนิรันดร์^{๓๘} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ตัวแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒) ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารจัดการส่งผลต่อประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้ยังพบอีกว่า ปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒) มากที่สุด

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนากองทุนหมู่บ้านแบบยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

^{๓๘} หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ และคณะ, “ตัวแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒)”, วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย, ๑๐ (๑). ๑๐๒-๑๑๓.

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods Research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยปฏิบัติการลงพื้นที่ จำนวน ๔ พื้นที่

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๔ กองทุน จาก ๔ ตำบล ใน ๒ อำเภอของจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓๒,๗๕๑ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่วิจัย จำนวน ๓๙๕ คน โดยผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)^{๗๖} ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย

$$\begin{aligned} n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้} \\ N &= \text{ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย} \\ e &= \text{ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (๐.๐๕)} \end{aligned}$$

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{32,751}{1 + (32,751)(0.05)^2} \\ n &= 395 \end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยทำการหาสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากรในแต่ละพื้นที่ จึงได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด จากนั้นจึงทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่โดยมุ่งเน้นประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละกองทุน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กองทุนหมู่บ้าน	จำนวนประชากรทั้งสิ้น	กลุ่มตัวอย่าง
กองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส ตำบลกุดน้ำใส อำเภोजัตุรัส	๗,๙๓๖	๙๖
กองทุนหมู่บ้าน กอก ตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส	๑๑,๒๐๐	๑๓๕
กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอกอนสวรรค์	๗,๙๕๕	๙๖
กองทุนหมู่บ้านห้วยไร่ ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอกอนสวรรค์	๕,๖๖๐	๖๘
รวม	๓๒,๗๕๑	๓๙๕

^{๗๖} Yamane Taro, *Statistics: An Introductory Analysis*, (New York: Harpen and Row, 1967), p. 110.

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยคัดเลือกกองทุนหมู่บ้านที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เป็นต้นแบบประกอบด้วยนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ประกอบการในชุมชน กลุ่มเยาวชนในชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๔ กองทุนหมู่บ้าน จาก ๒ อำเภอ รวมทั้งสิ้น ๓๖ รูป/คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๘ คน

กลุ่มที่ ๒ พระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป

กลุ่มที่ ๓ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๘ คน

กลุ่มที่ ๔ ผู้นำชุมชนที่มอบหมายให้ดูแลกองทุน จำนวน ๘ คน

กลุ่มที่ ๕ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๘ คน

รวมทั้งสิ้น ๓๖ รูป/คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากพระสงฆ์ นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้เสียกับกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๑๕ รูป/คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) การสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดเวทีชาวบ้าน

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบวิจัย โดยการสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)^{๗๗} จำนวน ๒๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้าน แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน ๒๕ ข้อ

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งจะเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด(Open ended Questions) จำนวน ๑ ข้อ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต เครื่องมือการบันทึก และชุดพัฒนาความยั่งยืนเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่

๑. การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพื่อทราบพัฒนาการและแนวทางในการดำเนินงานในอนาคต

๒. การสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ประเด็นในการสนทนาจะเน้นไปที่การดำเนินงานของกลุ่มที่มีการสะสมทุนทั้งกลุ่มที่เป็นคณะกรรมการและกลุ่มที่เป็นสมาชิก

๓. การจัดเวทีชาวบ้าน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเวทีชาวบ้านใน ๒ ประเด็น คือ การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน และการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และแนวทางการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้าน

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การนำเครื่องมือในการวิจัยมาใช้จำเป็นต้องมีการทดสอบเครื่องมือสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การวัดการบริหารจัดการที่ดีของกองทุนหมู่บ้านตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม ได้แก่ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยคณะนักวิจัยเป็นผู้ตรวจ และความตรงเชิงโครงสร้างหรือความตรงตามทฤษฎี (Construct Validity)

๒. การตรวจสอบความความเชื่อมั่น (Reliability) คือ การตรวจสอบความสามารถของแบบสอบถามในส่วนของการประเมินการบริหารจัดการที่ดีธนาคารหมู่บ้านว่าเมื่อนำเอาแบบทดสอบ

^{๗๗} Likert, Rensis, *The Method of Constructing and Attitude Scale*, Reading in Attitude Theory and Measurement, (Fishbein, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1970), pp. 90-95.

ไปวัดหลาย ๆ ครั้ง ได้ผลลัพธ์ออกมาใกล้เคียงกัน การตรวจสอบความเชื่อมั่นใช้โดยวิธีของ Cronbach หรือ (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ๐.๙๕๗

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตรวจสอบ ดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบความครบถ้วน ความพอเพียง เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้น สามารถอธิบายตัวแปรต่าง ๆ ของการวิจัยได้ครบสมบูรณ์มากแค่ไหน จำเป็นอย่างยิ่งต้องสอดคล้องกับตัวแปรต่างๆ ที่ปรากฏในวัตถุประสงค์การวิจัย หรือกรอบแนวความคิดรวบยอด

๒. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบหลายด้าน เช่น ด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลหลายด้าน ได้แก่ ด้านเวลา ด้านสถานที่ และด้านบุคคลที่ให้ข้อมูล โดยตรวจสอบว่าข้อเดียวกันได้จาก เวลา สถานที่ และผู้ให้ข้อมูล ที่ต่างกันจะสอดคล้องกันหรือไม่ด้านนักวิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากนักวิจัยคนละคนกันว่าแตกต่างกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่ และ ด้านวิธีเก็บ เป็นการตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากนักวิจัยคนเดียวกันแต่ใช้วิธีต่างกันจะแตกต่างกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๔.๑ การลงพื้นที่สัมภาษณ์กองทุนหมู่บ้านตำบลห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ กองทุนหมู่บ้านตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และกองทุนหมู่บ้านตำบลกุดน้ำใส อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ กองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่ด้วยตัวเอง

๓.๔.๒ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๓.๔.๓ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ลึก (In-depth Interviews) โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากแนวคิด หลักการ ความเป็นมา เพื่อค้นหาแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

๓.๔.๔ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ความเป็นมาและนำมาวิเคราะห์การบริหารกองทุนหมู่บ้าน

๓.๔.๕ การคืนเวทีสู่ชุมชน ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แนวทางในการเผยแพร่ให้กับในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ระดับความความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

- ๑) ค่าความถี่ (Frequency)
- ๒) ค่าร้อยละ (Percentage)
- ๓) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- ๔) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๕.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความข้อสรุปจากข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลนั้นว่าสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบถ้วนแล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยาย โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา Content analysis นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis induction) จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุปเป็นการนำแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยต่างๆทางวิชาการมาสร้างเป็นบุตรสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่งโดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริง

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ” คณะวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นดังนี้

- ๔.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ
- ๔.๒ เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
- ๔.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
- ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่วิจัย ประกอบด้วย ๑) ด้านการวางแผน ๒) การปฏิบัติงาน ๓) การตรวจสอบ และ ๔) การปรับปรุงงาน โดยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๕ คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๓๙๕)

ลำดับ	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑	เพศ		
	ชาย	๑๓๕	๓๔.๑๗
	หญิง	๒๖๐	๖๕.๘๓
	รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
๒	อายุ		
	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๘	๒.๐๒
	๒๕ - ๓๕ ปี	๔๕	๑๑.๓๙

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ลำดับ	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
	๓๖ - ๔๕ ปี	๑๔๘	๓๗.๔๖
	ตั้งแต่ ๔๖ ปีขึ้นไป	๑๙๔	๔๙.๑๓
	รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
๓	ระดับการศึกษา		
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๓๐๘	๗๗.๙๗
	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	๖๒	๑๕.๖๙
	ระดับปริญญาตรี	๒๕	๖.๓๔
	รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
๔	ความเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน		
	ผู้บริหาร	๙๕	๒๔.๐๕
	สมาชิกกองทุน	๒๘๕	๗๒.๑๕
	อื่นๆ โปรตรระบุ	๑๕	๓.๘๐
	รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
๕	รายได้		
	๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท	๒๙๓	๗๔.๑๗
	๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๘๕	๒๑.๕๑
	๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๑๗	๔.๓๒
	รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
๖	ระยะเวลาของการเป็นสมาชิก		
	๑ - ๕ ปี	๖๑	๑๕.๔๔
	๖ - ๑๐ ปี	๑๑๒	๒๘.๓๕
	๑๑ - ๑๕ ปี	๑๗๖	๔๔.๕๕
	๑๖ - ๒๐ ปี	๓๐	๗.๕๙
	๒๑ ปี ขึ้นไป	๑๖	๔.๐๗
	รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๕ คน สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘๓ และเพศชาย จำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑๗ ตามลำดับ

ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ ๔๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๓ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๖ มีอายุระหว่าง ๒๕ - ๓๕ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๙ และมีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๒ ตามลำดับ

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๓๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๙๗ รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖๙ และมีระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๔ ตามลำดับ

ด้านความเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุน จำนวน ๒๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๑๕ รองลงมาคือผู้บริหาร จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๕ และอื่น ๆ อีก จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๐ ตามลำดับ

ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๑๗ รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๑ และมีรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๒ ตามลำดับ

ด้านระยะเวลาของการเป็นสมาชิก พบว่า อันดับแรกอยู่ระหว่าง ๑๑ - ๑๕ ปี จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕๕ รองลงมาคืออยู่ระหว่าง ๖ - ๑๐ ปี จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๕ อยู่ระหว่าง ๑ - ๕ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ และเป็นสมาชิก ๒๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๗ ตามลำดับ

๔.๑.๒ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

ได้ทำการสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การวางแผน ๒) การปฏิบัติงาน ๓) การตรวจสอบ และ ๔) การปรับปรุงงาน ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลด้านการบริหารจัดการในภาพรวม

(n = ๓๙๕)

ข้อ	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	การวางแผน	๔.๐๙	๐.๔๕๓	มาก
๒	การปฏิบัติงาน	๔.๐๓	๐.๖๖๑	มาก
๓	การตรวจสอบ	๓.๙๙	๐.๓๒๕	มาก
๔	การปรับปรุงงาน	๓.๘๖	๐.๒๗๑	มาก
ภาพรวมปัจจัยด้านการบริหารจัดการ		๓.๙๙	๐.๕๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม มีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = ๔.๐๙$) ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = ๔.๐๓$) ด้านการตรวจสอบ ($\bar{X} = ๓.๙๙$) และด้านการปรับปรุงงาน ($\bar{X} = ๓.๘๖$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการวางแผน

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านการวางแผน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	มีการวางแผนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน	๓.๙๓	๐.๘๗	มากที่สุด
๒	มีการวางแผนการจัดสรรวงเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน	๔.๒๙	๐.๖๒	มาก
๓	มีการวางแผนเพื่อเตรียมรับการตรวจสอบ	๔.๐๗	๐.๖๔	มาก
๔	มีการวางแผนเพื่อคัดเลือกบุคคลเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	๔.๐๒	๐.๕๗	มาก
๕	มีวางแผนเพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิก	๔.๐๕	๐.๕๓	มาก
รวม		๔.๐๙	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$) เมื่อพิจารณารายข้อ จากข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรก คือ มีการวางแผนการจัดสรรวงเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X} = ๔.๒๙$) รองลงมาคือ มีการวางแผนเพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) และมีการวางแผนเพื่อเตรียมรับการตรวจสอบ ($\bar{X} = ๔.๐๗$)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
ในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปฏิบัติงาน

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	มีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายต่อเนื่องยาวนาน ไม่เบื่อหน่าย	๓.๙๙	๐.๕๐	มาก
๒	มีการปฏิบัติงานด้วยความสม่ำเสมอ	๓.๙๙	๐.๖๒	มาก
๓	มีการปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย	๔.๐๒	๐.๗๗	มาก
๔	มีการปฏิบัติที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและไม่ละทิ้ง งานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง	๔.๐๕	๐.๘๗	มาก
๕	มีการปฏิบัติงานด้วยความอดทนและตั้งใจฝึกฝน เพื่อ พัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ	๔.๑๑	๐.๙๐	มาก
รวม		๔.๐๓	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ด้าน
การปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากข้อที่มีคะแนน
เฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรก ได้แก่ ,นปฏิบัติงานด้วยความอดทนและตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิด
ความชำนาญ ($\bar{X} = ๔.๑๑$) รองลงมาคือ มีการปฏิบัติที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและไม่ละทิ้งงานโดยยึด
หลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ($\bar{X} = ๔.๐๕$) และมีการปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} =$
๔.๐๒)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
ในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการตรวจสอบ

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านการตรวจสอบ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	มีการไต่ตรองหาข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงาน ทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป	๓.๙๒	๐.๖๖	มาก
๒	มีการไต่ตรองคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และ แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุและผล	๓.๘๙	๐.๕๒	มาก
๓	มีการตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ ตลอดเวลา	๔.๑๑	๐.๔๗	มาก
๔	มีการพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบ และขั้นตอนที่ชัดเจน	๔.๐๘	๐.๒๗	มาก
๕	มีการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูน ความสามารถในการปฏิบัติงาน	๓.๙๖	๐.๔๗	มาก
ภาพรวมการตรวจสอบ		๓.๙๙	๐.๓๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ด้าน
การตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากข้อที่มีคะแนน
เฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรก ได้แก่ มีการตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = ๔.๑๑$)
รองลงมาคือ มีการพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๐๘$) และ
มีการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = ๓.๙๖$)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
ในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปรับปรุงงาน

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านการปรับปรุงงาน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	ได้รับรู้ผลการประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและนำผลการประเมินมาปรับใช้ในการดำเนินงาน	๓.๘๙	๐.๓๒	มาก
๒	มีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงและร่วมปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน	๔.๐๐	๐.๐๐	มาก
๓	มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน	๓.๖๘	๐.๔๖	มาก
๔	มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปรับปรุงงานที่ได้รับ การตรวจสอบแล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม	๓.๗๕	๐.๖๑	มาก
๕	มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการวางแผนการดำเนินงานครั้งต่อไปเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน	๓.๘๙	๐.๕๑	มาก
ภาพรวมการปรับปรุงงาน		๓.๘๖	๐.๒๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ด้านการปรับปรุงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๖) เมื่อพิจารณารายข้อ จากข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงและร่วมปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน (\bar{X} = ๔.๐๐) รองลงมาคือ ได้รับรู้ผลการประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและนำผลการประเมินมาปรับใช้ในการดำเนินงาน (\bar{X} = ๓.๘๙) และการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการวางแผนการดำเนินงานครั้งต่อไปเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน (\bar{X} = ๓.๘๙)

๔.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์

การบริหารจัดการงานกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงงาน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เมื่อวิเคราะห์เป็นประเด็น ตามการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และแยกประเด็นตามการบริหารจัดการกองทุนฯ ดังต่อไปนี้

๑. การบริหารจัดการด้านการวางแผน

กองทุนหมู่บ้านได้มีการวางแผนเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ที่วางไว้มีกฎและระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติข้อบังคับของกองทุน^๑ จะต้องมีการวางแผนเพื่อสร้างเงินทุนเวียนประกอบอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกและมีเงินออมแต่ละปี^๒ จะต้องมีการประชุมระหว่างสมาชิกของกองทุนกับคณะกรรมการให้มากขึ้น^๓ ประธานและคณะกรรมการ ต้องกำหนดเรื่องวางเป้าหมายให้ชัดเจน^๔ ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนต่องานที่ทำวางแผนในการศึกษาดำเนินงาน ของกองทุนทั้งด้านวิทยากร การประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดการความรู้ โดยมีแผนการดำเนินงานให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ คือ ๑) การเตรียมความพร้อมของครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย รวมทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน ๒) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน รวมทั้งส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้มีการบริหารจัดการกองทุนให้สอดคล้องกัน ๓) ให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาโดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ๔) การติดตามประเมินผล เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้^๕ มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านให้สม่ำเสมอและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกองทุนฯ ให้สมาชิกได้รับทราบเป็นระยะ^๖ มีการแผนการบริหารจัดการเงินกองทุน ได้แก่ด้านการเงิน การตรวจสอบ และการบริหารความเสี่ยงของกองทุน^๗

จัดการเงินทุนให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล^๘ นอกจากนั้นก็ควรแบ่งหน้าที่ให้ทุกคนมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน วิเคราะห์ศักยภาพกองทุนฯ และหมู่บ้าน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวมของหมู่บ้าน และระดมความคิดเห็นของกองทุนฯ จะมี

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๓, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๐, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๙, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๕, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๐, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน^๙ ศึกษาคณะกรรมการสมาชิกกองทุนร่วมประชุม เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการบริหารของคณะกรรมการ และสมาชิกให้เข้าใจ และเพื่อเตือนกำหนดการชำระเงินคืนด้วย^{๑๐} จัดทำประชาคมจัดตั้งคณะทำงานกองทุนและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ ตามกรอบการบริหารงานให้ชัดเจน^{๑๑} ประธานกองทุนจะต้องมีการวางแผนประชาสัมพันธ์ถึงการใช้จ่ายเงินที่กู้ยืมไปประกอบอาชีพ เพื่อให้ก่อเกิดรายได้ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน^{๑๒} มีการวางแผนรอบงานและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจนเพื่อต่อการจัดการ^{๑๓} จัดการการบริหารกองทุน ประเมินผลสำเร็จต้องมีหลักบริหาร คือ คุณธรรม ความโปร่งใสการมีส่วนร่วม และการรับผิดชอบต่อ^{๑๔}

๒) ด้านการปฏิบัติงาน

คณะกรรมการกองทุนฯ มีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ที่วางไว้ ผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

ต้องปฏิบัติตามระเบียบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด ตรวจสอบได้ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหน้าที่ และมีการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน^{๑๕} ทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำตามระเบียบข้อบังคับที่ตั้งไว้ มีความซื่อตรง^{๑๖} คณะกรรมการฯ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทครบทุกด้าน โดยต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์ และมีการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก^{๑๗} และคณะกรรมการกองทุนฯ ควรเสริมสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อสมาชิกกองทุนคณะกรรมการมีความสุจริต โปร่งใสในการทำงาน ซื่อสัตย์สามารถตรวจสอบได้^{๑๘} บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแล และจัดสรรดอกผล รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของหมู่บ้าน คณะกรรมการทุกคนต้องมีส่วนร่วมใน การทำงาน และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และยังทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีการรวมตัวกันในชุมชน มีการรวมตัวกันทำงาน มีการระดมสมองกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนมาก

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒..

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒..

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๐, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๗, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๘ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๔, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๐, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๒.

ที่สุด^{๑๙} นอกจากนั้นต้องซื้อสัตย์ โปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีที่มาที่ไป มีการตรวจสอบการดำเนินงานการบริหารงานแบบมีธรรมาภิบาล^{๒๐} และคณะดำเนินงานกองทุนฯ ควรที่จะประชุมคณะกรรมการของกองทุน ปีละ ๒-๓ ครั้ง ปฏิบัติงานแบบตรงไปตรงมาไม่เห็นแก่พวกพ้อง ให้คำนึงถึงผู้เดือดร้อนและยากจนที่ต้องการกู้เงินเพิ่ม^{๒๑} คณะกรรมการมีการประชุม เพื่อประเมินสถานการณ์ของสมาชิกในการประกอบอาชีพ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน^{๒๒} การมีส่วนร่วมของคณะทำงานและสมาชิก โดยยึดหลักบริหาร อันประกอบด้วย ๔ ข้อ คือ คน เงินทุน วางแผน และประเมินผลการดำเนินงาน^{๒๓} คณะกรรมการกองทุนต้องที่ความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส^{๒๔} แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการฝึกอบรมทบทวน ร่วมกับหน่วยงานภาคีอย่างสม่ำเสมอ^{๒๕} คณะกรรมการกองทุนฯ ต้องมีการประชุมทุกเดือน เพื่อรับทราบข้อมูลต่าง ๆ และปัญหาของการดำเนินงาน^{๒๖} มีการอบรมให้ความรู้การประเมินและการจัดทำบัญชี แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้มีความเข้าใจในการติดตามและตรวจสอบควรมีการแบ่งคณะกรรมการในแต่ละด้านให้รับผิดชอบในการทำงาน พร้อมมีการประเมินผลการดำเนินงานตามเวลาที่เหมาะสม^{๒๗}

๓) การตรวจสอบ

การตรวจสอบในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกองทุนฯ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า มีหน่วยงานตรวจสอบที่ทำหน้าที่ หรือทำโดยตรงตรวจสอบเพื่อความโปร่งใสต่อการทำงาน มีการตรวจสอบจากหน่วยที่รับผิดชอบ และควรต้องจัดตั้งกรรมการตรวจสอบภายใน^{๒๘} กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อได้รับเงินแล้ว ได้มีการนำเงินให้สมาชิกกองทุนกู้ยืมเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อให้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน^{๒๙} อีกทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติต้องพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนให้สอดคล้องกับจำนวนครัวเรือน ความหนาแน่นของคนในชุมชน ความต้องการแต่ละพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเป็น

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๘, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๕, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๘, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๘, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

หลัก และพิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรวงเงินเพิ่มหรือลดเงินกองทุนตามผลการดำเนินงาน กองทุน ในครั้งต่อ ๆ ไป เพื่อนำให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกุ่ม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของกองทุน คือเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายของสมาชิกหรือ เพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง^{๓๐} คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับ จังหวัด อำเภอ เขต ควรประชุม อบรม ชี้แนวทางการปฏิบัติต่อ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ให้ศึกษาคู่มือการพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้าน และชุมชนเมืองและ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และแนะนำให้มีการควบคุม ติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิก เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องการชาระเงินคืน^{๓๑} กรณีผู้กู้มีการ เปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายเงินกู้ภายหลังต้องแจ้ง ให้คณะกรรมการกองทุนทราบ และจัดทำบันทึก ข้อตกลง เพิ่มเติมไว้เป็นหลักฐาน เพื่อรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาครั้ง ต่อไป รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนต้องมีการจัดทำบัญชีตามคู่มือ การทำบัญชีและการทารายงาน จะ ให้มีระบบการตรวจสอบภายใน และจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินงาน และฐานะของกองทุน^{๓๒} นอกจากนี้ต้องชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำงานของคณะกรรมการ มีรายงานผลทา การดำเนินงานทุกสิ้นปี^{๓๓} การใช้จ่ายเงิน พร้อมหลักฐาน การใช้จ่ายเงิน การจัดทำบัญชี ควร ตรวจสอบทางการเงินให้ครบถ้วน ให้สมาชิกมีการตรวจสอบได้ โปร่งใส และมีคุณธรรม และให้ สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านได้อย่างอิสระ^{๓๔} มีการตรวจสอบ จากชาวบ้าน โดยการตรวจสอบแผนงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหรือไม่ ควรมีการ ตรวจสอบในการใช้จ่ายงบประมาณในการทำงาน และควรมีการติดตามประเมินผล การทำงานของ คณะกรรมการ เพื่อพัฒนาศักยภาพกองทุนฯ ต่อไป^{๓๕}

๔) ด้านการปรับปรุงงาน

การปรับปรุงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนฯ พบว่า การ ดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านนั้น จำเป็นจะต้องมีนิติกร ประจำจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อ ดำเนินการทางคดีแก่คณะกรรมการ และควรมีสํานักงานกองทุนหมู่บ้านประจำจังหวัด เพื่อให้การ

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๔, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๑, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๓, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

ควบคุมดูแล กองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย^{๓๖} ทำงานด้วยความโปร่งใส จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย มีการรายงานผลการดำเนินงาน^{๓๗} คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ต้องกำหนดนโยบายให้มีการจัดฝึกอบรม การจัดทำบัญชีให้กับกองทุนที่ขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างเร่งด่วน โดยมุ่งเน้นให้หลังการฝึกอบรมต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ คู่มือทำการบัญชีควรง่ายต่อความเข้าใจของผู้จัดทำบัญชี และสามารถแก้ไขปัญหาคุปรกที่เกิดขึ้น ระหว่างดำเนินการ^{๓๘} คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด อำเภอ ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมชี้แจงให้คณะกรรมการกองทุนเห็นความสำคัญของการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และวิธีการติดตาม ที่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามระเบียบ รวมทั้งต้องมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และหาแนวทางแก้ไข^{๓๙} และคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด อำเภอต้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ คณะกรรมการกองทุนให้ทราบ วิธีการปฏิบัติการเร่งด่วนหนี้สินและมาตรการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา หนี้ค้างชำระให้ชัดเจน ถูกต้องพร้อมทั้งแจ้ง ให้สมาชิกกองทุนทราบโดยทั่วกันและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตาม รวมทั้งแนะนำให้มีการแต่งตั้งผู้มีหน้าที่ติดตามเร่งรัดการชำระหนี้อย่างชัดเจน^{๔๐} นอกจากนี้ให้คนในชุมชนมีบทบาท และได้รับความรู้ด้วยปรับปรุงไปตามสภาพปัญหาของกองทุนและชุมชน การจัดทำบัญชีและการใช้จ่ายมีการชี้แจงด้านรายละเอียดในการปล่อยกู้และดอกเบี้ยให้ชัดเจน^{๔๑} ปรับปรุงงานในกองทุนให้มั่นคงชัดเจน และให้สมาชิกให้ความเข้าใจ อบอุ่นใจให้มีการประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายให้ชัดเจน บุคคลที่กู้ยืมต้องมี กฎเกณฑ์ให้แน่ชัด คณะกรรมการต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร จัดการเงินกองทุน^{๔๒} การจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่าย เพื่อดูแลการดำเนินการของหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพเข้มแข็งให้มีพัฒนา ศักยภาพของกองทุนมีการลดดอกเบี้ยเงินกู้กองทุน เพิ่มสวัสดิการให้แก่สมาชิก ให้มีส่วนหน่วยงานภาคีเข้ามาให้คำแนะนำวิธีการดำเนินอย่างต่อเนื่องในด้านการฝึกอบรมการบริหารจัดการ^{๔๓} ควรมีการทบทวนความรู้แนวทางปฏิบัติ ระเบียบของกองทุนฯและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กองทุนควรมีบทบาทในการเสริมสร้างนวัตกรรมพัฒนาด้านอาชีพ เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมด้านพัฒนาอาชีพของกลุ่มสมาชิก ปรับปรุง

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๖, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๗, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๘, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๑, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๕, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๕, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๔, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

ระบบการเงิน การบัญชี พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกองทุนฯ ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปและประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต^{๔๔}

๔.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ มีดังนี้

๑) **ด้านการวางแผน** กองทุนหมู่บ้าน ต้องมีการบริหารจัดการด้านการวางแผนดังนี้ คือ ๑) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน กล่าวคือ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุให้เข้าใจทุกฝ่ายในกองทุนและสาธารณชนในหมู่บ้าน ๒) วิเคราะห์สถานการณ์ กล่าวคือ วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้าน เช่น ความต้องการของประชาชน แรงงานท้องถิ่น และโอกาสและอุปสรรคในการพัฒนา ๓) มีการวางแผนก่อนทำ กล่าวคือ การเขียนแผนก่อนทำเพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะทำ และการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ๔) มีการควบคุมและวัดผล โดยการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานตามแผนและตรวจสอบผลลัพธ์เพื่อให้แน่ใจว่ากองทุนกำลังสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ๕) มีการสร้างพันธมิตรและเครือข่ายความร่วมมือ โดยสร้างความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานสาธารณะและเอกชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการแสดงผลและทรัพยากร และ ๖) ส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม โดยการเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางกองทุน

๒) **ด้านการปฏิบัติ** ควรมีการดำเนินงานโดยเริ่มจาก ๑) การรวบรวมและการพิจารณาข้อมูล กล่าวคือ คณะกรรมการควรรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลการเงิน ข้อมูลการพัฒนาของหมู่บ้าน และความคิดเห็นของประชาชน ๒) มีการวิเคราะห์และการวางแผน โดยคณะกรรมการต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบเพื่อวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ของกองทุน และต้องมีหลักฐานและข้อมูลเพียงพอก่อนทำการตัดสินใจ ๓) มีการติดตามและการประเมินผล โดยที่คณะกรรมการควรมีการติดตามการดำเนินงานและประเมินผลลัพธ์เพื่อตรวจสอบว่ากิจกรรมที่ดำเนินอยู่บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ๔) มีการเสนอแนะและการตัดสินใจ กล่าวคือคณะกรรมการควรเสนอแนะในการตัดสินใจที่สนับสนุนให้กองทุนบรรลุเป้าหมายและตัดสินใจในสิ่งที่เหมาะสมต่อการพัฒนาของกองทุน ๕) พยายามสร้างความร่วมมือและความโปร่งใส โดยคณะกรรมการควรสร้างความร่วมมือร่วมใจในการตัดสินใจและในการดำเนินงาน และสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของกองทุน

๓) **ด้านการตรวจสอบ** ควรมีการดำเนินงานโดย ๑) มีการตรวจสอบด้านการเงิน โดยการ ๑) ตรวจสอบรายงานการเงินของกองทุน เช่นงบการเงิน รายงานกำไรขาดทุน และการใช้จ่าย เพื่อให้แน่ใจว่าการบริหารจัดการการเงินเป็นไปตามแผนและกฎระเบียบ ๒) มีการตรวจสอบโครงการ โดยตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการที่ได้รับทุน และตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนหรือไม่ ๓) มีการตรวจสอบความโปร่งใส โดยตรวจสอบกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๔, ๘ มกราคม ๒๕๖๒.

ของคณะกรรมการ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการสร้างความโปร่งใสและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ๔) ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยตรวจสอบว่ากิจกรรมทั้งหมดของกองทุนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกลยุทธ์การดำเนินงานของกองทุนหรือไม่ และ ๕) ตรวจสอบความเสี่ยง โดยตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อกองทุน และพัฒนาแผนการจัดการความเสี่ยงในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

๔) ด้านการปรับปรุงการทำงาน โดยเริ่มจาก ๑) ปรับปรุงกระบวนการ โดยพิจารณาปรับปรุงกระบวนการทำงาน เช่นการพัฒนากระบวนการจัดการ เพื่อให้มีความเรียบง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ๒) ปรับปรุงการสื่อสาร โดยพัฒนาการสื่อสารในกลุ่มคณะกรรมการและสมาชิก โดยเชื่อมโยงข้อมูลและสื่อสารให้โปร่งใสและทันเวลา ๓) ปรับปรุงการติดตามผลลัพธ์ โดยจัดระบบติดตามผลลัพธ์ของกิจกรรมและโครงการ เพื่อวัดประสิทธิผลและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความมีประสิทธิภาพมากขึ้น ๔) ปรับปรุงการฝึกอบรม โดยพัฒนาการฝึกอบรมให้คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการบริหารจัดการกองทุนอย่างเหมาะสม และ ๕) ปรับปรุงนโยบาย โดยตรวจสอบและปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และเปลี่ยนแปลงของตลาดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๒.๑ บริบทการบริหารกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลบริบทเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่วิจัย จำนวน ๔ แห่ง ดังต่อไปนี้

๑) บริบทการบริหารกองทุนหมู่บ้านห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านห้วยไร่ มีข้อมูลโดยสรุปได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่ มีจำนวนสมาชิก ๖๕๕ คน มีเงินทุน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท กิจกรรมของกลุ่มที่สำคัญประกอบด้วย การกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ การออม และการจัดซื้อปุ๋ยเพื่อจำหน่าย

กองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่ ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๖๑/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๓ สมาชิกที่ร่วมจัดตั้งกองทุน ๑๘๑ คน คณะกรรมการ ๑๓ คน สมาชิกพัฒนาชุมชน ๑๘๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๖๕๕ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๒) กิจกรรมที่ดำเนินการคือ การให้เงินกู้ยืมเงินและรับฝากเงินออมจากสมาชิก รูปแบบการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก มีทั้งหมด ๓ รูปแบบ ได้แก่ เงินกู้สามัญสามารถกู้ยืมได้ไม่เกิน ๕ เท่าของยอดเงินออม ระยะเวลาในการกู้ไม่เกิน ๑ ปี เงินกู้จากเงินออมรายเดือนหรือเงินสัจจะปล่อยกู้รายละ ๓๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ บาท

การชำระเงินต้นจะชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุกวันที่ ๓ และ ๔ ของเดือน และเงินกู้ยืมถูกฉีกได้ไม่เกิน รายละ ๓,๐๐๐ บาท ระยะเวลาในการกู้ ๖ เดือน

การบริหารบุคลากรกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่มีโครงสร้างการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ, รองประธานกรรมการ, เภรัญญิก, เลขานุการ และกรรมการ รวมทั้งหมด จำนวน ๑๓ คน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านห้วยไร่ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบข้อบังคับได้มาโดยการประชุม สมาชิกร่วมกัน โดยร่างระเบียบเป็นข้อบังคับเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๓ ซึ่งมีข้อตกลงร่วมกันทั้งหมด ๗ ข้อ ประกอบกับปัจจุบันการใช้ระเบียบได้ใช้ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

การบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

สถานภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่ หมู่ที่ ๗ มีเงินหมุนเวียนผ่าน บัญชีธนาคารออมสิน สาขาคอนสวรรค์ ๒ บัญชี มีเงินหมุนเวียนทั้งสิ้น จำนวน ๕,๙๓๕,๑๘๒ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๒) ประกอบด้วย

บัญชีที่ ๑ ชื่อบัญชี สัจจะออมทรัพย์บ้านห้วยไร่ หมู่ที่ ๗ มีเงินหมุนเวียน ๘๙๐,๐๘๐ บาท
บัญชีที่ ๒ ชื่อบัญชี กองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่ หมู่ที่ ๗ มีเงินหมุนเวียน ๔๒,๐๑๖ บาท

การกู้ยืมและการชำระคืน

การกู้ยืมเงินทุกประเภทของกลุ่ม จะดำเนินการปล่อยให้กู้ทุกเดือน โดยให้สมาชิกยื่น ความประสงค์ขอกู้ตามแบบฟอร์มที่กำหนด ภายในวันที่ ๔ ของทุกเดือน เมื่อคณะกรรมการได้รับเอกสาร คำขอกู้จากสมาชิก คณะกรรมการจำนวน ๔ คน ร่วมพิจารณาลงมติในการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกแต่ละ ราย เมื่อสมาชิกได้รับอนุมัติวงเงินกู้ คณะกรรมการจะเบิกเงินและให้สมาชิกมารับในทุกวันวันที่ ๙ ของเดือน ปัจจุบันมีจำนวนเงินที่ให้กู้สามัญทั้งสิ้น ๔,๗๘๓,๖๓๒ บาท เงินกู้ถูกฉีกทั้งสิ้น ๖๑,๕๕๐ บาท และเงินกู้ จากเงินออมหรือเงินสัจจะทั้งสิ้น ๔,๘๔๕,๑๘๒ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๒)

การบริหารกิจกรรมและสวัสดิการกองทุนหมู่บ้าน

สร้างนิสัยการออมให้แก่สมาชิกในชุมชนเป็นรายเดือน

๑. กิจกรรมฝากเงินออมปีละ ๑๒ ครั้ง (เดือนละครั้งทุกวันที่ ๓ และ ๔ ของเดือน)
๒. กิจกรรมการให้กู้ยืมทุกเดือน
๓. การจัดสรรเงินดอกเบี้ยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ด้านการศึกษา งานการกุศลอื่นๆ

๒) บริบทการบริหารกองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านห้วยไร่ มีข้อมูลโดยสรุปได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ ๖ มีชื่อกองทุนว่า กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย รหัส ๓๐๑๘๑๑๐๖ สถานที่ตั้ง หมู่ที่ ๖ บ้านโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิได้รับการจัดสรรเงิน ๑ ล้านบาทจากรัฐบาลเป็นเงินก้อนแรกในการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีสมาชิกร่วมจัดตั้ง ๖๕ คน มีคณะกรรมการ ๑๐ คน กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย ได้รับการจดทะเบียนเป็นกองทุนนิติบุคคล ตามทะเบียนเลขที่ นม ๑๖๖๓ สมาชิกในวันจดทะเบียนนิติบุคคล ๑๐๓ คน คณะกรรมการ ๑๐ คน เป็นชาย ๕ คน หญิง ๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๒๔๓ คน (ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๒)

กิจกรรมให้กู้เงินแก่สมาชิกและรับฝากเงินออมจากสมาชิก รูปแบบการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ กู้เงินกองทุนเงินล้าน ดำเนินการปล่อยกู้ปีละ ๒ ครั้ง ขึ้นอยู่กับรอบการขอของของแต่ละคน ซึ่งมี ๒ ช่วง คือ เดือนมกราคม และพฤษภาคม กู้จากเงินออมหรือเงินสัจจะ ปล่อยกู้ปีละ ๒ ครั้ง และกู้เงินกองทุนหมุนเวียน (๑ ล้านใหม่) ปล่อยกู้ปีละ ๒ ครั้ง

การบริหารบุคลากรกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านบ้านโคกมั่งงอยมีโครงสร้างการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ, รองประธานกรรมการ, เภรัญญิก, เลขานุการ และกรรมการ รวมทั้งหมด จำนวน ๑๐ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๒)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งระเบียบข้อบังคับได้มาจากการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน และปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑

การบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

สถานภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ ๖ กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอยได้รับการจัดระดับมาตรฐานกองทุนปี ๒๕๔๖ ระดับ AAA หมายถึง การดำเนินการกองทุนที่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย การดำเนินงานกองทุนบ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ ๖ มีเงินหมุนเวียนผ่านบัญชีธนาคารออมสิน สาขาสูงเนินจำนวน ๓ บัญชี มีเงินหมุนเวียนรวมทั้งสิ้น ๓,๒๔๓,๙๒๘ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕) ดังรายละเอียดของแต่ละบัญชีต่อไปนี้

บัญชีที่ ๑ ชื่อบัญชี กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย หมู่ที่ ๖ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ เลขที่บัญชี ๐๐๒๔๘๐๔๗๑๔๙-๖ จำนวนเงินหมุนเวียน ๑,๕๒๘,๕๐๐ บาท

บัญชีที่ ๒ ชื่อบัญชี ออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านโคกมั่งงอย เลขที่บัญชี ๐๕๒๔๘๐๐๔๗๗๗๙-๔ จำนวนเงินหมุนเวียน ๗๑๕,๔๒๘ บาท

บัญชีที่ ๓ ชื่อบัญชี เงินกู้ต่อยอดกองทุนบ้านโคกมั่งงอย หมู่ ๖ เลขที่บัญชี ๐๖๔๓๐๖๒๐๐๔๗๒๘๔-๓ จำนวนเงินหมุนเวียน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

การกู้ยืมและชำระคืน

๑. การกู้ยืมเงินกองทุนเงินล้าน ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกปีละ ๒ ครั้ง ขึ้นอยู่กับรอบการขอกู้ของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งมี ๒ ช่วง คือ เดือนมกราคม และพฤษภาคม โดยให้สมาชิกแจ้งความประสงค์ของการกู้เงินลงในแบบคำขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอย เมื่อคณะกรรมการได้รับเอกสารคำขอกู้จากสมาชิก จะดำเนินการเข้าที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติในการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกแต่ละรายต่อไป หลังจากนั้นจัดทำเอกสารรายชื่อสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ส่งให้กับธนาคารออมสิน สาขาสูงเนิน เพื่อให้ธนาคารดำเนินการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารออมสินของสมาชิกผู้กู้ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกที่กู้ทั้งหมด ๖๕ ราย

เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๕๒๘,๕๐๐ บาท ในจำนวนนี้มีสมาชิกที่ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ ๓ ราย เป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท (ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕) การชำระคืนเงินกู้ จะชำระปีละ ๒ ครั้ง เป็นเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยทุกเดือนมกราคม และพฤษภาคม

๒. การกู้เงินออมหรือเงินสัจจะ ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกปีละ ๒ ครั้ง โดยเงินที่นำมาปล่อยกู้ได้มาโดยเงินออมของสมาชิก โดยสมาชิกจะต้องฝากเงินสัจจะกับกองทุนหมู่บ้าน ทุกเดือน ๆ ละ ๑ ครั้ง ไม่ต่ำกว่าคนละ ๒๐ ต่อเดือน ในแต่ละเดือนจะมีเงินฝากประมาณ ๗,๐๐๐ ถึง ๘,๐๐๐ บาท เมื่อคณะกรรมการได้รับเงินฝากจากสมาชิกจะดำเนินการนำเงินเข้าบัญชี ออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านโคกมั่งงอย หลังจากนั้นคณะกรรมการประกาศแจ้งให้สมาชิกแจ้งความประสงค์ขอกู้ยืมเงินสัจจะออมทรัพย์ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เมื่อได้รับเอกสาร

คำขอกู้จากสมาชิกจะประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติในการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกแต่ละราย โดยสมาชิกจะได้รับเงินกู้ ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านหลังจากยื่นคำขอกู้แล้ว ๑ สัปดาห์ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกที่กู้ทั้งหมด ๕๓ ราย เป็นเงินทั้งสิ้น ๖๒๒,๗๐๐ บาท (ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕) สำหรับชำระคืนเงินกู้ สมาชิกจะต้องชำระเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยทุกเดือนมกราคม และพฤษภาคม

๓. การกู้เงินกองทุนหมุนเวียน (๑ ล้านใหม่) ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ กองทุนหมู่บ้านโคกมั่งงอยได้ขอมติจากที่ประชุมสมาชิกในการขอกู้เงินเพิ่มทุน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากธนาคารออมสิน สาขาคอนสวรรค์ เพื่อนำมาแก้ไขหนี้ในระบบตามนโยบายของรัฐบาล ธนาคารคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๔.๘๕ ต่อปี เพื่อนำมาปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่มีความประสงค์ ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี ปีละ ๒ ครั้ง โดยมีวิธีการดำเนินงานที่เหมือนกับกองทุนหมู่บ้านเดิม แต่มีการเปิด

โอกาสให้แต่ละครัวเรือนสามารถกู้เงินได้มากกว่า ๑ คน (เดิมสามารถกู้ได้ครัวเรือนละ ๑ คน) ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกที่กู้ทั้งหมด ๒๑ ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๒) สำหรับการชำระคืนจะให้ผู้กู้นำเงินมาชำระเงินกู้ ณ ที่ทำการกองทุน ในระหว่างวันที่ ๒๐ ถึงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ของทุกปี

การบริหารกิจกรรมและสวัสดิการกองทุนหมู่บ้าน

๑. สร้างนิสัยการออมให้แก่สมาชิกในชุมชน
๒. กิจกรรมฝากเงินออมเดือนละ ๑ ครั้ง ทุกวันที่ ๗ ของเดือน
๓. กิจกรรมการกู้ปีละ ๑ ครั้ง
๔. การจัดสรรเงินดอกเบี้ยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน
๕. มีรางวัลให้แก่สมาชิกที่ส่งดี กู้ดี เด็ดดี ฝากเงินไม่ขาด

๓) บริบทการบริหารกองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านห้วยไร่ มีข้อมูลโดยสรุปได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใสหมู่ที่ ๖ มีชื่อกองทุนว่า กองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส หมู่ที่ ๖ รหัส ๓๐๐๗๑๐๐๖ สถานที่ตั้งกองทุนเลขที่ ๑๖๔ หมู่ที่ ๖ บ้านกุดน้ำใส ต.กุดน้ำใส อ.จตุรัส จ.ชัยภูมิ ได้รับการจัดสรรเงิน ๑ ล้านบาทจากรัฐบาลเป็นเงินก้อนแรกในการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ สมาชิกที่ร่วมจัดตั้งกองทุน ๖๐ คน มีคณะกรรมการ ๑๕ คน กองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใสได้รับการจดทะเบียนเป็นกองทุนนิติบุคคลตามทะเบียนเลขที่ นม. ๒๑๘๗ สมาชิกในวันจดทะเบียนนิติบุคคล ๗๑ คน คณะกรรมการ ๙ คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๘๖ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒) กิจกรรมให้เงินกู้แก่สมาชิกและรับฝากเงินออมจากสมาชิก รูปแบบการปล่อยเงินกู้แก่ให้กับสมาชิก มีทั้งหมด ๓ รูปแบบ ได้แก่ กู้จากเงินกองทุนเงินล้าน กู้จากเงินออมหรือเงินสัจจะสะสมทรัพย์ กู้จากเงินกองทุนหมุนเวียน (๑ ล้านใหม่)

การบริหารบุคลากรกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่มีโครงสร้างการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ, รองประธานกรรมการ, เหนรัญญิก, เลขานุการ และกรรมการ รวมทั้งหมด จำนวน ๗ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใสหมู่ที่ ๖

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งระเบียบข้อบังคับได้มาโดยการจัดทำ

ประชามคมหมู่บ้าน และปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑

การบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

สถานภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใสหมู่ที่ ๖ กองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใส ได้รับการจัดระดับมาตรฐานกองทุนปี ๒๕๕๖ ระดับ AA หมายถึงการดำเนินการกองทุนที่ไม่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย การดำเนินงานกองทุนบ้านกุดน้ำใสหมู่ที่ ๖ มีเงินหมุนเวียนผ่านบัญชีธนาคารออมสิน สาขาจัตุรัส ๓ บัญชี มีเงินหมุนเวียนทั้งสิ้น จำนวน ๒,๔๖๐,๙๒๔.๖๑ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒) ดังนี้

บัญชี ๑ ชื่อบัญชี กองทุนบ้านกุดน้ำใสหมู่ที่ ๖ เงินหมุนเวียน ๒,๒๙๒,๓๐๐. บาท

บัญชี ๒ ชื่อบัญชี สัจจะสะสมทรัพย์บ้านกุดน้ำใส.๖ เงินหมุนเวียน ๗๒,๐๓๔ บาท

บัญชี ๓ ชื่อบัญชี ดอกเบี้ยกองทุนบ้านกุดน้ำใส ม.๖ เงินหมุนเวียน ๓๖,๕๙๐ บาท

การกู้ยืมและชำระคืน

๑. การกู้ยืมเงินจากเงินกองทุนเงินล้าน จะดำเนินการปล่อยกู้ปีละหนึ่งครั้ง การชำระคืนเงินกู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทุกวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี สำหรับการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิก จะให้สมาชิกแจ้งความประสงค์ของการกู้เงินลงในแบบคำขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านกุดน้ำใสเมื่อคณะกรรมการได้รับเอกสารคำขอกู้จากสมาชิก จะดำเนินการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาลงมติในการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกแต่ละราย และจัดทำเอกสารรายชื่อสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ส่งให้กับธนาคารออมสิน สาขาจัตุรัส เพื่อให้ธนาคารโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารออมสินของสมาชิก ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกที่กู้ทั้งหมด ๗๕ ราย เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๒๕๓,๐๐๐ บาท จำนวนสมาชิกที่ไม่สามารถชำระคืนได้ ๕ ราย เป็นเงิน ๖๕,๐๐๐ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒)

๒. การกู้ยืมเงินจากเงินออมหรือเงินสัจจะสะสมทรัพย์ จะดำเนินการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกปีละ ๓ ครั้ง คือในรอบ ๔ เดือน เงินที่นำมาปล่อยกู้ได้มาโดยการฝากเงินออมของสมาชิก ที่ต้องฝากปีละ ๑ ครั้งตามเงื่อนไขของการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินล้านตามมติที่ประชุมการประชุมประชาคมหมู่บ้านในอัตราร้อยละ ๒ ของจำนวนเงินที่กู้ เมื่อคณะกรรมการได้รับเงินฝากจากสมาชิกจะดำเนินการนำเงินเข้าบัญชี ๒ ชื่อบัญชี สัจจะสะสมทรัพย์บ้านกุดน้ำใส ม.๖ ส่วนวิธีการปล่อยกู้คณะกรรมการจะประกาศแจ้งให้สมาชิกผู้ประสงค์จะขอกู้ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อให้จัดทำเอกสารคำขอกู้จากสมาชิกวงเงินในการกู้รายละ ๒,๐๐๐ บาท หลังจากนั้นจึงดำเนินการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาลงมติในการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกแต่ละรายส่วนการชำระคืนจะชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทุก ๔ เดือน ปัจจุบันมีสมาชิกที่กู้ทั้งหมด ๓๒ ราย เป็นเงินทั้งสิ้น ๖๔,๐๐๐ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒)

๓. การกู้ยืมเงินจากเงินกองทุนหมุนเวียน (๑ ล้านใหม่) ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองบอนได้เข้าร่วมประชุมประจำปีกองทุนหมู่บ้าน ณ ที่ว่าการอำเภอจัตุรัส ได้รับนโยบายการแก้ไขปัญหาหนี้

นอกระบบ จึงได้ทำการสำรวจความต้องการของผู้กู้ ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่าสมาชิกหลายรายมีความประสงค์ต้องการกู้ยืมเงินเพิ่มมากขึ้น จำนวน ๑,๔๘๕,๐๐๐ บาท จึงได้นำข้อมูลดังกล่าวแจ้งให้กับประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอ และธนาคารออมสิน สาขาจตุรัส ได้รับทราบพร้อมทั้งขอคำแนะนำในการดำเนินการกู้เงินเพิ่มเติม หลังจากนั้นคณะกรรมการได้จัดทำประชาคม ขอมติที่ประชุมและดำเนินการกู้ยืมเงินจากธนาคารออมสิน สาขาจตุรัส ในวงเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๔.๘๕ ต่อปี เพื่อนำมาปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่มีความประสงค์ต้องการกู้ ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๘ ต่อปี สำหรับวิธีการปล่อยกู้ เมื่อคณะกรรมการได้รับเอกสารคำขอกู้จากสมาชิก จะดำเนินการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติในการปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกแต่ละรายโดยคำนึงถึงปัญหา ความต้องการ ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ โดยผู้กู้จะได้รับอนุมัติเงินกู้ในวงเงินที่แตกต่างกัน อีกทั้งการกู้เงินยังเปิดโอกาสให้แต่ละครัวเรือนสามารถกู้เงินได้มากกว่า ๑ คน ซึ่งแตกต่างจากการกู้ยืมจากการกู้เงินล้านเดิม หลังจากนั้นจัดทำเอกสารรายชื่อสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ส่งให้กับธนาคารออมสิน สาขาจตุรัส เพื่อดำเนินการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารออมสินของสมาชิก ส่วนวิธีการชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้จะต้องฝากเงินเพื่อสะสมไว้ชำระเงินกู้คืนวันเสาร์ที่ ๑ ของทุกเดือน และคณะกรรมการจะนำเงินฝากรายเดือนดังกล่าวฝากเข้าบัญชีดอกเบี้ยกองทุนบ้านกุดน้ำใส หมู่ ๖ เมื่อครบกำหนดสิ้นปีคณะกรรมการจะดำเนินการนำเงินไปชำระให้กับธนาคารออมสิน ปัจจุบันมีสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ๔๒ ราย เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒)

การบริหารกิจกรรมและสวัสดิการกองทุนหมู่บ้าน

- ๑.สร้างนิสัยการออมให้แก่สมาชิกในชุมชน
- ๒.กิจกรรมฝากเงินออมปีละ ๑ ครั้ง
- ๓.กิจกรรมการกู้ปีละ ๑ ครั้ง
- ๔.การจัดสรรเงินดอกเบี้ยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

๔) บริบทการบริหารกองทุนหมู่บ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านบ้านกอก มีข้อมูลโดยสรุปได้ดังนี้

ได้ทำการประชาคมในชุมชนบ้านกอก เพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านกอก โดยมีเป้าหมายเพื่อการออมเงิน เป็นแหล่งเงินกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ ทำให้ประชาชนมีรายได้ มีงานทำตามความต้องการของสมาชิก กองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านกอก ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖ มีสมาชิกร่วมจัดตั้ง ๗๔ คน ต่อมาเกิดการฝากเงินเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การขยายไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ในรูปแบบร้านค้า ศูนย์สาธิตการตลาด มีการนำหลักคุณธรรมมาทำให้เกิดการระดมทุนจากสมาชิกใน

ลักษณะของการรวมหุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท มีการส่งเสริมอาชีพการทำข้าวเกรียบสมุนไพร โดยนางสำ เรียง เปรี่ยมกระโทก และนำความรู้ไปขยายผลสู่ชุมชน ทำให้เกิดการทำให้ข้าวเกรียบแพคเกจ ข้าวเกรียบ เผือก ข้าวเกรียบผักบุ้ง ข้าวเกรียบตำลึง และมีการจัดตั้งกองทุนข้าวเพื่อเป็นการออมทรัพย์ข้าว เมื่อ กิจกรรมประสบความสำเร็จได้มีแนวคิดในการออมเงินอย่างเป็นระบบ จึงเชิญรองผู้ว่าราชการจังหวัด ทำพิธีเปิดกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตอย่างเป็นทางการ และได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการหมู่บ้าน ยากจน จำนวน ๒๘๐,๐๐๐ บาท มาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการกู้ยืมประกอบอาชีพ

กองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านกอก หมู่ ๕ มีการบริหารงานในเชิงปัจเจกบุคคล ผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการในแต่ละปี บางครั้งมีปัญหาในเรื่องการตรวจสอบความ ไม่เข้าใจ ทางกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสมาชิก เมื่อมีการเลือกตั้ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จึงได้มีการหยิบยกปัญหามาแก้ไขโดยรื้อระบบการฝากเงินสัจจะออม ทรัพย์ใหม่ ซึ่งรูปแบบการฝากเงินสัจจะรูปแบบเดิมนั้น สมาชิกได้รับประโยชน์น้อย ต่อมา มีการ ปรับเปลี่ยนให้มีการรับฝากเงินสัจจะเป็นรายเดือน สัจจะพิเศษเป็นการที่คนมีเงินในหมู่บ้านหัวอ่างนำ เงินมาฝากเพื่อให้ได้ดอกเบี้ยจากการกู้ยืมของสมาชิก ต่อมาได้ยกเลิกเพราะทำให้กลุ่มแบกรับภาระใน การนำผลกำไรไปจัดสรรให้กับผู้ฝาก ผลจากการปรับปรุงกิจกรรมการฝากเงินสัจจะเป็นราย เดือน ทำให้มีเงินฝากมากถึง ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และให้สมาชิกกู้ยืมโดยมุ่งหวังดอกเบี้ยจากสมาชิก ที่มากู้ยืม ดอกเบี้ยที่ได้จากการกู้ยืมนำมาปันผลให้แก่สมาชิกในทุกสิ้นปี ในระยะแรกอัตราในการปัน ผลอยู่ที่ร้อยละ ๑๔-๑๕ ต่อปี สำหรับการจ่ายปันผลอยู่ระหว่างร้อยละ ๗-๘ ต่อปี เงินที่เหลือจากการ ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนำไปช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน ทั้งนี้กลุ่มจะมีการพิจารณาการเปิดรับ สมาชิกเพิ่มเป็นครั้งคราวตามความจำเป็นด้วยเหตุผลของความเสถียร เกรงว่าผู้อื่นจะมาหวัง ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่ม

การบริหารบุคลากรกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยไร่มีโครงสร้างการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ, รองประธานกรรมการ, เภรัณญิก, เลขานุการ และกรรมการ รวมทั้งหมด จำนวน ๙ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๒)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิต

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อให้ เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ ที่ได้มาโดยการจัดทำของคณะกรรมการร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับ เอง และปฏิบัติตามระเบียบจากการประชาคมสมาชิก

การบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านกอก หมู่ที่ ๕ กลุ่มมีเงินหมุนเวียน ผ่านบัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาจัตุรัส ซี่งบัญชี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๗ รั้งงาม และนางน้อย

กาบสันเทียะ และนายสมหมาย เสนากลาง มีเงินหมุนเวียนทั้งสิ้นจำนวน ๓,๒๗๐,๘๑๐ บาท นอกจากนี้ยังมีบัญชีอื่นๆ ที่เป็นการทำกิจกรรมเชื่อมโยงจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตอีก ๖ บัญชี คือ

๑. บัญชีกองทุนข้าวหมู่บ้านกอก เงินหมุนเวียน ๕๐,๙๘๔ บาท
 ๒. บัญชีกองทุนสตรีหัวอ่าง น้ำผึ้ง เงินหมุนเวียน ๔๕,๒๑๑ บาท
 ๓. บัญชีกองทุนปุ๋ย ๔๐ จากสภา ตำบลบ้านกอก เงินหมุนเวียน ๑๑๔,๘๓๓ บาท
 ๔. บัญชีกองทุนสำรอง เงินหมุนเวียน ๑๒๐,๕๗๔.๖๕ บาท
 ๕. บัญชีเงินทุนสนับสนุนจากกรมพัฒนา(เงินหมู) เงินหมุนเวียน ๕๓,๕๓๔ บาท
 ๖. บัญชีเงินเช่าโต๊ะของกองทุนหมู่บ้าน เงินหมุนเวียน ๒๐,๔๕๐ บาท
- (ข้อมูล ณ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๒)

การกู้ยืมและชำระคืน

กองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตจะปล่อยกู้ให้กับสมาชิกตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรเท่านั้น หากผู้กู้แสดงความจำนงไม่เป็นจริงหรือจำนวนเงินกู้ไม่เพียงพอต่อการกู้ คณะกรรมการจะพิจารณาไม่อนุมัติให้มีการกู้หรืออาจมีการอนุมัติจำนวนเงินกู้ลดลงจากจำนวนที่ขอกู้ตามความเหมาะสม โดยผู้มีความประสงค์ขอกู้จะต้องยื่นสัญญาคำขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านกอก ให้กรรมการตรวจสอบเอกสารว่ากู้เกินวงเงินหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือไม่ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติวงเงินแล้วจึงโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิก สำหรับการจ่ายเงินต้นจะเป็นวันที่ ๓ มกราคมของทุกปี ส่วนดอกเบี้ยอาจเลือกชำระทุกเดือน หรือทุก ๓ เดือน ปัจจุบันมีสมาชิกรวม ๒๙๙ ราย

การบริหารกิจกรรมและสวัสดิการกองทุนหมู่บ้าน

รับฝากเงินทุกวันที่ ๔ ของเดือนดำเนินการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกโดยผู้กู้จะต้องจ่ายดอกเบี้ย ทุกวันที่ ๔ ของเดือน เวลา ๐๖.๐๐ น. ถึง ๐๙.๐๐ น. วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ของทุกปีจะดำเนินการจ่ายเงินปันผลเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนตามที่ชุมชนร้องขอจ่ายเงินสงเคราะห์ให้กับสมาชิกที่เสียชีวิต รายละ ๑,๐๐๐ บาท

๔.๒.๒ การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

๑) สภาพการดำเนินงานทั่วไป

จากการสัมภาษณ์และสังเกตเบื้องต้นพบว่า การดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมทางการเงินในชุมชน ของแต่ละชุมชนเป็นไปตามความรู้ ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ของคณะกรรมการกองทุนที่มีความพร้อมในการทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่คณะกรรมการกองทุนต่าง ๆ ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน มีการฝากเงินในรูปแบบของสัจจะออมทรัพย์ กล่าวคือมีการ

ฝากเงินตามจำนวนและระยะเวลาที่ระบุไว้ (รายเดือนหรือรายปี) ตามเงื่อนไขของกองทุนหมู่บ้านและโดยสมัครใจ การให้กู้ยืมและรับชำระคืน อาจเป็นจากเงินที่ออมเอง และจากกองทุนหมู่บ้าน ตามจำนวนและระยะเวลาที่ระบุไว้ การจัดสรรเงินปันผลจ่ายคืนให้กับสมาชิก ทั้งนี้การดำเนินงานของกองทุนแต่ละกองทุนนั้นจะต้องดำเนินงานภายใต้กฎระเบียบที่คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันร่างขึ้น เป็นระเบียบเงินกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับคณะกรรมการสำหรับสถานที่ในการจัดกิจกรรมทางการเงินต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่พบว่าเป็นที่บ้านประธานกองทุนหรือกลุ่ม บางที่เป็นที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน หรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการเลือกคณะกรรมการโดยสมาชิก ทำให้ได้บุคคลในท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการ และมักเลือกจากสมาชิกที่เคยหรือกำลังดำรงตำแหน่งผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยให้เหตุผลว่าเป็นบุคคลที่ได้มีหน้าที่พัฒนาชุมชน มีผลงาน มีความน่าเชื่อถือ

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการด้านการเงิน กลุ่มที่ศึกษาทุกกลุ่มยกเว้นกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านห้วยไร่และกองทุนหมู่บ้านเพื่อการผลิตบ้านห้วยไร่ ได้เงินทุนมาจาก ๒ ส่วนคือ เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ (กองทุนเงินล้าน) และเงินที่ระดมจากสมาชิกทั้งที่เป็นเงินฝาก สัจจะออมทรัพย์ และเงินฝากเพื่อการผลิต เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์พบว่าเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ (กองทุนเงินล้าน) นั้น ในเริ่มต้นมีการนำมาจัดสรรให้สมาชิกโดยนำเงินที่ได้มาทั้งหมดตั้งหารด้วยจำนวนสมาชิก เพื่อให้สมาชิกทุกรายสามารถกู้ได้เท่าเทียมกัน และเมื่อครบกำหนด ๑ ปีสมาชิกจะต้องจ่ายเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย และขอกู้ยืมใหม่ในจำนวนเท่าเดิม ดังนั้น สมาชิกจะต้องหาเงินจำนวนหนึ่งมาเพื่อนำมาลดยอดเงินต้นช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะกู้เงินออกไปใหม่ในปีต่อไป ซึ่งแหล่งเงินที่จะสามารถหาได้คือ แหล่งเงินนอกระบบ และพบว่าทุกกองทุนคณะกรรมการมีหน้าที่ที่จะต้องหามาให้สมาชิก ทำให้ในปัจจุบันเงินดังกล่าวไม่สามารถนำมาจัดสรรเพิ่มเติมได้อีก

สำหรับวิธีการคิดดอกเบี้ยและเงินปันผล กลุ่มจะมีการคิดดอกเบี้ยเป็นรายเดือน เหมือนกับการคิดดอกเบี้ยของเงินกู้นอกระบบเพียงเน้นอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า

สรุปจากการที่ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลการดำเนินกิจกรรมทางการเงินของกองทุนต่างๆ โดยการสัมภาษณ์เบื้องต้น พบว่าแต่ละกองทุนมีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยจำแนกตามพื้นที่ ดังต่อไปนี้

๑. กองทุนหมู่บ้าน บ้านห้วยไร่ ต.ห้วยไร่ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

จุดเด่น

๑. กลุ่มหมู่บ้านห้วยไร่เป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีแนวทางการดำเนินงานที่ต้องการ ให้สมาชิกในชุมชนมีการออมเงิน มีการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการมานานกว่า ๑๐ ปี

๒. มีสมาชิกจำนวนมาก

จุดอ่อน

๑. ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการเลยตั้งแต่ก่อตั้งขึ้นมา
๒. การบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดทำเอกสารที่ไม่เป็นระบบ เนื่องจากการขาดความรู้ในด้านการบัญชี ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้
๓. ขาดการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนความรู้ และแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของกองทุน

โอกาส

๑. มีสถาบันการเงินของรัฐที่ดูแล และให้ความช่วยเหลือ คือ ธนาคารออมสิน
๒. หมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตอำเภอคอนสวรรค์ ซึ่งเป็นอำเภอทางด้านยุทธศาสตร์ของจังหวัด ทำให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของภาครัฐ

๒. กองทุนหมู่บ้าน บ้านโคกมั่งงอย อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

จุดเด่น

๑. ผู้นำชุมชนมีศักยภาพ สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ และแหล่งทุน
๒. มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบในระดับหนึ่ง

จุดด้อย

๑. ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสิน แต่ไม่สามารถนำสิ่งที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้ จากการขาดความเข้าใจในระบบการใช้งานที่ซับซ้อน

โอกาส

๑. มีสถาบันการเงินของรัฐที่ดูแล และให้ความช่วยเหลือ คือ ธนาคารออมสิน

๓. กองทุนหมู่บ้าน บ้านกุดน้ำใส ต.กุดน้ำใส อ.จัตุรัส จ.ชัยภูมิ

จุดเด่น

๑. ผู้ดำเนินงานกองทุนมีศักยภาพ มีการศึกษาในระดับปริญญาโท มีโอกาสที่จะสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ และแหล่งทุน
๒. มีเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เป็นต้น รวมทั้งมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบในระดับหนึ่ง

จุดด้อย

๑. ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสิน แต่ไม่สามารถนำสิ่งที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้ เนื่องจากขาดความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับมีปัญหาเกี่ยวกับหัวหน้าชุมชนทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ยากลำบาก

- ๒. เงินทุนที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน
- ๓. คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ต้องการทำกิจกรรมที่มากขึ้นจากเดิม

โอกาส

- ๑. มีสถาบันการเงินของรัฐที่ดูแล และให้ความช่วยเหลือ คือ ธนาคารออมสิน
- ๔. กองทุนหมู่บ้าน บ้านกอก หมู่ที่ ๕ ต.บ้านกอก อ.จัตุรัส จ.ชัยภูมิ

จุดเด่น

- ๑. กองทุนเกิดขึ้นจากการออมมาก่อน และดำเนินกิจกรรมการออมมาเป็นระยะเวลา นานและต่อเนื่อง ส่งผลทำให้มีเงินกองทุนจำนวนมากเพียงพอกับการดำเนินงาน
- ๒. มีเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เป็นต้น (ของส่วนตัวของ คณะกรรมการ) รวมทั้งระบบการบริหารจัดการที่จัดอยู่ในระดับดี

จุดด้อย

- ๑. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เป็นคนรุ่นใหม่มารับช่วงการดำเนินงาน เนื่องจากเลือกที่จะทำงานต่างถิ่น หรือในเมืองมากกว่าไม่เข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้น คณะกรรมการ จึงมีอายุเฉลี่ยมากกว่า ๖๐ ปี
- ๒. กองทุนใช้บัญชีหลักกับธนาคารพาณิชย์ จึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจาก ธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร
- ๓. ยังไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ดังนั้น เงินฝากที่เปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์จึง ต้องเปิดบัญชีแยกทำให้ต้องเสียภาษีจากดอกเบี้ยเงินฝาก
- ๔. ไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแล

โอกาส

- ๑. ตำบลบ้านกอก เป็นตำบลที่มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานเข้าไปสนับสนุนอยู่ทั้ง ก่อนหน้านี้และในปัจจุบัน ทำให้ชุมชนในตำบลค่อนข้างมีความเข้มแข็งในหลายด้าน รวมทั้งมีกลุ่ม อาชีพจำนวนมากจึงมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๓ วิเคราะห์การส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน

การส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๑)การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน ๒)ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ ๓)เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง ๔)กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ในภาพรวม

(n=๓๙๕)

ข้อ	การส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน	๔.๐๕	๐.๓๓	มาก
๒	ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ	๔.๐๓	๐.๖๖	มาก
๓	เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง	๓.๗๓	๐.๔๐	มาก
๔	กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก	๓.๘๒	๐.๓๘	มาก
๕	เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน	๓.๙๑	๐.๒๗	มาก
ภาพรวมการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน		๓.๘๙	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน ($\bar{X} = ๔.๐๕$) ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ ($\bar{X} = ๔.๐๓$) ด้านการเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน ($\bar{X} = ๓.๙๑$) ด้านกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) และด้านการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง ($\bar{X} = ๓.๗๓$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	กองทุนหมู่บ้าน มีจำนวนเงินกองทุนเพียงพอกับความ ต้องการกู้ของสมาชิก	๓.๘๗	๐.๖๖	ปานกลาง
๒	กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนที่เปิดโอกาสให้คนใน ชุมชนสามารถเข้าถึงในการกู้ยืมได้มากขึ้น	๓.๙๕	๐.๖๓	ปานกลาง
๓	กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับคน ในหมู่บ้านสร้างรายได้และสร้างงาน ลดรายจ่ายบรรเทา ความเดือดร้อนกรณีฉุกเฉินและความจำเป็น	๔.๐๙	๐.๔๖	มาก
๔	กองทุนหมู่บ้าน มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของสมาชิก กองทุนอย่างเป็นธรรม	๔.๑๘	๐.๓๘	มาก
๕	กองทุนหมู่บ้าน มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามที่ กรรมการกองทุนกำหนดอย่างมีความเหมาะสม	๔.๑๖	๐.๓๖	มาก
	ภาพ	๔.๐๕	๐.๓๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรกได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของสมาชิกกองทุนอย่างเป็นธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๘$) รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามที่กรรมการกองทุนกำหนดอย่างมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๑๖$) และกองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับคนในหมู่บ้านสร้างรายได้และสร้างงาน ลดรายจ่ายบรรเทาความเดือดร้อนกรณีฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ($\bar{X} = ๔.๐๙$)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับกองทุน	๔.๑๖	๐.๕๓	มาก
๒	คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดให้มีการประชุมหรือเวทีประชาคมของสมาชิกเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของชุมชนและแนวทางในการบริหารกองทุน	๔.๐๘	๐.๖๓	มาก
๓	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกับข้าราชการเอกชนและประชาสังคมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกในการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน	๓.๙๒	๐.๔๘	มาก
๔	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน	๓.๖๙	๐.๔๖	มาก
๕	กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุนเริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์	๓.๗๔	๐.๔๔	มาก
รวม		๔.๐๓	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรกได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับกองทุน ($\bar{X} = ๔.๑๖$) รองลงมาคือ คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดให้มีการประชุมหรือเวทีประชาคมของสมาชิกกองทุนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของชุมชนและแนวทางในการบริหารกองทุน ($\bar{X} = ๔.๐๘$) และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกับข้าราชการเอกชนและประชาสังคมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกในการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X} = ๓.๙๒$)

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	กองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนที่ทำให้สมาชิกกองทุนมีแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ	๓.๗๑	๐.๔๕	มาก
๒	กองทุนหมู่บ้านช่วยให้สมาชิกในกองทุนมีอัตราการว่างงานลดลง	๓.๙๓	๐.๖๗	มาก
๓	กองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกในกองทุนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างศักยภาพในการพัฒนาอาชีพ	๓.๙๐	๐.๖๙	มาก
๔	กองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกกองทุนมีการพัฒนาอาชีพสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน	๓.๖๕	๐.๖๒	มาก
๕	กองทุนหมู่บ้านช่วยลดภาระการกู้เงินนอกระบบ	๓.๔๗	๐.๔๙	มาก
รวม		๓.๗๓	๐.๔๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$) เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรกได้แก่ กองทุนหมู่บ้านช่วยให้สมาชิกในกองทุนมีอัตราการว่างงานลดลง ($\bar{X} = ๓.๙๓$) รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกในกองทุนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างศักยภาพในการพัฒนาอาชีพ ($\bar{X} = ๓.๙๐$) และกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนที่ทำให้สมาชิกกองทุนมีแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ ($\bar{X} = ๓.๗๑$)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนด้านกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก

(n=๓๙๕)

ข้อ	ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	กองทุนหมู่บ้านมีการการเสริมสร้างเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น	๓.๖๘	๐.๔๖	มาก
๒	กองทุนหมู่บ้านสามารถแก้ปัญหาอัตราดอกเบี้ยสูงจากเงินกู้ยืมในระบบให้แก่ครัวเรือน	๓.๙๙	๐.๖๑	มาก
๓	กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้ในชุมชนมีเงินออมมากขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน	๓.๗๖	๐.๖๘	มาก
๔	กองทุนหมู่บ้านมีการพิจารณาเงินกู้มีความเป็นธรรมเหมาะสมกับการนำไปใช้เงินทุนในการประกอบอาชีพ	๓.๗๙	๐.๕๙	มาก
๕	การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในสังคมได้	๓.๙๐	๐.๔๖	มาก
รวม		๐.๘๒	๐.๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรกได้แก่ กองทุนหมู่บ้านสามารถแก้ปัญหาอัตราดอกเบี้ยสูงจากเงินกู้ยืมในระบบให้แก่ครัวเรือน ($\bar{X} = ๓.๙๙$) รองลงมาคือการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในสังคมได้ ($\bar{X} = ๓.๙๐$) และกองทุนหมู่บ้านมีการพิจารณาเงินกู้มีความเป็นธรรมเหมาะสมกับการนำไปใช้เงินทุนในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = ๓.๗๙$)

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนด้านเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน (n=๓๙๕)

ข้อ	การเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้สมาชิกกองทุนมีอาชีพและรายได้ดีขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้	๓.๗๓	๐.๔๔	มาก
๒	กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้	๓.๘๕	๐.๕๖	มาก
๓	กองทุนหมู่บ้านจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ให้แก่สมาชิก	๔.๐๒	๐.๕๘	มาก
๔	กองทุนหมู่บ้านจัดให้มีการจัดสวัสดิการ	๓.๙๘	๐.๓๒	มาก
๕	กองทุนหมู่บ้านมีการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคนและกลุ่มต่างๆอย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๐	๐.๔๓	มาก
	รวม	๓.๙๑	๐.๒๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ด้านการเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$) เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๓ ข้อแรกได้แก่ กองทุนหมู่บ้านจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกิดความเอื้ออาทรเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = ๔.๐๒$) รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้านมีการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคนและกลุ่มต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ($\bar{X} = ๔.๐๐$) และกองทุนหมู่บ้านจัดให้มีการจัดสวัสดิการเพื่อเกื้อกูลแก่ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน ($\bar{X} = ๓.๙๘$)

๔.๒.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การบริหารจัดการงานกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ๑)การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน ๒)ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ ๓)เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง ๔)กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก และ ๕)เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เมื่อวิเคราะห์เป็นประเด็น ตามการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และแยกประเด็นตามการบริหารจัดการกองทุนฯ ดังต่อไปนี้

๑) การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน

กองทุนหมู่บ้านฯ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้ พบว่า กองทุนรู้หลักการแบ่งกลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกับประชากรมากที่สุด เพื่อเป็นการลดรายจ่าย การบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วน^{๔๕} ส่งเสริมให้ประชาชนไม่มีเงินทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง^{๔๖} เพื่อให้สมาชิกได้นำเงินไปลงทุนเพื่อพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้^{๔๗} นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรัฐบาลจะตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนวันละ ๑ ล้านบาทนั้น วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุน ๑ ล้านบาท ก็เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน^{๔๘} เป็นการกระจายเงินทุนให้คนในหมู่บ้านได้หลากหลายอาชีพ มีสถาบันการเงินเกิดขึ้นในชุมชนและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น^{๔๙} และยังเป็นเงินทุนเบื้องต้นได้มากเพราะว่าดอกเบี้ยถูก และยังกำหนดดอกเบี้ยใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านได้อีก^{๕๐} เป็นแหล่งทุนที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อใช้ในการสร้างอาชีพรายได้ ที่มั่นคงควรมีกิจกรรมของเครือข่ายกองทุนที่ทำให้สมาชิกมีรายได้ส่งคืนเงินกู้ได้ เป็นการช่วยในการที่ชาวบ้านไม่ต้องหาทุนข้างนอกเพื่อมาลงทุน^{๕๑} การทำกองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง จะสามารถช่วยเหลือประชาชนในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นแหล่งเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ^{๕๒} กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนสร้างอาชีพ ทุกอาชีพนำไปเพื่อทำการสร้างระบบได้ในอาชีพแต่ละคน ของแต่ละครัวเรือน^{๕๓} กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการดำเนินงานบริหารอย่างโปร่งใส^{๕๔} ทำให้ชุมชนได้เข้มแข็ง ช่วยให้ชุมชนได้มีรายได้หมุนเวียนในชุมชน^{๕๕}

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๒, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๒, ๙ มกราคม ๒๕๖๒

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๕, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๖, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๑, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๑, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

๒) ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ

กองทุนหมู่บ้านฯ มีการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง พบว่า คณะกรรมการต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการจัดให้มีการฝึกอบรม หรือศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน ที่ประสบความสำเร็จ มีการติดตามงานการดำเนินงาน สทพ. อย่างต่อเนื่อง^{๕๖} มีการจัดการหมวดหมู่ด้านของเอกสาร และจัดทำทะเบียนคนกลุ่มนี้ จัดทำทะเบียนทรัพย์สินของกองทุน และมีการจัดทำงบดุล กำไรขาดทุน ไว้ทุกปี^{๕๗} ให้คณะกรรมการกองทุนฯ บริหารจัดการเงินกองทุนเต็มกำลังความสามารถ และทำตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนอย่างเคร่งครัด สุจริต โปร่งใส^{๕๘} ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ความรู้ และความเข้มแข็งของชุมชน และเพื่อให้สมาชิกลดรายจ่าย เพื่อรายได้ให้แก่ครัวเรือน^{๕๙} กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่มีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม^{๖๐} เพิ่มเงินออม เพื่อสะสมทุนทรัพย์ ศึกษาดูงานเครือข่ายที่ประสบผลสำเร็จสูงสุดทำบัญชีเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้เพื่อให้ได้รู้รายรับรายจ่าย^{๖๑} มีการสะสมผลกำไรนำไปลงทุนสร้างระบบกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ตามอาชีพที่สมาชิกลงทุนเชื่อมโยงตลาดครบวงจร พร้อมทั้งสร้างวินัยทางการเงิน และส่งเสริมการอบรม^{๖๒} ที่จะมีการอบรมในการทำอาชีพในแต่ละความสามารถของแต่ละสมาชิก ควรจัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกองทุนฯด้วยกัน และพร้อมระบบโปรแกรมสำเร็จรูปมาบริหารจัดการกองทุนฯ^{๖๓} เงินกองทุนที่กักยืมในแต่ละครั้งต้องเขียนโครงการว่าจะนำเงินไปใช้ในการทำอะไรบ้างถ้าใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนก็จะไม่เกิดผล^{๖๔} คณะกรรมการ มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนดีขึ้น ทำให้สมาชิกรู้จักออมเงินแต่ละปี มีวินัยในการกักยืมเงินและส่งเงินคืนได้อย่างดี มีการประชุมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสนอแนวคิดร่วมกัน^{๖๕} นโยบายภาครัฐได้วางนโยบายให้เกษตรกร สามารถพัฒนาอาชีพของตนเอง โดยการสร้าง

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๒, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๙, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๐, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒,, ๗ มกราคม ๒๕๖๒

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๒, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๒, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๑, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

ศักยภาพในการพัฒนาอาชีพ ให้คิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหา รายรับ รายจ่าย ของตนเอง ได้^{๖๖} มีการจัดตั้ง ธนาคารชุมชนจัดระบบนำเอกสารและการเงิน ค่าใช้จ่ายอยู่ที่กองทุนมากน้อย อย่างไร ที่จะนำมาพัฒนา อยู่ที่กองทุนมากน้อยเพียงใดที่จะนำมาพัฒนา^{๖๗}

๓)เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง

กองทุนหมู่บ้านมีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า มีการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยการประชุมประชาคม ให้สมาชิกมีการออมทรัพย์และมีต้นทุนไว้กับกองทุนหมู่บ้าน^{๖๘} คณะกรรมการและสมาชิกกองทุน ร่วมกันเสนอแนวคิดนโยบายแผนของกองทุนหมู่บ้านเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหมู่บ้าน เมื่อมีงบประมาณจากกองทุนหมู่บ้านลงมาก็จะได้ดำเนินการตามโครงการที่ตั้งไว้^{๖๙} กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก โดยมุ่งพัฒนาทุกด้านภายใต้ศาสตร์พระราชาวาด้วย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การทำความเข้าใจถึงความสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองให้ถ่องแท้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ด้วยความอดุสาหะ เสียสละด้วยความสุจริตจริงใจ^{๗๐} อบรมอาชีพเสริม และหาตลาดรองรับผลผลิต มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละเครือข่าย แต่ละกองทุนมีข้อดี ข้อเสีย ไม่เหมือนกัน^{๗๑} ภูเงินแล่นนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ส่งคืนในไม่ตรงตามกำหนด ภูเงินนอกระบบมาคืนในกลุ่มกองทุน^{๗๒} มีการทำปรัชญาทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานของกองทุนฯ และนำมาใช้ในระดับครัวเรือนภายในหมู่บ้าน ผ่านการจัดทำบัญชีครัวเรือน การเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น^{๗๓} ประธานกองทุนฯ ต้องหาวิทยากรในด้านการเกษตรมาให้ความรู้ในการเสริมสร้างส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้มีศักยภาพ เพื่อร่วมกันพัฒนาในภาคเกษตรและอาชีพอื่นต่อไป^{๗๔} คณะกรรมการและสมาชิกกองทุน ร่วมกันเสนอแนวคิดนโยบายแผนของกองทุนหมู่บ้านเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหมู่บ้าน เมื่อมีงบประมาณจาก กองทุนหมู่บ้าน ลงมาก็จะได้ดำเนินการตามโครงการที่ตั้งไว้^{๗๕}เสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมความรู้ในด้านวิชาการใหม่ ๆ สร้างทักษะ

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๖, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๑, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๖, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๕, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

ยกระดับการประกอบอาชีพให้ดียิ่งขึ้น^{๗๖} ส่งเสริมการออมเงินของทุก ๆ เดือน มีการประชาสัมพันธ์ด้านการประหยัด การทำบัญชีครัวเรือน^{๗๗} เป็นแหล่งเงินทุนเข้าถึงง่ายและใช้ทุนเท่าที่กิจกรรมที่จะดำเนินงานทำให้ชุมชนรู้จักออมเงินของตน ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ทำให้ชุมชนรู้จักเงินออมของตน ชุมชนพึ่งพาตนเองได้^{๗๘} ส่งเสริมให้มีความสามัคคี ความเข้าใจ ในการออมทรัพย์^{๗๙} กองทุนหมู่บ้านควรสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกได้เรียนรู้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ควรที่จะมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน สามารถทำให้สมาชิกกองทุนมีการจัดการพึ่งพาตนเองได้ เช่น การส่งเสริมให้มีการทำปุ๋ยใช้เอง ประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว^{๘๐}

๔) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก

กองทุนหมู่บ้านฯ สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต พบว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งทุนประกอบอาชีพ และเป็นการฝึกคนในชุมชนให้การบริการจัดการทุน สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน^{๘๑} ต้องสร้างจิตสำนึกให้กับสมาชิกกองทุน ช่วยให้สมาชิกและคนในชุมชน มีความเข้มแข็งที่ดีขึ้น เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาภาคการเกษตรของประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และปัญหาราคาสินค้า ตกต่ำ เป็นต้น โดยสาเหตุประการหนึ่งมาจากระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาตลอดจนยังขาดปัจจัยการผลิตที่จำเป็น^{๘๒} การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับฐานราก ซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่กิจกรรมด้านการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการตลาด จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนาอย่างมั่นคงแข็งแรงต่อไป^{๘๓} กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้านที่ช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ และมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายของประชาชนและมุ่งให้โอกาสแก่ภาคประชาชน โดยเฉพาะคนที่มีฐานะยากจน ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน^{๘๔} มีความรู้ความสามารถต่อยอดได้ในอาชีพ มีการออมของสมาชิกและน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๘๕} การมีนโยบายให้กู้ยืมจาก

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๒, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๙, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๖, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๖, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

สถาบันการเงิน (ต่อยอด) โดยให้สามารถบริหารจัดการเงินกองทุนที่ได้รับอุดหนุนเท่านั้น^{๘๖} มีกองทุนของหมู่บ้าน เพื่อใช้จ่ายในหมู่บ้าน^{๘๗} กองทุนหมู่บ้านควรกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก การบริหารจัดการกองทุนต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกนำไปลงทุนประกอบอาชีพสร้างรายได้ การสร้างอุตสาหกรรมระดับครัวเรือน/ชุมชน การสร้างระบบการผลิตด้านอาชีพครบวงจร ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชาวบ้านมีอาชีพเสริมเขาสามารถพึ่งตนเองได้^{๘๘} ทำกองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งจะสามารถช่วยเหลือประชาชนในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ^{๘๙} กองทุนหมู่บ้าน เป็นกองทุนที่คนในฐานรากที่ได้เงินทุนเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง กองทุนหมู่บ้านสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก ได้ซึ่งงบประมาณที่ลงมาก็คือโครงการที่สมาชิกต้องการโดยผ่านการประชาคมของสมาชิก เมื่อชุมชนหมู่บ้านได้รับงบประมาณเศรษฐกิจฐานรากย่อมเข้มแข็งขึ้น^{๙๐}ฐานรากมั่นคง รายรับ-รายจ่ายสมดุลกับค่าใช้จ่าย มีเงินออม ทำให้การดำรงชีพดีขึ้นสามารถทำให้ชุมชนและประเทศมีความเข้มแข็งได้เป็นอย่างดี^{๙๑} มีการแนะนำให้ประชาชนใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแหล่งเงินทุนที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายทำให้เกิดอาชีพได้อย่างต่อเนื่องช่วยให้ชุมชนมีรายได้หมุนเวียน ช่วยให้กองทุนมีรายได้หมุนเวียน^{๙๒}

๕) การเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านฯ สามารถเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ พบว่า ด้านเศรษฐกิจ คือ กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ ด้านสังคม คือ กองทุนหมู่บ้าน เป็นการฝึกคนให้รู้จักการบริหารจัดการ และพัฒนาตนเอง^{๙๓} เป็นแหล่งเงินทุนที่มีการบริหารจัดการโดยคนในชุมชนซึ่งเข้าถึงความต้องการในอาชีพในชุมชนนั้น ๆ^{๙๔} ต้องสร้างจิตสำนึกให้กับสมาชิกกองทุน^{๙๕} และกองทุนหมู่บ้านทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง เพราะสามารถบริหารเงินผลกำไร และนำมาพัฒนาชุมชนได้ ควรจัดให้เป็นนโยบายเร่งด่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๖, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๙, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๒, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๒, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๓, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเครื่องมือในการกระจายโอกาสให้แก่คนที่
มีฐานะยากจนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงโอกาสที่ทำให้คนที่มีฐานะยากจนได้เข้าถึงแหล่ง
ความรู้ต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยภูมิปัญญาของ
ตนเอง ในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศและชุมชนนั้น
ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนจะต้อง ร่วมมือช่วยกันในการบริหารงานจัดการ และสมาชิกทุกคนต้องรับรู้ด้วย
ความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ กองทุนร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ และ
เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีความสามัคคีที่จะก่อให้เกิดเป็นพลังของเครือข่ายทางการเงินและ
สังคม ในการขับเคลื่อนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้^{๙๖} ทำให้ก่อเกิดรายได้ คน
ในชุมชนมีอาชีพหลัก และอาชีพรอง สร้างรายได้ สร้างอาชีพ พึ่งพาตนเองได้^{๙๗} กองทุนที่สามารถ
ส่งเสริมอาชีพเบื้องต้น โดยมีการบริหารจัดการโดยคนในชุมชนเมื่อมีปัญหาในหมู่บ้าน^{๙๘} กองทุน
หมู่บ้าน สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนชุมชนต้องเป็นผู้ผลิต ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ และเป็น
แหล่งจำหน่ายเอง และเชื่อมโยงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กับเครือข่ายกองทุนระหว่างภาคต่าง ๆ และ
อาจเชื่อมโยงการตลาดกับต่างประเทศ โดยรับทำตามระบบสหกรณ์ พร้อมทั้งประสานของความ
ช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถานศึกษาช่วยด้านการวิจัย เป็นต้น^{๙๙} การเสริมสร้าง
ศักยภาพสมาชิกควรที่จะยืนด้วยตัวเองได้ก่อน เช่น มีอาชีพเสริมที่จะสามารถไม่ต้องเอาเงินกองทุนไป
เป็นทุนได้ ก็จะสามารถทำให้เศรษฐกิจไปด้วยได้^{๑๐๐} ทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง จะสามารถ
ช่วยเหลือประชาชนในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นแหล่งเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพใน
อัตราดอกเบี้ยต่ำ^{๑๐๑}กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนเสริมสร้างศักยภาพแสดงความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็น
อย่างดีเป็นเงินทุนสร้างอาชีพ เป็นกองทุนที่มีผลกำไรมาพัฒนาสาธารณประโยชน์ในชุมชนได้ทุก
เรื่อง^{๑๐๒}กองทุนหมู่บ้านมีคณะกรรมการทำงานเข้มแข็งโปร่งใสระบบกองทุนหมู่บ้านก็เจริญเติบโตฐาน
ก็แข็งแรง เป็นศักยภาพของกองทุนมีความมั่นคง สมาชิกกองทุนมีรักสามัคคีรักกองทุนหมู่บ้านจะทำให้
กองทุนหมู่บ้านเข้มแข็ง สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ในชุมชนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน^{๑๐๓} การ
เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็ง เสริมสร้างทักษะความรู้ เพิ่มผลผลิตการตลาดมั่นคง ขายได้
ราคาเป็นธรรม นำไปสู่ความมั่งคั่งยั่งยืนประชาชนนำเงินไปประกอบอาชีพอย่างถูกต้อง รู้จักใช้เงินให้

^{๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๔, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๖, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๘, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๑, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๗, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

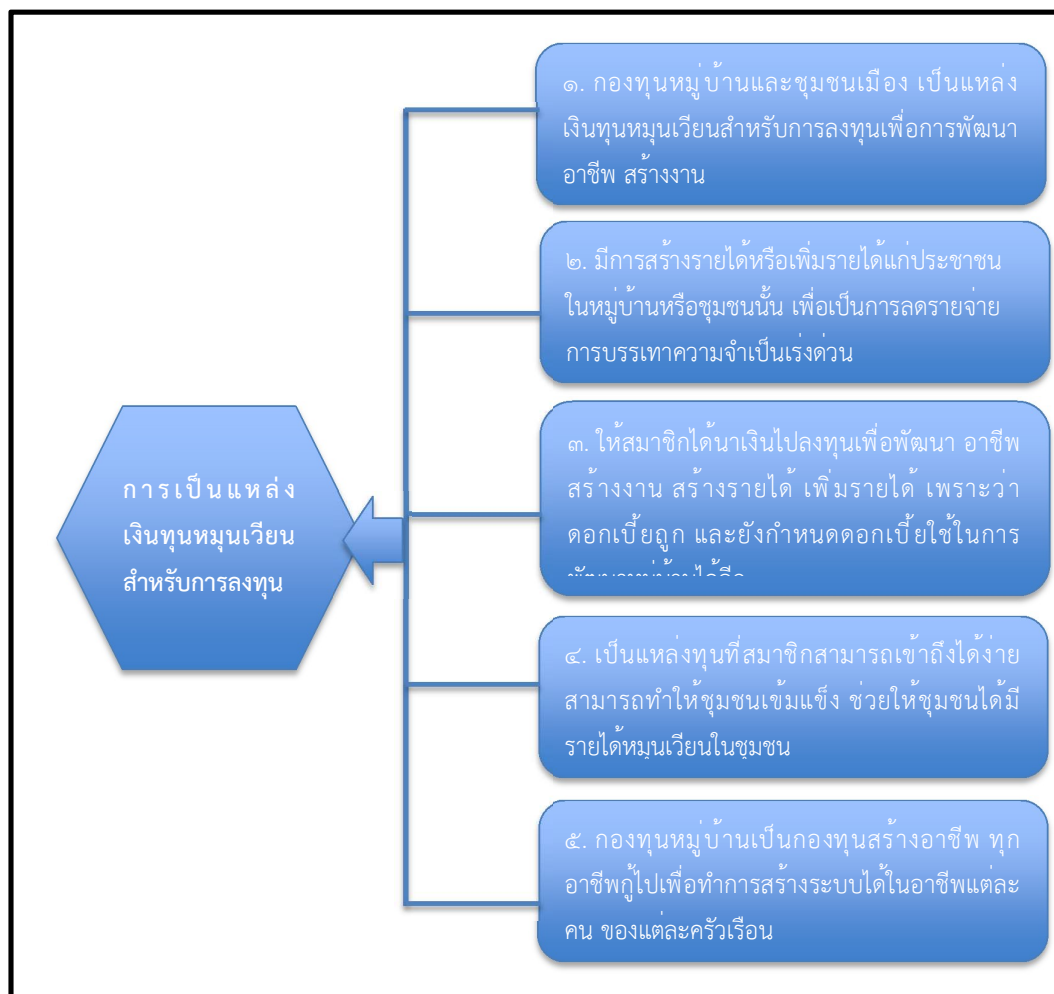
^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๖, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

เป็นประโยชน์ การเกื้อกูลและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ กองทุนของหมู่บ้านจะทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ไม่มีหนี้สินนอกระบบ^{๑๐๔}

๔.๒.๕ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒

๑) การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน กองทุนหมู่บ้านเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสนับสนุนให้กับการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีข้อดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนมีโอกาสนำการลงทุนอาชีพในพื้นที่ตนเอง สร้างงานที่มีคุณภาพให้กับชุมชนโดยตรง และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยรายได้ที่ส่งสมมาจากกิจกรรมในชุมชน เพื่อสร้างสภาพความผู้ช่วยเหลือร่วมกันในชุมชนที่มีใจจริงและยั่งยืน ดังนั้น การสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านปรากฏว่าเป็นเครื่องมือที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อการเพิ่มพูนทุนและสร้างความคงทนในชุมชนและหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีปัญหาเศรษฐกิจเข้ามาเกิดขึ้นและมีผลต่อชุมชนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและหมู่บ้านได้อย่างมากมาย

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๖, ๙ มกราคม ๒๕๖๒

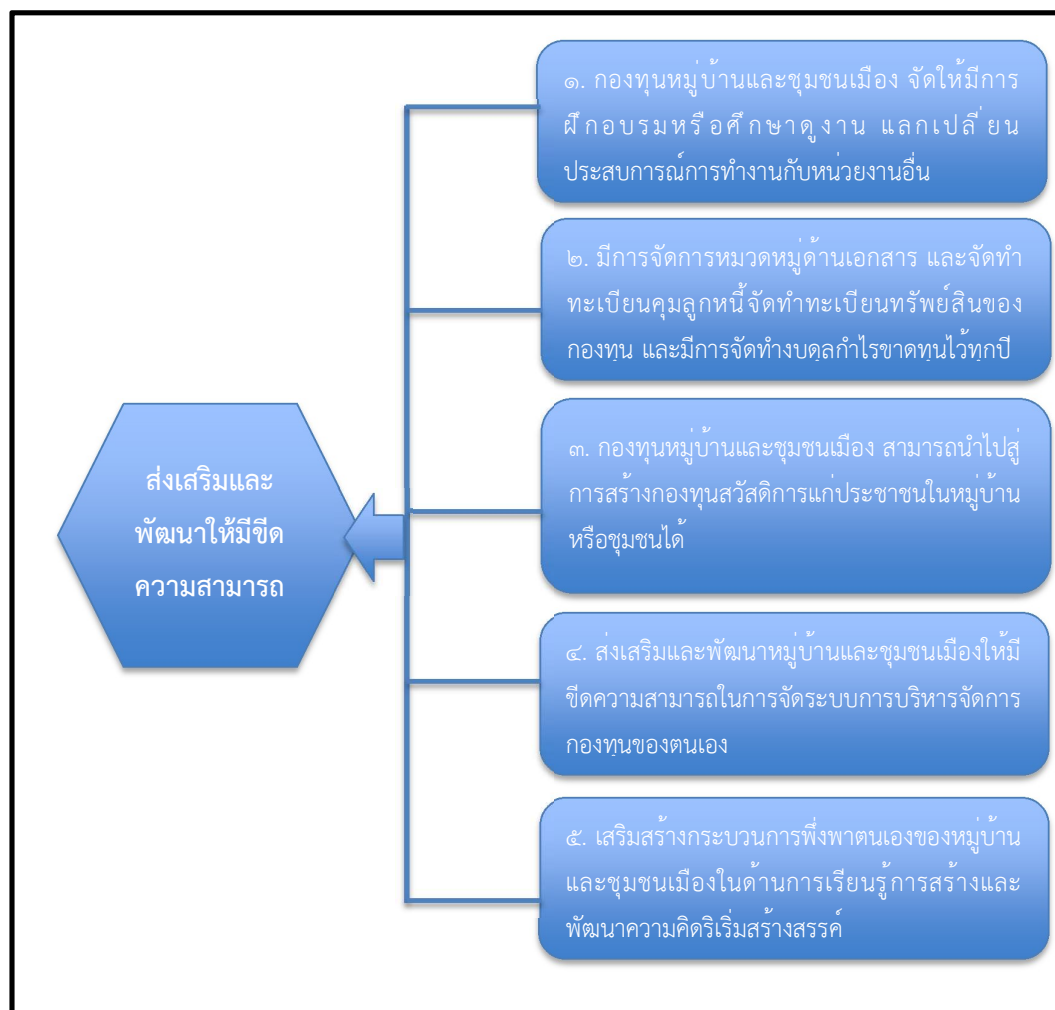
แผนภาพที่ ๔.๑ การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน

๒) ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถโดย

๑) สร้างสถานะที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ กล่าวคือ กองทุนหมู่บ้านควรสร้างสถานะที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับชุมชนโดยตรง โดยให้โอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ๒) สนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรม เช่น การสร้างสถานที่เรียนรู้ที่เปิดกว้าง การอนุรักษ์วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ และการสนับสนุนโครงการเสริมสร้างที่ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ๓) ส่งเสริมศักยภาพและแนวคิดใหม่ โดยสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพและกิจการใหม่ในพื้นที่ เช่น การให้ทุนสนับสนุนเพื่อสร้างกิจกรรมทางธุรกิจ การสนับสนุนสตาร์ทอัพ หรือการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่

และ ๔) สร้างโครงสร้างที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าหรือบริการบนพื้นฐานของทรัพยากรท้องถิ่น และสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเพิ่มรายได้และยังคงอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนของตน

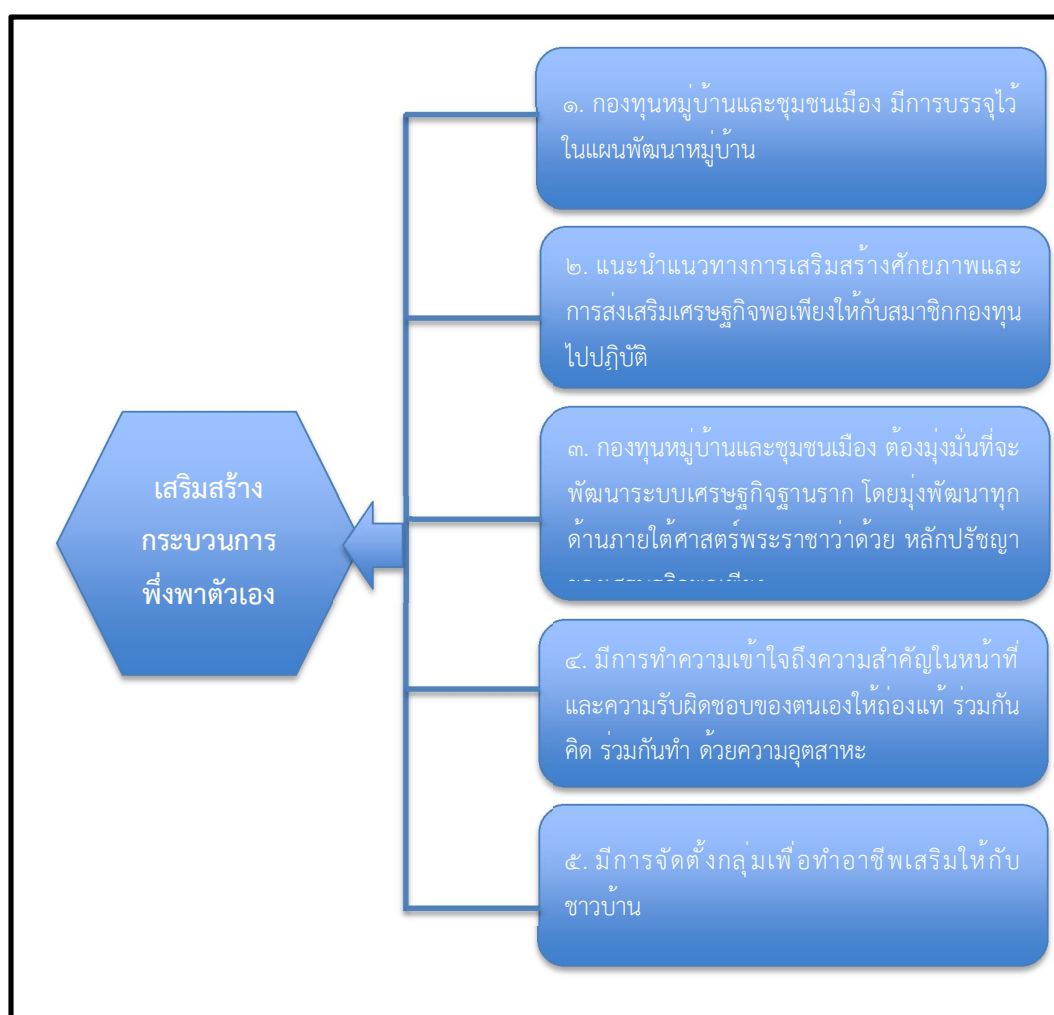

แผนภาพที่ ๔.๒ การส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ

๓) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนได้โดย ๑) การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น กล่าวคือ กองทุนหมู่บ้านสามารถสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นโดยให้ทุนหรือบทุกลักษณะการช่วยเหลืออื่นๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจในพื้นที่ โดยทำให้ธุรกิจท้องถิ่นมีโอกาสสูญเสียน้อยลงในกระแสของเศรษฐกิจ ๒) การสนับสนุนการศึกษาและการอบรม

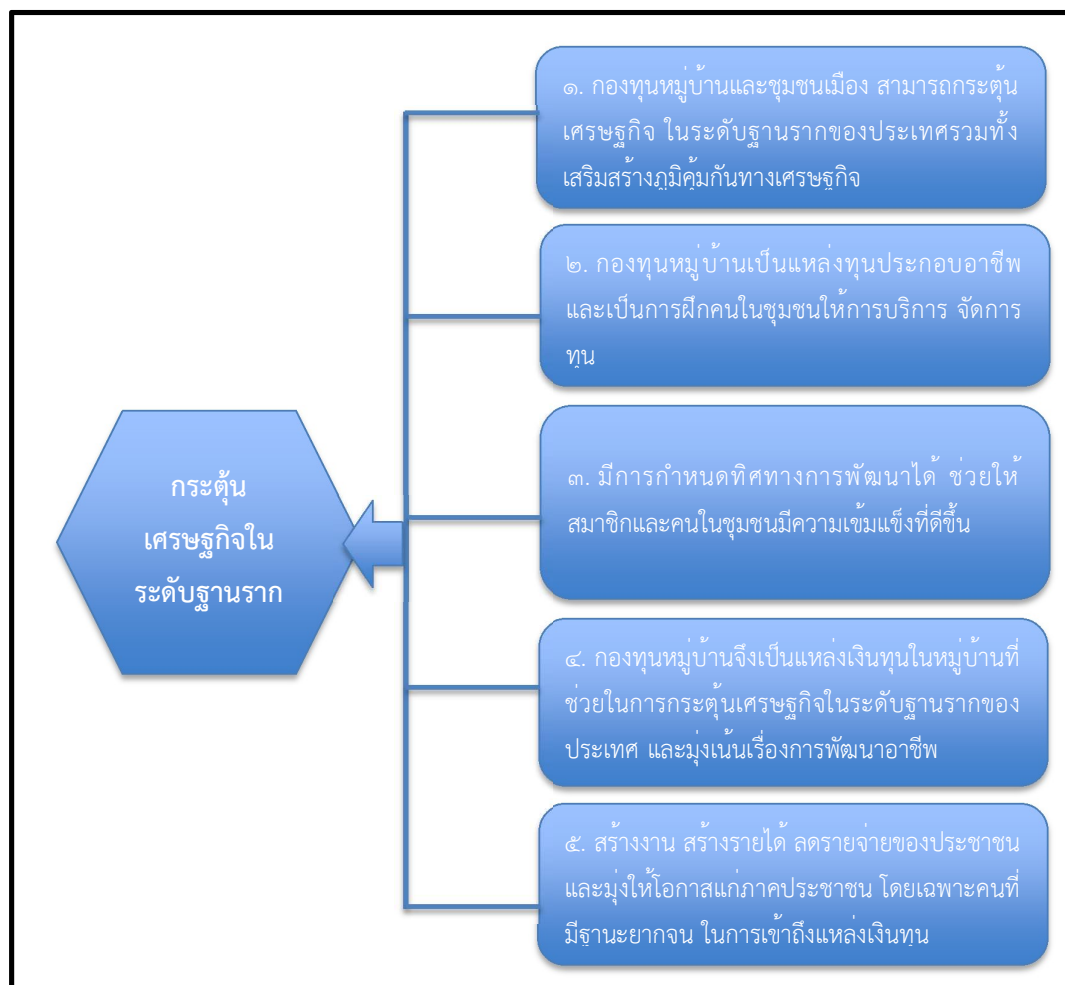
โดยสนับสนุนการศึกษาและการอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่น การให้ความรู้ทางธุรกิจ การเรียนรู้เรื่องการเงิน หรือการพัฒนาทักษะทางการงาน ๓) การสนับสนุนกิจกรรมสังคม โดยการสนับสนุนกิจกรรมสังคมในพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้หรือส่งเสริมเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น โครงการท่องเที่ยวส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่น และ ๔) การสนับสนุนนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในธุรกิจท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนสตาร์ทอัพที่มีศักยภาพในพื้นที่ หรือการสนับสนุนโครงการที่ใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่

แผนภาพที่ ๔.๓ การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง

๔) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศได้ โดย ๑) สร้างสภาพที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ คือ กองทุนหมู่บ้านควรสร้างสภาพที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับชุมชนโดยตรง โดยให้โอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ๒) สนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรม เช่น การสร้างสถานที่เรียนรู้ที่เปิดกว้าง การอนุรักษ์วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ และการสนับสนุนโครงการเสริมสร้างที่ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ๓) ส่งเสริมศักยภาพและแนวคิดใหม่ โดยสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพและกิจการใหม่ในพื้นที่ เช่น การให้ทุนสนับสนุนเพื่อสร้างกิจกรรมทางธุรกิจ การสนับสนุนสตาร์ทอัพ หรือการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ และ ๔) สร้างโครงสร้างที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าหรือบริการบนพื้นฐานของทรัพยากรท้องถิ่นและสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเพิ่มรายได้และยังคงอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนของตน

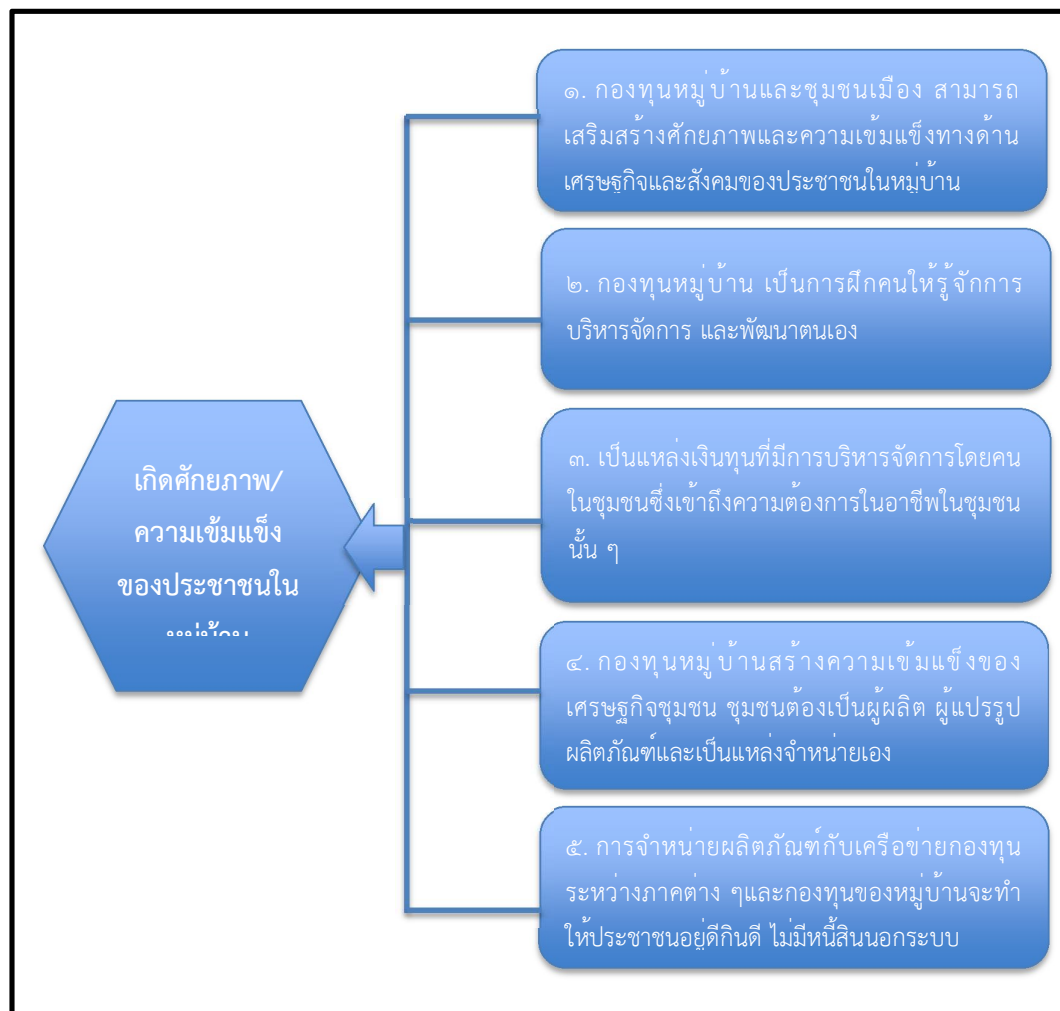

แผนภาพที่ ๔.๔ กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก

๕) การเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ โดยการ ๑) การสนับสนุนการศึกษาและการอบรม กล่าวคือ กองทุนหมู่บ้านสามารถสนับสนุนการศึกษาและการอบรมให้กับประชาชนในหมู่บ้าน เช่นการให้ทุนการศึกษา หรือจัดโครงการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับประชาชน ๒) การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น โดยการให้ทุนหรือการช่วยเหลือในการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนการผลิตสินค้าท้องถิ่น หรือการส่งเสริมการตลาดสินค้าท้องถิ่น ๒) การสนับสนุนกิจกรรมสังคม กล่าวคือ การสนับสนุนกิจกรรมสังคมที่สามารถสร้างรายได้หรือส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในหมู่บ้าน เช่น โครงการสวนประโยชน์สำหรับชุมชน หรือกิจกรรมสร้างสรรค์อาชีพเสริม ๓) การสนับสนุนนวัตกรรมและเทคโนโลยี กล่าวคือ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในธุรกิจ

และกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น การการใช้เทคโนโลยีในการส่งผลิตสินค้า หรือการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพอาชีพให้กับประชาชน

แผนภาพที่ ๔.๕ การเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน

๔.๓ รูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

รูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยสรุปผลจากการสัมมนาเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและประสิทธิภาพของการวิจัยตามหัวข้อและวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

๔.๓.๑ ด้านการบริหาร

มีการวางแผนในการศึกษาดำเนินงาน ของกองทุนทั้งด้านวิทยากร การประเมินผล การดำเนินงาน และการจัดการความรู้ กองทุนต้องมีกฎและระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามข้อบังคับของกองทุน คณะกรรมการกองทุน ควรปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง^{๑๐๔} มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในระบบบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง^{๓๒๔} ส่งเสริมระบบการพึ่งพาตนเอง และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ โดยมีแผนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) การเตรียมความพร้อมของครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย รวมทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน ๒) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน รวมทั้งส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้มีการบริหารจัดการกองทุนให้สอดคล้องกัน ๓) ให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาโดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ๔) การติดตามประเมินผล เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้^{๑๐๖}

ข้อเสนอแนะ ในอนาคตวิสัยทัศน์ของกองทุนหรือมุมมองจะเป็นแหล่งเงินทุน ส่งเสริมพัฒนาพัฒนา ต้องปรับปรุงความสามารถ คือวิสัยทัศน์ตัวอย่างเช่นส่งเสริมการพัฒนาให้มีขีดความสามารถ การส่งเสริมพัฒนา ร่วมกันกำหนดข้อเกี่ยวข้อง^{๑๐๗} ประสิทธิภาพหรือสมรรถนะที่ดีเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรและบุคคลในองค์กร หรือสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน เพราะว่าการบริหารจัดการครั้งนี้ หมายถึงองค์กรภายใน มีบุคคลที่บริหารภายในองค์กร^{๓๒๗} ร่วมกันส่งเสริมให้สมาชิกในกองทุนมีมนุษยสัมพันธ์ ในการทำงานที่ดี โดยสรุปง่าย ๆ วิสัยทัศน์ มีหลักการต้องมีหลักการจัดการ ในการบริหารจัดการ มีโครงการ มีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกัน^{๑๐๘} สรุปง่าย ๆ คือ หลักการคิดและจัดการพร้อมรอบคอบในงานรอบด้านในด้านอุดมการณ์โครงการต้องรอบด้านในการคิด การ

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๙, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๓, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๒, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๒, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

วางแผนว่าจะต้องทำอะไร และทฤษฎีว่า มันจะไปประสานกับข้อเท็จจริงในทางทิศทางการปฏิบัติ ควรจะอย่างไรในความชัดเจน^{๑๐๙}

๔.๓.๒ ด้านการมีส่วนร่วม

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กองทุนที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลวถอดบทเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้แก่กองทุนอื่น ๆ ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยมีการประชุม รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกกองทุน เพื่อให้ดำเนินงานของกองทุนฯ ดีขึ้นจัดประชุมคณะกรรมการ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น^{๑๑๐} การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน มีความต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับ ข้อบังคับ กฎหมาย กฎเกณฑ์หรือกติกาของกองทุน ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา หรือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เสนอปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไข^{๑๑๑} สมาชิกมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมาชิกต้องร่วมในการบริหารตั้งแต่งกองทุน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และการ ตรวจสอบต้องมีการสอบถามถึงปัญหา ควรมีการจัดประชุม/อบรม /สัมมนา/ดูงาน ร่วมกับสมาชิกและ เครือข่ายของกองทุนระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิก ความคิดเห็นก็จะ มาจากกระประชุมประจำปีของกองทุน^{๑๑๒} ควรจัดทำเวทีรับฟังความคิดเห็นและการลงประชามติใน เรื่องสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ในการประชุมสมาชิกให้มีการเสนอแนะในการดำเนินงานของกองทุนเพื่อ มาปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการพัฒนากองทุนต่อไป^{๑๑๓} ประชุมปรึกษาหารือเสนอ แนวความคิด การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วม ทำ ร่วมรักษาผลประโยชน์ ร่วมกันมีการประชาสัมพันธ์ข้อดีข้อเสีย มีการวางแผน การประชุมทุก ครั้งที่มีงบประมาณ หรือทุนสนับสนุน ต้องผ่านมติประชาคมของสมาชิกส่วนใหญ่ มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างสรรค์ ปรับปรุง เพื่อให้เกิดศักยภาพในกองทุนฯ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก^{๑๑๔} และ คณะกรรมการ ควรมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของ กองทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น^{๑๑๕}

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยนี้อาจจะไปตบโจทย์นโยบายของรัฐบาลใหม่ก็ได้เป็นการทำงาน ที่มีประสิทธิผล โดยการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ที่เริ่มมาจากการพัฒนาท้องถิ่นที่เอาตัวแปรเป็นหมู่บ้าน

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๙, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๖, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๙, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๑, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑๗, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒๖, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓๐, ๙ มกราคม ๒๕๖๒

บริหารจัดการกันเอง คุณแล้วก็ยังมีปัญหาที่จะต้องทำให้มีการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายมีประสิทธิผล^{๑๑๖}ประสิทธิผลของการบริหารกองทุนชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ จะต้องใช้ทฤษฎีอะไร มีปัจจัยไหนที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการ การบริหารจัดการ เป็นแนวความคิดการมีส่วนร่วม และการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการ มีการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน คุณแลผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินดอกเบี้ย เพื่อนำมาจัดสรรให้มีประโยชน์ในหมู่บ้านและส่วนรวม ทั้งการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและชุมชน การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรมธรรมและเสมอภาค นอกจากนั้นควรมีการจัดสรรเป็นทุนสาธารณะประโยชน์ การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ สร้างระบบความมั่นคงด้านอาชีพที่ครบวงจรด้วยนวัตกรรม นำสมาชิกให้ดูงานที่อื่น ๆ เพื่อการต่อยอดของกองทุน รับผิดชอบต่อสมาชิกทุกคน^{๑๑๗}

๔.๓.๓ ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนรู้หลักการแบ่งกลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกับประชากรมากที่สุด เพื่อเป็นการลดรายจ่ายการบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วน^{๑๑๘}คณะกรรมการกองทุนฯ ควรชี้แจงถึงผลเสียของการกู้ยืมเงินจากกองทุนให้กับสมาชิกกู้ยืม โดยเน้นให้นำเงินที่กู้ยืมไปนั้น ไปเสริมสร้างอาชีพอย่างแท้จริง เพื่อให้สมาชิกได้นำเงินไปลงทุนเพื่อพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรัฐบาลจะตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนวันละ ๑ ล้านบาทนั้นวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุน ๑ ล้านบาท ก็เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน เป็นการกระจายเงินทุนให้คนในหมู่บ้านได้หลากหลายอาชีพ มีสถาบันการเงินเกิดขึ้นในชุมชนและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นเงินทุนเบื้องต้น ได้มากเพราะว่าดอกเบี้ยถูก และยังกำหนดดอกเบี้ยใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านได้อีก^{๑๑๙} เป็นแหล่งทุนที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อใช้ในการสร้างอาชีพรายได้ ที่มั่นคงควรมีกิจกรรมของเครือข่ายกองทุนที่ทำให้สมาชิกมีรายได้ ส่งคืนเงินกู้ได้ เป็นช่วยในการที่ชาวบ้านไม่ต้องหาทุนข้างนอกเพื่อมาลงทุน^{๑๒๐}

ข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วม การปฏิบัติการตามหลักธรรม ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจริงๆจะต้องยืนยันจากผลการวิจัยเชิงปริมาณสามารถด้านเหตุผล จากนั้นเราก็จะมาต่อยอดว่า จะดำเนินการอย่างไร จากที่คุณแล้วพอจะ

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๘, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๑, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๙, ๙ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๒, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๓, ๗ มกราคม ๒๕๖๒

สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้การมีส่วนร่วม^{๑๒๑} ต้องจะมีการร่วมคิดมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สำหรับที่จะดำเนินการ จะต้องมีส่วนร่วมที่สามารถดำเนินการต่อได้เลยกองทุนหมู่บ้านก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นนโยบายของรัฐบาล เป็นการให้เงินกับชุมชนโดยที่เป็นเงินกู้จริงๆ แต่ก็ปัญหาที่จะเกิดตามมามากมายอย่างที่เราเห็นทราบกันจะเป็นในเรื่องขององค์ความรู้ ซึ่งในการวางแผนการจัดการซึ่งชาวบ้านไม่ค่อยมี บางกองทุนก็โชคดีอาจจะมีผู้รู้อยู่ในหมู่บ้านโดยที่จะให้คำแนะนำและขับเคลื่อนไปได้ แต่ การบริหารจัดการก็ต้องยอมรับว่าประสบความสำเร็จน้อยมาก ที่เป็นกองทุนมาหมดแล้ว เพราะฉะนั้นในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเรื่องที่คิดว่าหน่วยงาน จะสามารถนำผลการวิจัยไป ปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ แต่ที่นี้ดูในส่วนของโมเดล ต้นแบบการปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนเมือง คือมันจะเป็นเรื่องของต้นแบบในการปรับกองทุนในการบริหารจัดการ เพื่อให้กองทุนนี้มีประสิทธิภาพ^{๑๒๒}

๔.๓.๔ สรุปผลจากการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านการบริหาร มีการวางแผนในการศึกษาดำเนินงาน ของกองทุนทั้งด้านวิทยากร การประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดการความรู้ กองทุนต้องมีกฎและระเบียบข้อบังคับของกองทุน เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามข้อบังคับของกองทุน คณะกรรมการกองทุน ควรปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิก เพื่อปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในระบบบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ส่งเสริมระบบการพึ่งพาตนเอง และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศโดยมีแผนการดำเนินงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) การเตรียมความพร้อมของครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย รวมทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน ๒) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน รวมทั้งส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้มีการบริหารจัดการกองทุนให้สอดคล้องกัน ๓) ให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาโดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ๔) การติดตามประเมินผล เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้

ด้านการมีส่วนร่วม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กองทุนที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลวถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แก่กองทุนอื่นๆ ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกกองทุน เพื่อให้ดำเนินงานของกองทุนฯ ดีขึ้น

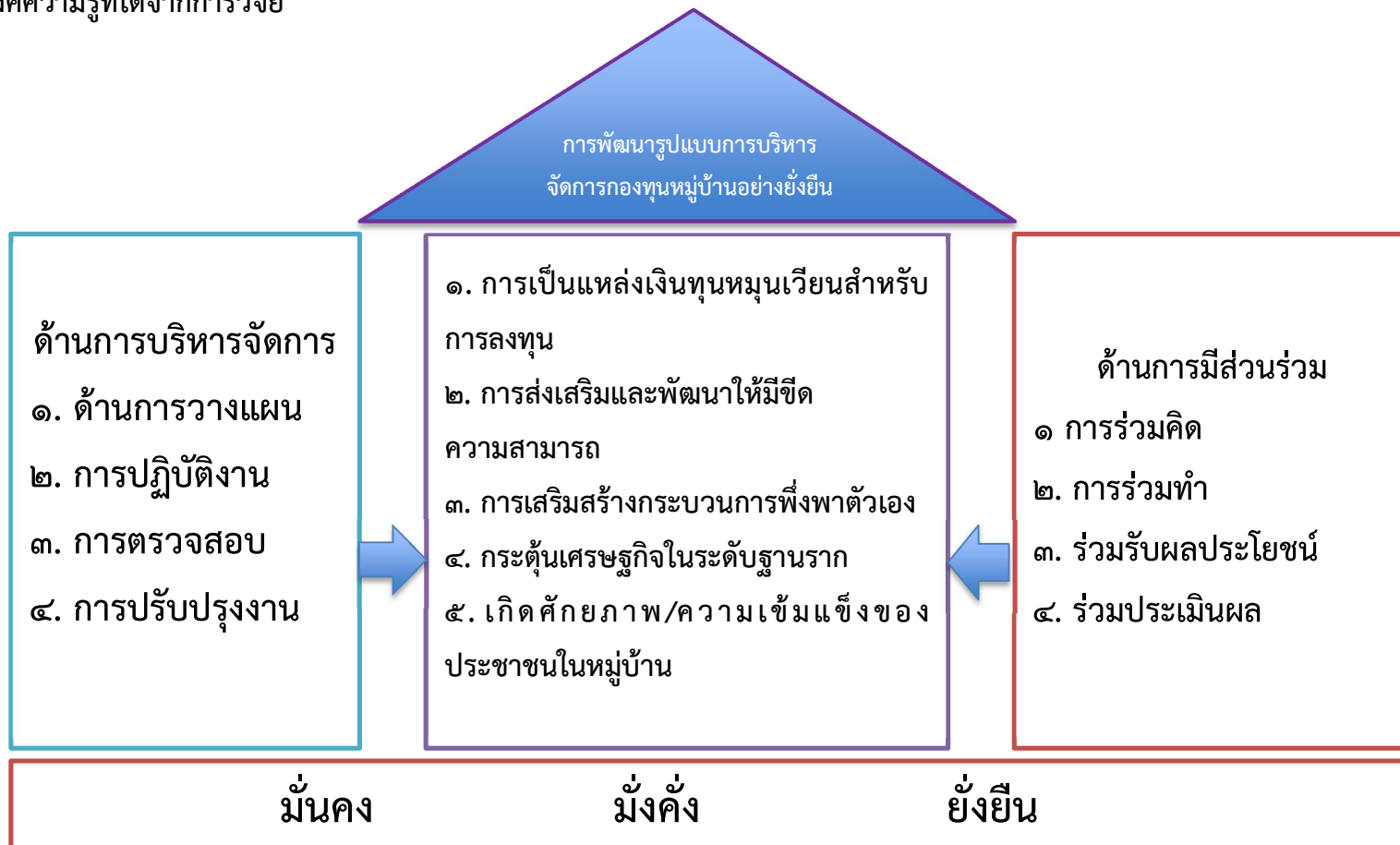
^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๔, ๗ มกราคม ๒๕๖๒

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ ๕, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

จัดประชุมคณะกรรมการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน มีความต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมในการกำหนด ข้อบังคับ กฎหมาย กฎเกณฑ์หรือกติกาของกองทุน ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เสนอปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไข สมาชิกมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมาชิกต้องร่วมในการบริหารตั้งแต่ตั้งกองทุน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม ประเมินผล และการตรวจสอบต้องมีการสอบถามถึงปัญหา ควรมีการจัดประชุม/อบรม /สัมมนา/ดูงาน ร่วมกับสมาชิกและเครือข่ายของกองทุนระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิก ความคิดเห็นก็จะมาจากกระประชุมประจำปีของกองทุน ควรจัดหาเวทีรับฟังความคิดเห็นและการลงประชามติในเรื่องสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ในการประชุมสมาชิกให้มีการเสนอแนะในการดำเนินงานของกองทุน เพื่อมาปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการพัฒนากองทุนต่อไป ประชุมปรึกษาหารือเสนอแนวความคิด การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรักษาผลประโยชน์ ร่วมกันมีการประชาสัมพันธ์ถึงข้อดีข้อเสีย มีการวางแผน การประชุม ทุกครั้งที่มิงงบประมาณ หรือทุนสนับสนุน ต้องผ่านมติประชาคมของสมาชิกส่วนใหญ่ มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุง เพื่อให้เกิดศักยภาพในกองทุนฯ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก และคณะกรรมการ ควรมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของกองทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนรู้หลักการแบ่งกลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกับประชากรมากที่สุด เพื่อเป็นการลดรายจ่าย การบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วนคณะกรรมการกองทุนฯ ควรชี้แจงถึงผลเสียของการกักเงินจากกองทุนให้กับสมาชิกกู้ยืม โดยเน้นให้นำเงินที่กู้ยืมไปนั้น ไปเสริมสร้างอาชีพอย่างแท้จริง เพื่อให้สมาชิกได้นำเงินไปลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรัฐบาลจะตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนวันละ ๑ ล้านบาทนั้น วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุน ๑ ล้านบาท ก็เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน เป็นการกระจายเงินทุนให้คนในหมู่บ้านได้หลากหลายอาชีพ มีสถาบันการเงินเกิดขึ้นในชุมชนและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นเงินทุนเบื้องต้น ได้มากเพราะว่าดอกเบี้ยถูก และยังกำหนดดอกเบี้ยใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านได้อีก เป็นแหล่งทุนที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อใช้ในการสร้างอาชีพรายได้ ที่มั่นคงควรมีกิจกรรมของเครือข่ายกองทุนที่ทำให้สมาชิกมีรายได้ ส่งคืนเงินกู้ได้ เป็นช่วยในการที่ชาวบ้านไม่ต้องหาทุนข้างนอกเพื่อมาลงทุน

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาการบริหารกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ และเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิใช้วิธีวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการ โดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลจากการศึกษาสรุปได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงการทำงาน โดยพบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = ๔.๐๙$) ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = ๔.๐๓$) ด้านการตรวจสอบ ($\bar{X} = ๓.๙๙$) และด้านการปรับปรุงงาน ($\bar{X} = ๓.๘๖$) นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า

๑) **ด้านการวางแผน** มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิเคราะหสถานการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้าน มีการวางแผนก่อนดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการควบคุมและวัดผลเพื่อให้มั่นใจว่ากองทุนสามารถดำเนินการได้สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ตลอดทั้งมีการสร้างพันธมิตรและเครือข่ายความร่วมมือ และส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางกองทุน

๒) **ด้านการปฏิบัติ** มีการดำเนินงานโดยเริ่มจาก ๑) การรวบรวมและการพิจารณาข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ ทำการวิเคราะห์และการวางแผนอย่างรอบคอบ มีการติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานและประเมินผลลัพธ์ มีการเสนอแนะและการตัดสินใจ ที่สนับสนุนให้กองทุนบรรลุเป้าหมาย และตัดสินใจในสิ่งที่เหมาะสมต่อการพัฒนาของกองทุน และสร้างความร่วมมือในการตัดสินใจและการดำเนินงาน และสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของกองทุน

๓) การตรวจสอบ มีการดำเนินงานตรวจสอบด้านการเงิน เพื่อให้การบริหารจัดการการเงินเป็นไปตามแผนและกฎระเบียบ มีการตรวจสอบโครงการ มีการตรวจสอบความโปร่งใส มีตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และกลยุทธ์การดำเนินงานของกองทุน และ ๕) ตรวจสอบความเสี่ยงโดยประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อกองทุนและพัฒนาแผนการจัดการความเสี่ยงในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

๔) ด้านการปรับปรุงการทำงาน โดยเริ่มจากการปรับปรุงกระบวนการให้มีความเรียบง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรับปรุงการสื่อสารให้เชื่อมโยงข้อมูลและสื่อสารให้โปร่งใสและทันเวลา ปรับปรุงการติดตามผลลัพธ์เพื่อวัดประสิทธิผลและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรับปรุงการฝึกอบรมให้คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการบริหารจัดการกองทุน และปรับปรุงนโยบายให้เข้ากับสถานการณ์และเปลี่ยนแปลงของสังคมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๕.๑.๒. การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะดังนี้

๑) การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน โดยใช้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสนับสนุนให้กับการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านจึงเป็นเครื่องมือส่วนสำคัญในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งกองทุนนี้จะช่วยได้มาก

๒) การส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ โดยสร้างสถานะที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้โอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม เช่น การสร้างสถานที่เรียนรู้ที่เปิดกว้าง การอนุรักษ์วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ และมีความคิดริเริ่ม ส่งเสริมศักยภาพและแนวคิดใหม่ เช่น การให้ทุนสนับสนุนเพื่อสร้างกิจกรรมทางธุรกิจ การสนับสนุนสตาร์ทอัพ หรือการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ และสร้างโครงสร้างที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าหรือบริการบนพื้นฐานของทรัพยากรท้องถิ่น และสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเพิ่มรายได้และยังคงอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนของตน

๓) การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง การพัฒนากองทุนให้สามารถสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม สนับสนุนด้านการศึกษาและการอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่น การให้ความรู้ทางธุรกิจ การเรียนรู้เรื่องการเงิน หรือการ

พัฒนาทักษะทางการงาน สนับสนุนกิจกรรมสังคมในพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้หรือส่งเสริมเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น โครงการท่องเที่ยวส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่น และ สนับสนุนนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในธุรกิจท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนสตาร์ทอัพที่มีศักยภาพในพื้นที่ หรือการสนับสนุนโครงการที่ใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่

๔) การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศได้โดยสร้างสถานะที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับชุมชนโดยตรง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม เช่น การสร้างสถานที่เรียนรู้ที่เปิดกว้าง การอนุรักษ์วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ และการสนับสนุนโครงการเสริมสร้างที่ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ส่งเสริมศักยภาพและแนวคิดใหม่โดยสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพและกิจการใหม่ในพื้นที่ และสร้างโครงสร้างที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการผลิตสินค้าหรือบริการบนพื้นฐานของทรัพยากรท้องถิ่นและสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเพิ่มรายได้และยังคงอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนของตน

๕) การเกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ โดยการสนับสนุนการศึกษาและการอบรม สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น โดยให้ทุนหรือการช่วยเหลือในการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมสังคมที่สามารถสร้างรายได้หรือส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในหมู่บ้าน สนับสนุนนวัตกรรมและเทคโนโลยีใช้ในธุรกิจและกิจการในหมู่บ้าน

๕.๑.๓ นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ได้มีรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน อันประกอบด้วย

๑) ด้านการบริหาร มีการวางแผนในการศึกษาดำเนินงาน ของกองทุนทั้งด้านวิชาการ การประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดการความรู้ กองทุนต้องมีกฎและระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติข้อบังคับของกองทุน คณะกรรมการกองทุน ควรปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในระบบบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ส่งเสริมระบบการพึ่งพาตนเอง และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ โดยมีแผนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) การเตรียมความพร้อมของครัวเรือนในหมู่บ้าน

เป้าหมายรวมทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน ๒) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน รวมทั้งส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้มีการบริหารจัดการกองทุนให้สอดคล้องกัน ๓) ให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาโดยส่วนราชการ เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ๔) การติดตามประเมินผล เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้

๒) **ด้านการมีส่วนร่วม** การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กองทุนที่ประสบความสำเร็จ และ ล้มเหลวถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แก่กองทุนอื่น ๆ ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกกองทุน เพื่อให้ดำเนินงานของกองทุนฯ ดีขึ้น จัดประชุมคณะกรรมการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน มีความต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับ กฎหมาย กฎเกณฑ์หรือกติกาของกองทุน ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เสนอปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขสมาชิกมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สมาชิกต้องร่วมในการบริหารจัดการตั้งแต่งบกองทุน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และการตรวจสอบต้องมีการสอบถามถึงปัญหา ควรมีการจัดประชุม/อบรม /สัมมนา/ดูงาน ร่วมกับสมาชิกและเครือข่ายของกองทุนระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิก ความคิดเห็นก็จะมาจากกระประชุมประจำปีของกองทุน ควรจัดทำเวทีรับฟังความคิดเห็นและการลงประชามติในเรื่องสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ในการประชุมสมาชิกให้มีการเสนอแนะในการดำเนินงานของกองทุนเพื่อมาปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการพัฒนากองทุนต่อไป ประชุมปรึกษาหารือเสนอแนวความคิด การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรักษาผลประโยชน์ ร่วมกันมีการประชาสัมพันธ์ถึงข้อดีข้อเสีย มีการวางแผน การประชุมทุกครั้งที่มีงบประมาณ หรือทุนสนับสนุน ต้องผ่านมติประชาคมของสมาชิกส่วนใหญ่ มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุง เพื่อให้เกิดศักยภาพในกองทุนฯ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกและคณะกรรมการ ควรมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของกองทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๒ การอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ส่วนคือ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ และ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๕.๒.๑ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

ในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ” พบว่า การบริหารงาน ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ การตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ และด้านการปรับปรุงงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ แสดงว่า การบริหารงาน ด้านการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงงาน การบริหารจัดการ ด้านอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ สอดคล้องกับหรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ และคณะ^{๑๒๓} ที่ทำการวิจัยเรื่อง ตัวแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒) ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ภาวะผู้นำของคณะกรรมการ การบริหารจัดการส่งผลต่อประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้ยังพบ อีกว่า ปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒) มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ มีแจ้ง และไพศาล วรคำ^{๑๒๔} ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มี ๖ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านภาวะผู้นำของประธาน ด้านคุณภาพของคณะกรรมการกองทุนด้านคุณภาพของสมาชิกกองทุน ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านการได้รับการสนับสนุนของกองทุน โดยองค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนในศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ถึงร้อยละ ๖๘.๒๒ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญคลอง เรืองแสน และคณะ^{๑๒๕} ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลและเป็นพี่เลี้ยงกองทุนหมู่บ้าน มีการสร้างโครงสร้างการบริหารงานกองทุนที่ชัดเจนและมีการ

^{๑๒๓} หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ และคณะ, “ตัวแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองพื้นที่เขต ๗ (สาขา ๑๒)”, วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย, ๑๐ (๑). ๑๐๒-๑๑๓.

^{๑๒๔} สำราญ มีแจ้ง และไพศาล วรคำ “การพัฒนาตัวชี้วัดศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” บทความวิจัย, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๕๑ หน้า ๑๕-๓๒.

^{๑๒๕} บุญคลอง เรืองแสน และคณะ พิลุน, “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารการเมืองการปกครอง การบริหารการจัดการ-การบริหารทรัพยากรมนุษย์-นโยบาย, ๖ (๑) : ๙๓-๑๐๑.

ประสานงานกันระหว่างกรรมการกองทุนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยดูแลและช่วยแก้ไขปัญหา เช่น การทวงเงินสมาชิกที่ไม่ชำระเงินคืน ถ้ากรรมการกองทุนมีหนังสือเตือนแล้วยังไม่ยอมชำระเงิน นายอำเภอก็จะไปช่วยแก้ปัญหา ด้านการวางแผน พบว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องการช่วยเหลือประชาชนผู้ยากจนอย่างแท้จริง และคิดว่าสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าได้ บุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน จะเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งชุมชนเลือกกันเอง กรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ มีความสามารถ ตั้งใจทำงาน เจริญญีกมีความรู้ทางด้าน เศรษฐศาสตร์และเคยทำงานที่กองทุนนี้สามารถดำเนินการได้ดี ด้านการจัดองค์กร พบว่า การพิจารณารับสมัคร การพิจารณาการกู้ยืม การชำระเงินคืน การทำบัญชีและการตรวจสอบเงินกองทุน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ พบว่า กรรมการกองทุนทราบกระบวนการดำเนินการเป็นอย่างดีแล้ว แต่ทางอำเภอจะจัดอบรมพัฒนากรรมการกองทุนอยู่เสมอ ในเรื่องการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ชาวบ้านมักจะใช้เงินผิดประเภท ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เงินในกรณีการช่วยสร้างงานสร้างอาชีพจึงยังไม่ชัดเจน อาจเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ไม่เพียงพอ วิธีแก้ไข คือ ขณะนี้ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยฝึกอบรมอาชีพให้ชาวบ้านเพิ่มเติมแล้ว ด้านการควบคุม พบว่า การพิจารณารับสมัครเป็นไปตามข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนครบ ๑ ปี แต่ถ้าเป็นสมาชิกแล้วลาออก จะมาสมัครสมาชิกใหม่อีกต้องลาออกไปแล้วครบ ๒ ปี ข้อบังคับนี้จะอ่านให้สมาชิกฟังทุกข้อการพิจารณาการกู้ยืม กรรมการกองทุนจะพิจารณาการกู้ยืมเงิน โดยจะพิจารณาวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม และจะให้ความเป็นธรรม เพราะกรรมการกองทุนรู้จักสมาชิกทุกคนดี เนื่องจากชุมชนนี้ไม่ใช่ชุมชนอุตสาหกรรม ดังนั้นจะอยู่กันแบบญาติพี่น้องจะพยายามช่วยเหลือให้สร้างอาชีพการชำระเงินคืน กำหนดให้ชำระเงินคืนโดยคณะกรรมการกองทุนจะกำหนด ระยะเวลาคืนเงินตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เงิน ถ้ากู้เพื่อไปทำการค้าขายจะกำหนดให้ชำระทุกเดือนเพราะมีเงินหมุนเวียน

๕.๒.๒ การส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ รองลงมาคือ ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒ และเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ ๑) ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน โดยกองทุนหมู่บ้านจะมีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของสมาชิกกองทุนอย่างเป็นธรรม มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามที่กรรมการกองทุนกำหนดอย่างมีความเหมาะสม และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับคนในหมู่บ้านเพื่อสร้างรายได้และสร้างงาน ลดรายจ่ายบรรเทา

ความเดือดร้อนกรณีฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนได้ ๒) ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับกองทุน จัดให้มีการประชุมหรือเวทีประชาคมของสมาชิกกองทุนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของชุมชนและแนวทางในการบริหารกองทุน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกับข้าราชการเอกชนและประชาสังคมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกในการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้านด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎานันท์ ณิชภัคปฐมภาพ และคณะ^{๑๒๖} ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งพบว่า การเกิดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเริ่มมาจากนโยบายทางการเมืองและได้มีรูปแบบการบริหารจัดการ แบ่งโครงสร้างออกเป็น ๔ ระดับ อันได้แก่ ระดับประเทศ หน่วยงานรับผิดชอบ ระดับอำเภอ และกองทุน ความคาดหวังของกองทุนส่วนใหญ่ นั่น คือ การเพิ่มทุนให้กับชาวบ้านเพื่อการประกอบอาชีพ (ร้อยละ ๘๗) รองลงมาคือ เป็นแหล่งพึ่งพาเงินทุนของชาวบ้านในยามฉุกเฉิน (ร้อยละ ๘๑) และสวัสดิการชุมชน (ร้อยละ ๘๑) ตามลำดับ นอกจากนี้มุมมองของผู้เชี่ยวชาญถึงแนวทางการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ให้ความสำคัญผู้นำ และคณะกรรมการยังเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการกองทุนให้ประสบผลสำเร็จ และกลไกการมีส่วนร่วมเป็นกลไกที่ส่งผลให้การกองทุนมี ประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดความยั่งยืนของกองทุน

๕.๒.๓ รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหาร มีการวางแผนในการศึกษาดำเนินงานของกองทุนทั้งด้านวิทยากร การประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดการความรู้ กองทุนต้องมีกฎและระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติข้อบังคับของกองทุน คณะกรรมการกองทุน ควรปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในระบบบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ส่งเสริมระบบการพึ่งพาตนเอง และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ โดยมีแผนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) การเตรียมความพร้อมของครัวเรือนในหมู่บ้าน เป้าหมายรวมทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน ๒) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน รวมทั้งส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้มีการบริหาร

^{๑๒๖} ชฎานันท์ ณิชภัคปฐมภาพ และคณะ, “แนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์”, วารสารการจัดการสมัยใหม่ *Journal of Modern Management Science*, ๑๓ (๒) : ๘๓-๑๐๑.

จัดการกองทุนให้สอดคล้องกัน ๓) ให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาโดยส่วนราชการ เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ๔) การติดตามประเมินผล เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งผลงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพากรณ์ บัณฑิต พุฒ^{๑๒๗} ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้ ๑.๑) ด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการไม่มีความรู้และความสามารถในการจัดทำงบการเงิน ส่งผลให้การจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำนาน และ ๑.๒) ด้านสมาชิก พบว่า การนัดประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเข้าประชุมไม่ครบทุกคน และสมาชิกกองทุนทุกคนต้อง สมัครมาบันทึกเพื่อเป็น หลักค้ำประกันของผู้กู้ยืมเงิน และ ๒) รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้าน ไทรปวน มีขั้นตอนดังนี้ ๒.๑) การสร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนร่วมกัน ๒.๒) การเลือกสรรคนดีมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เป็นคณะกรรมการ ๒.๓) การจัดทำระเบียบข้อบังคับ โดย คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนของตนเอง ๒.๔) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะต้องร่วมกันดำเนินการ ตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ ๒.๕) การขอรับเงินจากรัฐบาลเพื่อปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ๒.๖) การจัดสรร เงินกู้ให้กับสมาชิก สำหรับสมาชิกที่ผ่านการตรวจสอบเอกสารที่มีความ สมบูรณ์ครบถ้วน ๒.๗) รับ ขำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจากสมาชิกพร้อมทั้งนำส่งธนาคาร ๒.๘) จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี และ ๒.๙) คณะกรรมการจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปี

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

- ๑) การสร้างความตระหนักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนระหว่างสถาบันการศึกษา ท้องถิ่น คณะกรรมการกับคณะผู้วิจัย
- ๒) การดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยให้เกิดกิจกรรมเชิงพาณิชย์ สร้างกระแส การมีส่วนร่วมและต่อยอดงานวิจัยให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ
- ๓) การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในท้องถิ่นให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการภายหลังจากสิ้นสุด โครงการวิจัย

^{๑๒๗} ยุพากรณ์ บัณฑิตพุฒ, รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์, รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๕๖๑ , (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๖๑.), หน้า ๙๗๐-๙๗๘.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถนำรูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ๒) ผู้นำชุมชนสามารถนำรูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการชุมชนของกองทุนอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ๓) ควรศึกษารูปแบบในการดำเนินงานของกองทุนอื่น ๆ ของชุมชนในจังหวัดชัยภูมิที่ประสบความสำเร็จ เพื่อใช้เป็นแนวทางและต้นแบบที่ดีให้กับชุมชนในการบริหารจัดการกองทุน
- ๔) ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน หมู่บ้านในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (๒๕๓๙) **พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๒๓** ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข้อมูลทุติยภูมิ

หนังสือ

กระทรวงมหาดไทย, (๒๕๕๐) **นโยบายการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.

กรมการพัฒนาชุมชน, (๒๕๔๗) **คู่มือการบริหารกองทุนหมู่บ้าน**, กรุงเทพมหานคร : ธันวาคม ๒๕๔๗.

ขวัญใจ รุจิเรข และอรุณญา คัมภีรานนท์, (2558), **สถาบันการเงินชุมชนแหล่งเงินทุนระดับรากหญ้า**, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (๒๕๓๒), **การพัฒนาประเทศไทย**, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ.

จันทร์ธานี สงวนนาม, (๒๕๓๖) **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา ระดับสูง**, กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป.

จุฑา เทียนไทย, (๒๕๔๘) **การจัดการมุมมองนักบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล,

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, (๒๕๔๘) **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูป กาญจนประกร, (๒๕๐๖) **หลักรัฐประศาสนศาสตร์**, (เอกสารโรเนียว) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๑๐, น. เอกสารประกอบคำบรรยาย.

จิตติยา สุวรรณชฎ, (๒๕๒๗) **สังคมวิทยา**, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (๒๕๔๕) **วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอตีสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

ธงชัย สันติวงษ์, (๒๕๕๐) **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : วิอินเตอร์พรีน.

-----, (๒๕๓๗) **ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีรฤดี บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, (๒๕๓๔) **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์.

บุญทัน ดอกไธสง, (๒๕๓๙) การจัดการองค์การ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

ประถม แสงสว่าง, (๒๕๓๗), การบริหารการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ป๋วย อึ๊งภากรณ์, (๒๕๓๐) ศาสนธรรมกับการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง.

พะยอม วงศ์สารศรี, (๒๕๕๒), องค์การและการจัดการ, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), (๒๕๓๙) คุณธรรมสำหรับนักบริหาร, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธรรมจิตโต), (๒๕๓๕), คุณธรรมและพุทธวิถีการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรมและโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไพศาล วิสาโล, (๒๕๓๓) พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระมหาภูติชัย วชิรเมธี, (๒๕๕๐), คนสำราญงานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

พระราชวรมนูณี (ป.อ.ปยุตโต), (๒๕๒๗) ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๓) การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พิทยา บวรวัฒนา, (๒๕๔๑) ทฤษฎีองค์การสาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภารพิมพ์.

ภรณ์ กীরดีบุตร, (๒๕๒๙) การประเพณีประสิทธิผลขององค์การ, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วีระ อำพันสุข, (๒๕๒๖) พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : เอรಾವัณการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๔๖) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, (๒๕๒๖) หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย).

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (๒๕๔๒) ทฤษฎีและแนวความคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สนธยา พลศรี, (๒๕๔๕) กระบวนการพัฒนาชุมชน, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สมบูรณ์ สุขสำราญ, (๒๕๓๐), **การพัฒนาชนบทตามแนววิถีพุทธ**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

สมพงษ์ เกษมสิน, (2526) **การบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาการพิมพ์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, (๒๕๒๕) **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**, กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

สุรัสวดี ราชกุลชัย, (๒๕๔๗), **การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ, (๒๕๕๒) **คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : พลังปัญญา.

เสรี พงศ์พิศ, (๒๕๔๘) **ฐานคิด จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และศูนย์ปรึกษาทางการเงินสำหรับรัฐวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและประชาชน, (๒๕๔๕) **คู่มือการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**, กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, (๒๕๔๘) **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘**, กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยภุชฎ์, (๒๕๓๖) **หลักการบริหารเบื้องต้น**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ก.พ.

สุพิณ เกษาคุปต์, (๒๕๔๔) **การจัดการปฏิบัติงาน**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสนาะ ดิยาวัว, (๒๕๕๑) **หลักการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสาขา 10, (2553), **ฐานข้อมูลสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสาขา 10**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, (2560), **คู่มือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**, ชัยภูมิ : กิจเจริญ.

๒. ภาษาอังกฤษ :

uther Gulick and Lyndall Urwick, (1937) **Papers on the Science of Administration**, (New York : Institute of Public Administration.

Taro Yamane (1967) **Statistics: An Introductory Analysis**, New York: Harpen and Row.

วารสารวิชาการ

ชญาน์นันท์ ณิชภัคปฐมภพ และคณะ, (2558) “แนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์”, วารสารการจัดการสมัยใหม่ *Journal of Modern Management Science*, 13 (2) : 93-101.

บุญคลอง เรืองแสน และคณะ, (๒๕๕๙) “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารการเมืองการปกครอง การบริหารการจัดการ-การบริหารทรัพยากรมนุษย์-นโยบาย, ๖ (๑) : ๙๓-๑๐๑.

ประไพ จุ้ยอ่วม และคณะ, (๒๕๕๑) “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นสถาบันการเงินชุมชน : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒ (๓) : ๒๔๙-๒๕๐.

พงษ์เทพ จันทสุวรรณ, (๒๕๕๓) “ประสิทธิผลองค์การ: ปฏิบัติแห่งมนทัศน์”, วารสารร่วมพฤษ, ๒๘ (๓) : ๑๓๔-๑๘๒.

ไพโรรินทร์ พุดินอก, ๒๕๕๕) “กองทุนหมู่บ้าน: ทูตทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านโนนสังข์”, *Veridian E-Journal, SU* กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๕ (๓): ๑๒๖.

วิลาวรรณ วงศ์สุวรรณ, (๒๕๕๙) “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ๑๐ (๒) : ๒๔๓-๒๔๔

สำราญ มีแจ้ง และไพศาล วรคำ (2551) “การพัฒนาตัวชี้วัดศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2551 หน้า 15-32.

หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ และคณะ, (2558) “ตัวแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองพื้นที่เขต 7 (สาขา 12) , วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย, 10 (1). 102-113.

ยุพาภรณ์ บัณฑิตพัฒน์, (2561) รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ.2561, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.¹

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเกี่ยวรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

๒. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ

๓. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์นำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด ซึ่งจะไม่ผลต่อผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะนำข้อมูลเป็นผลรวมหรือกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่องานวิจัยครั้งนี้จะได้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าสามารถนำผลวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในอนาคตให้มีประสิทธิภาพต่อไป ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากทุกท่านเป็นอย่างดีและขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตาและกรุณาตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

พ.ต.ท. ชุมพล เพ็งศิริ

นางสาววิรสุตา พันธุ์โสภณ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๕ ปี

๒๕ - ๓๕ ปี

๓๖ - ๔๕ ปี

ตั้งแต่ ๔๖ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระดับปริญญาตรี

ระดับปริญญาโท

ระดับปริญญาเอก

๔. ความเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน

ผู้บริหาร

พนักงาน

สมาชิกกองทุน

อื่นๆ โปรดระบุ.....

๕. ระยะเวลาของการเป็นสมาชิก

๑ - ๕ ปี

๖ - ๑๐ ปี

๑๑ - ๑๕ ปี

๑๖ - ๒๐ ปี

๒๑ ปี ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านใน
จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อที่	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
ด้านการวางแผน						
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน					
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดสรรวงเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อเตรียมรับการตรวจสอบ					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อคัดเลือกบุคคลเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน					
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิก					
ด้านการปฏิบัติงาน						
๑	ท่านมีการการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ต่อเนื่องยาวนานไม่เบื่อหน่าย					
๒	ท่านมีการปฏิบัติงานด้วยความสม่ำเสมอ					
๓	ท่านมีการปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย					
๔	ท่านมีการปฏิบัติที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและไม่ละทิ้งงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง					
๕	ท่านปฏิบัติงานด้วยความอดทนและตั้งใจฝึกฝน เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ					
ด้านการตรวจสอบ						
๑	ท่านมีการไตร่ตรองหาข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงาน					

ข้อที่	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
	ทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป					
๒	ท่านได้ตรงคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุและผล					
๓	ท่านมีการตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงาน อยู่ตลอดเวลา					
๔	ท่านมีการพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน					
๕	ท่านมีการค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน					
ด้านการปรับปรุงงาน						
๑	ท่านรับรู้ผลการประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและนำผลการประเมินมาปรับใช้ในการดำเนินงาน					
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงและร่วมปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน					
๓	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านตามผลการประเมิน					
๔	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานปรับปรุงงานที่ได้รับการตรวจสอบแล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม					
๕	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการวางแผนการดำเนินงานครั้งต่อไปเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการ

กองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับ

ความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อที่	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน						
๑	กองทุนหมู่บ้าน จำนวนเงินกองทุนเพียงพอกับความ ต้องการของสมาชิก					
๒	กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนที่เปิดโอกาสให้คน ในชุมชนสามารถเข้าถึงในการกู้ยืมได้มากขึ้น					
๓	กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับ คนในหมู่บ้านสร้างรายได้และสร้างงาน ลดรายจ่าย บรรเทาความเดือดร้อนกรณีฉุกเฉินและความจำเป็น					
๔	กองทุนหมู่บ้าน มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของ สมาชิกกองทุนอย่างเป็นธรรม					
๕	กองทุนหมู่บ้าน มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามที่ กรรมการกองทุนกำหนดอย่างมีความเหมาะสม					
ส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ						
๑	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับ กองทุน					
๒	คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดให้มีการประชุมหรือเวที ประชาคมของสมาชิกเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนด อนาคตของชุมชนและแนวทางในการบริหารกองทุน					
๓	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกับข้าราชการ เอกชนและประชาสังคมในการส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้แก่สมาชิกในการแก้ไขปัญหาของกองทุน หมู่บ้าน					

ข้อที่	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๔	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน					
๕	กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุนเริ่มจากร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์					
เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเอง						
๑	กองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนที่ทำให้สมาชิกกองทุนมีแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ					
๒	กองทุนหมู่บ้านช่วยให้สมาชิกในองคมนตรีอัตราการทำงานลดลง					
๓	กองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกในกองทุนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และสร้างศักยภาพในการพัฒนาอาชีพ					
๔	กองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกกองทุนมีการพัฒนาอาชีพ สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน					
๕	กองทุนหมู่บ้านช่วยลดภาระการกู้ยืมเงินนอกระบบ					
กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก						
๑	กองทุนหมู่บ้านมีการส่งเสริมสร้างเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น					
๒	กองทุนหมู่บ้านสามารถแก้ปัญหาอัตราดอกเบี้ยสูงจากเงินกู้นอกระบบให้แก่ครัวเรือน					
๓	กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้ในชุมชนมีเงินออมมากขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน					
๔	กองทุนหมู่บ้านมีการพิจารณาเงินกู้มีความเป็นธรรม					

ข้อที่	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
	เหมาะสมกับการนำไปใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ					
๕	การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในสังคมได้					
เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน						
๑	กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้สมาชิกกองทุนมีอาชีพและรายได้ดีขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้					
๒	กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้					
๓	กองทุนหมู่บ้านจัดใหม่มีกระบวนการเรียนรู้ให้แก่สมาชิก					
๔	กองทุนหมู่บ้านจัดใหม่มีการจัดสวัสดิการ					
๕	กองทุนหมู่บ้านมีการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคนและกลุ่มต่างๆอย่างสม่ำเสมอ					

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนใน
จังหวัดชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์

การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....น.

ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

ตอนที่ ๒ ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

๒.๑) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

๑) ท่านคิดว่าควรมีการวางแผนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนที่วางไว้อย่างไร

๒) ท่านคิดว่าคณะกรรมการกองทุน ควรมีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนที่วางไว้อย่างไร

๓) ท่านคิดว่าควรมีการตรวจสอบในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกองทุนอย่างไร

๔) ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนอย่างไร

๒.๒ การส่งเสริมและการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน

๑) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้อย่างไร

๒) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรมีการส่งเสริมและการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดระบบ การบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองอย่างไร

.....
.....

๓) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรมีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพและเสริมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

.....
.....
.....
.....

๔) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตได้อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๕) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านสามารถเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้อย่างไร

.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยเพื่อจัดการ และประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับรายวิชา
- สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปประกอบงานประกันคุณภาพการให้บริการวิชาการแก่สังคม

๒. กิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมวัดและชุมชน

- ให้นิสิตคฤหัสถ์และนิสิตบรรพชิต นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาตามบริบทของชุมชนที่สอดคล้องกับผลการวิจัย
- นำผลการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยของแต่ละสาขา และจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

๓. กิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมมหาวิทยาลัยและชุมชน

- มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอิสระแก่นิสิตและโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๔. ผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ จัดให้มีการนำข้อมูลจากการทำวิจัยมาประกอบการเรียนการสอนระเบียบวิธีวิจัย การจัดการองค์กร การพัฒนาองค์กร
- อาจารย์ นิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิมีการวิเคราะห์ผลการดำเนินการต่อยอดผลการดำเนินการวิจัยสู่การค้นหากลไกที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาต่อไป
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน พาณิชย์จังหวัด สถาบันการศึกษา ชุมชน เป็นต้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงวิชาการโดยใช้ข้อมูลเป็นฐานในการพัฒนาบุคลากร

ภาคผนวก ค

รูปภาพกิจกรรม

(ได้รับอนุญาตแล้ว บันทึกโดยผู้วิจัย)

ภาคผนวก ง
หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากการวิจัย

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ที่อยู่ ๑๖๗ หมู่ ๒ ถ.ตาดโตน-ชัยภูมิ ตำบลนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐

โทรศัพท์ โทรสาร -

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

The sustainable development of village fund in Chaiya phum province

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ และ นางสาววีร์สุดา พันธุ์โสภณ

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ จนถึง ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ได้รับความรู้และสาระสำคัญเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๒. ได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานด้านการวิจัยท้องถิ่นต่อไป

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา)

ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ที่ อว ๘๐๓๘.๑/พ๒๖๓

วารสารพุทธศาสตร์ มจร.อุบลราชธานี (TCI.2)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี

แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความ

๙ เมษายน ๒๕๖๗

กองบรรณาธิการ วารสารพุทธศาสตร์ มจร.อุบลราชธานี (TCI.2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้พิจารณาบทความ

เรื่อง การพัฒนากองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ
ผู้นิพนธ์ พันตำรวจโท ดร.ชุมพล เท็งศิริ และ วีรสุดา พันธุ์โสภณ
อนุมัติลงพิมพ์ วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี (ISSN : 2774-0463 (Online)) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
กำหนดเผยแพร่ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๗)

และได้ส่งบทความของท่านให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ (Peer Review) จำนวน ๓ ท่านแล้วปรากฏว่าบทความของท่านมีคุณภาพในระดับ“ดี”และมีประโยชน์ในเชิงวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต,รศ.ดร.)

บรรณาธิการ วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี (TCI)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี (TCI)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ถนนสมเด็จ กม.๗ ตำบลกระโสม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ๓๙๐๐๐
บรรณาธิการ โทร.๐๘๑-๗๙๐๘๔๖๔ ผู้ประสานงาน โทร. ๐๘๑-๒๖๔๒๙๔๔๓
E-mail : sripracho2515@gmail.com, เว็บไซต์ <https://journal.lubonmcu.org/>

ประวัติผู้วิจัย

๑. หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ/นามสกุล	:	พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ
วัน เดือน ปีเกิด	:	๙ พฤษภาคม ๒๕๔๑
ภูมิลำเนาที่เกิด	:	จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	:	พ.ศ. ๒๕๓๖ ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
	:	พ.ศ. ๒๕๔๔ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประสบการณ์การทำงาน	:	๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นพลสำรองพิเศษ โรงเรียนตำรวจภูธรภาค ๑ จังหวัดนครปฐม พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการพิเศษ จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นสารวัตรธุรการ สถานีตำรวจภูธรเมืองเลย จังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นสารวัตรปกครองป้องกัน สถานีตำรวจภูธรสีดา จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นรองผู้กำกับสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค ๓ จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ปีที่เข้าศึกษา	:	ปีการศึกษา ๒๕๖๑
ปีที่สำเร็จการศึกษา	:	ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	๒๕๐/๔ หมู่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒.นักวิจัยร่วมโครงการวิจัย

ชื่อ/นามสกุล	:	นางสาววีร์สุดา พันธุ์โสภณ
วัน เดือน ปีเกิด	:	๑๙ มีนาคม ๒๕๐๖
ภูมิลำเนาที่เกิด	:	จังหวัดชัยภูมิ
การศึกษา	:	ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
	:	ปริญญาโท สาขาผู้นำทางสังคมธุรกิจและการเมือง มหาวิทยาลัย รังสิต
ประสบการณ์การทำงาน	:	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	๕ก ถนนพหลโยธิน ต.ในเมือง อ. เมืองชัยภูมิ จ. ชัยภูมิ ๓๖๐๐๐